

6 1958

planinski vestnik

planinski vestnik 6 1958

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE | LETNIK XIV | JUNIJ

VSEBINA:

SREČANJA NA ŠMARNI GORI	
Evgen Lovšin	321
TRZIC — ČEŠKA KOČA	
Dr. J. Prešeren	325
CHURCHILL NA KOROŠKEM	
Stanko Hribar	331
POD LISCO	
Leopold Stanek	335
MLINARICA V SNEGU IN LEDU	
Rado Kočevar	336
KOČEVARJEVA SMER V STENARJEVEM TRIKOTU	
Marko Butinar	338
JEZERSKO	
Fr. Planina	341
»ČISTKA« V NAŠIH STENAH	
Branko Turin	346
JAVORJE NAD LITLJO, MEJNIK MED ZASAVJEM IN DOLENJSKO	
Jože Zupančič	347
BEOGRAJSKI UTRINKI	
Dr. Ivo Valič	349
MLADI PIŠEJO	352
NEMI KORAKI	
Leopold Stanek	354
TONETU LAJOVCU V SPOMIN	355
RAZGLLED PO SVETU	356
DRUŠTVENE NOVICE	362
IZ OBCNIH ZBOROV	365
NASLOVNA STRAN:	
Planinski jeglič — Foto Močnik Franc	

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likovnarjeva ulica 3, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 600-701-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izroče Upravi do 1. decembra za prihodnje leto



IEV · LJUBLJANA
INDUSTRIJA ZA ELEKTROZVEZE
JUGOSLAVIJA

PROJEKTIRAMO



RAZVIJAMO



DOBAVLJAMO

Kratkovalovne in ultrakratkovalovne sprejemno-oddajne postaje, aparature za usmerjene brezžične zveze, televizijske naprave, elektronske merilne in kontrolne instrumente, naprave za regulacijo in napajanje, sestavne dele za radio in elektrotehniko, visokofrekvenčno keramiko, magnete, ferite, vse vrste avtomobilskih in miniaturnih žarnic, fotocelice, izolacijske in zaščitne mase ter metalizacijske in visokofrekvenčne izolacijske lake.

INDUSTRIJA ZA ELEKTROZVEZE
LJUBLJANA — JUGOSLAVIJA

Srečanja na Šmarni gori

EVGEN LOVSIN

Navigare necesse est, vivere nos est necesse (Plutarh)¹

Ves teden težkó čakam nedelje. Želim si srečanj s naravo in srečanj z ljudmi. Želim si naravo v soncu ali megli in oblakih, v zelenju ali pod sneženo odejo — v neprenehnem izpreminjanju. Ves teden me greje misel na harmonijo barv v naravi, na pesem senice in vetra v drevesnih krošnjah, na podobo bližnjih in daljnih obzorij. Želim si srečanj s pesnikom, svetovljanom, domoljubom, duhoviteljem narave, srečanj z gornikom-domačinom, ki mu gora daje kruh, pa tudi s planincem, turistom z mnogimi nagibi, in z alpinistom, mladim in neugnanim, ki ga miče junačenje nad prepadi, v plazovih in viharjih.

Povezanost s naravo in z ljudmi mi miri notranjost, ki jo buri sla po življenju. Potreben mi je telesni napor, da spet in spet okrepiam telo in da me prevzame tisto dobropoučetje, tista mladostna evforija, ki jo posreduje stanovitno obiskovanje gorske pokrajine. Želim si, ustrezno svojim močem, novih dejanj, ki naj zadrže hitrost slovesa mladih let, želim si duhovne ubranosti, da bi se še dalje ukvarjal s planinsko mislijo, z znanostjo, z lepoto in etosom v gorah. Lepota in etos globita čutenje ljubitelju narave in dajeta vsebino njegovemu razmišljanju.

Tedaj na pot! Sedaj pozimi so to skromnejše poti, hvaležne vzpetine in gore ljubljanske okolice, vendar prisrčnost narave ni nič manj vabljiva in srečanja niso nič manj pomembna kakor poleti v Triglavskih gorah in dolinah, ko bom tam kramljal z domačinom, ki nam je pomagal odkrivati, ki je tudi sam odkrival prelepi gorski svet.

*

Najhitreje sem z mesta — stanujem za Bežigradom — če me trolej potegne do zadnje postaje na Ježici, danes že prijetnem predmestju Ljubljane. V Prešernovih časih je bila ta vasica po času dljè od današnjega Kranja. Ko drvimo mimo cerkvice in starega župnišča se spomnim na Jožefa Prešerna, nekdanj župnika na Ježici, tistega strica Franceta Prešerna, ki je pesnika najrajši imel in najizdatneje podpiral. Na Ježico pesnik ni samo hodil na obiske, tu je kot študent nekaj časa stanoval in študiral za rigorozne. Njegove sprehode proti Savi si tako živo predstavljam, njegovo sloko postavijo s knjigo v roki ob šumoviti Savi dostikrat srečam...

Nekaj nedeljskih izletnikov, ki izstopijo, krene čez savski most. Vem, kam hitijo: na Rašico, Dobeno, v Trzin na teran in rizling. Želim si samotnejših in daljših potov, duh in srce zahtevata več. Na mostu se razgledujem. Da, pred sto in več leti so Ljubljančani radi hodili sem k Savi. Kaj ne bi!

¹ Pluti je treba, živeti ni potrebno.

Srebrno-zelena, živahna voda, zelene dobrave, spredaj manjše goré, zadaj gorenjske planine ter dobre gostilne...

Tu med Stožicami in Tomačevim je utonil Prešernov prijatelj Čop.

»der Freud' erschlossen, Fing an die Brust
von hehrer Lust zu schwellen«
»razigrana vzkipevala so prsa
v slast ti zdravo«

potem pa je prišel genij, da ga pelje med svetle zbrane brate.

Bolj srce kot načrt me vodi ob šumoviti Savi. Počasi se pomikam čez skrilavo pobočje hriba Stražnika, ki strmo pada v vodo, oprezno tipaje stopam čez majavi mostiček, pod katerim dere Gameljca. Odločil sem se: danes grem na Prešernovo goro, na Šmarno goro. Prevzel me je spomin nanj in spremljal me bo do vrha. Izbral sem si malo daljšo pot, kakor jo ubirajo nedeljski izletniki. Že me pozdravlja cerkev v Šmartnem, jaz pa kar čez polja naravnost gori h kapelici ob romarski poti. Tu krenem na desno in po partizanski poti v strmino. Na vrhu pozdravim kar dva Jakoba. Usoda se je pošalila z njima. Enemu — Aljažu — so rojenice v Zavrhu pod Šmarno goro napovedale službo v Triglavu in res postal je

»Triglavski župnik, ljubil je višine...«

Drugi, Jakob, je Vrbenjec, rojen tam, kjer prijazno Vrbo in ravno polje krog Lesec in Bleda obdajajo visoke Triglavske gore in Karavanke. Ta Jakob — Prešeren — je pred več kot stodvajsetimi leti župnikoval na Šmarni gori. Prešernov veseli stric, ki mu pesnik ni nikoli pozabil godu. Slavili so seveda na Šmarni gori, edini, ki ji je pesnik posvetil pesem: »Vi, ki hodite na sveto Šmarno goro, blagor vam! ... al' gorje odlašavcem...« Pa tudi organizirati je znal božjepotniško karavano. Na prvi pasji dan leta 1834 je pisal nekomu: »Prečastiti gospod! Dragi vinski brat! ... Moj stric Jakob (na Šmarni gori) želi, da bi mu čestitali sobratje v črnih suknjah in sodelavci v vinogradu gospodovem prihodnji ponedeljek ... Če se ne prikažeš. Te bo zadela najvišja nemilost vse božjepotniške karavane, ki ne bo opustila preprosiiti šmarnogorsko Mater Božjo, da bo poslala koleru ali kako drugo kugo v Tvoj kurnik, da ne boš mogel na dan sv. Lovrenca nuditi številnim gostom niti grižljaja pečenke.²

Stodvajset let je preteklo lani poleti od smrti veselega Jakoba. Šmarnogorski Zavrhovec Jakob počiva pod Triglavom, Vrbenjec z visoke Gorenjske pa na Šmarni gori. Kaj ne bi Prešernovi karavani postavili ob romarski poti kak spominek?

Okrog cerkvice se razgledujem kakor na kakem razglednem stolpu. Kamniške lepoticice so se postavile v vrsto in čakajo, kateri bo prisojeno prvo mesto. Morda vitki Ojstrici ali košati Planjavi, skromni Brani, morda pa razkošno visoki Skuti ali ponosni Kočni, tu so še manj znane lepoticice iz Rink, nedolžne Poljske device, tu je še Molička... Kak Veliki Zvoh, Žvižgovec, Križevnik ne pridejo v poštev za ženine, še manj ubogi Krvavček, mali bahač s kočjo in vzpenjačo! Strogi pogled Grintovca, edinega moškega v visokem ženskem zboru, hoče imeti vse lepoticice zase. V ospredje se je postavil Storžič, bolj od daleč, radovedno ogleduje za Grintovcem skrito žensko lepoticijo. Za njim so Karavanke. Stol kot sit bik počiva in prežvekuje ob junicah Kepi, Babi, Rožci, sramežljivih Golicah... Tam v dalji so Julijci, vladar Triglav in njegov dvor!

² Francé Kidrič, Prešeren, I. pesnitve in pisma, II. biografija, Ljubljana 1936 in 1938.

Koliko podložnikov, malih in večjih, poraslih in golih po gorenjskem, notranjskem, dolenskem in posavskem svetu! Kaj bi jih našteval, preveč jih je, ki jih objema in boža moj pogled. »Tudi naš si bil«, mi govore, »ne moreš kar tako mimo nas!« Res je. Ratitovec in Blegoš, Sv. Mohor in Polhograjska Grmada in Tošč, Stari vrh, Krim, tam na vzhodu, na obzorju slutim ljube domače Gorjance...

Naj končam! Rekli boste: pozna romantika. Da, a lepa. Posloviti se je treba od vrha in seveda od Prešerna. Tedaj pogledimo še enkrat proti Stolu, kjer slutimo Vrbo, drago vas domačo, proti Kranju, kjer se je končala tragedija tega velikega življenja, proti Ježici in Ljubljani, kjer je živel in pel, proti Grosuplju in Ribnici, Goričici, Skaručni in Lešam in Borovnici, krajem, ki so pesniku ali njegovim bližnjim sorodnikom nudili ne vedno lahko bivanje.

Moja pot gre k sestri Šmarne gore, h Grmadi. Ne bi mogel prešteti, kolikokrat sem prehodil šmarnogorsko gmoto v raznih smereh. Poznam teh poti in »divjih smeri« mnogo, 9 na Grmado in 8 na Šmarno goro. Po navadi se spustim čez skale in malo potelovadim v plezi nizdol, da ostanem v moči za pogled v globino. Danes pa se vračam po Westrovi poti, pozneje zavijem na pot svobode in čez Zatrej kar po gozdu v dolino.

*

Po nekem žlebu je počasi stopical v dolino nek izletnik, ki je očitno tudi rad ubiral samotnejša pota namesto hrupnih in romarskih; zato sva se srečala in pri pozdravu šele spoznala.

Kako ne bi dal prijazne besede komur koli, ki je z istim občutjem, z isto radostjo tu v prirodi — lahko bi dejal — moj alter ego, drugi jaz? Kako naj bi šel molče mimo človeka, ki ga srečaš v gorski tišini? Vedno se je odzvala pozdravni besedi ravno tako ljubezniva misel in beseda.

Ta, ki sem ga srečal v Šmarni gori, pa po prijetnem naključju ni bil kdor koli, eden od mnogih in mnogih srečanj, ta je bil prav poseben, izreden ljubitelj šmarnogorske gmote, v desetletjih njen zvesti in preizkušeni obiskovalec, iskalec novih poti in smeri, oznanjevalec lepote Grmadinih čeri in skal, pomladnega cvetja, tihih gozdov in žuboreče savske vode. Seveda ne samo tukaj! Čas je že, da povem, kako mi je vedno toplo pri srcu, kadar srečam sedaj že osemdesetletnega inšpektorja Josipa Westra, ki si je tu postavil svoj spomenik s potjo na Grmado in z mostom v Mednem. Z večšim peresom, z veliko dovtetnostjo za slovenski izraz, z znanstveno natančnostjo je uvedel v svoje številne potopise zgodovinsko tematiko

Spomnim se na usodno leto 1914. Po sarajevskem atentatu je pozaprla avstrijska policija nekaj osmošolcev tik pred maturo. Učiteljski zbor II. državne gimnazije v Ljubljani na Poljanah je naprosil oblast, naj bi se privedli zaprti dijaki pod varstvom policije k zrelostnemu izpitu. Preiskovalni sodnik je zavrnil prošnjo profesorskemu zboru, ki pa je izjavil, da je pripravljen poslati izpitno komisijo v c. kr. jetnišnico. Z indignacijo in javno grajo je šolska oblast zavrnila ta predlog. Študenti so bili pozneje sojeni zaradi veleizdaje in izključeni iz vseh avstrijskih šol. Srečno naključje s civilnim sodnim senatom (in ne vojnim sodiščem) je rešilo študente in morda kakega profesorja — že za vzgled — pred Suhim bajerjem... Član tega znamenitega profesorskega zbora je bil tudi Josip Wester.

Izletnik samotar izgovori cel dan komaj kako pozdravno besedo, zato pa se pri takem ljubem srečanju hitro vname razgovor.

»Kako vam je všeč moj Oblak?«³ je bilo eno izmed vprašanj.

Po zaključku dela, po leto ali dve trajajočem naporu pri zbiranju gradiva in napetem ter poglobljenem miselnem poletu pri pisanju, ves čas v pažnji na jezikovno pravilnost in v iskanju ustreznega in lepega izraza se rojeva ob zamudnih mehaničnih poslih pregledovanja krtačnih odtisov nov duhovni izdelek, nova knjiga. Razumljivo je pričakovanje, kaj poreče čitatelj, kaj kak sopotnik v planinskem spisju k novemu rojstvu.

»Kar in kakor ste pisali o dr. I. C. Oblaku, sodi po mojem mnenju med vaše najboljše stvari. Tudi tu ste nam vzor vestnega, pedantnega zgodovinarja, ki ve, da je napisana beseda, stopajoča pred javnost, izpostavljena mnogim očem. Z globokim občutjem ste opisali življenje in delo svojega prijatelja, večnega potnika, potopisca doktorja Oblaka. Minula Ljubljana okrog konca devetnajstega stoletja s svojim sicer malomeščanskim, pa z nacionalnim čutom prežetim, romantično nastrojenim izobraženstvom spet zaživi pred nami. Že oznanja Ivan Cankar nov program, novo dobo.«

»To je moj zadnji večji spis, teža let ne dovoljuje takih naporov.«

»Če vam bo usoda naklonjena in bodo naše želje imele kaj veljave, bodo vsaj še vaši zbrani spisi zagledali beli dan,« rečem, nato pa Wester meni:

»Kaj pa vaši gorski vodniki?«

»Hvala za zanimanje! Počasi stopajo iz davnih in polminulih časov njihove podobe na pozornico.«

Posloviva se. Jaz krenem k Žagarju in na Ježico, Wester pa proti Vikrčam in čez most v Medno.

Razmišljam o Westrovem Oblaku. Oblakova podoba nam stopi pred oči posebej v njegovih številnih skozi rešeto urednikov in Westra presejanih spisih. Podoba narodno-zavednega, široko razgledanega krajepisnega, posebej planinskega pisatelja, planinskega ideologa, literarnega kritika in neumornega potnika po domačih in tujih krajih. Oblak je mnogostranski, širina mnogokje škodi koncentraciji in poglobitvi. Oblak posega v plebiscitno borbo na Koroškem, se zanima za tujski promet, ko dobi Bohinj železniško zvezo, piše o Cankarju in gledališču in se ukvarja s planinsko problematiko časa pred prvo svetovno vojno in med obema vojnama. Dvoje vprašanj je še danes perečih.

Oblak je napisal: »Planinstvo ni nikak šport. Planinstvo je zadeva srca, čustvovanja in estetskega duha... Bistvo planinstva ni v samem plezanju po kaminih in stenah... Ni slovenski tip alpinista, ki išče nevarnost zaradi nevarnosti... Pravo planinstvo ni odvisno od telesne sposobnosti... temveč od stopnje poduševljenja prirode.«

Oblak je šel predaleč. V njegovem planinstvu je prenekatera njega želja. Med pesniki in pisatelji ter znanstveniki najdemo mnogo svetlih imen, ki so tesno povezani s naravo ustvarjali svoja velika dela. Vzemimo za primer samo enega: mladega Tostoja v njegovih Kozakih! Čeprav se naj hodimo k njim učiti, če se to more naučiti, jih ne prištevamo med velike planince in alpiniste. Po drugi strani pa je resnica, da bi bilo planinstvo brez svojega kulturnega in znanstvenega poslanstva komaj kaj več od žogobrea.

Najgloblje je posegel Oblak v kritikah našega potopisja. »Napisati dober potopis, ki naj ima literarno vrednost, je kočljiva stvar«. Vrednost potopisa, se ne more presojati samo z gledišča njegove literarne vrednosti. Potopis ima lahko znanstveno vrednost in tu pridejo lahko skoraj vse znanosti v poštev.

³ Dr. Josip Ciril Oblak, planinski in krajinski leposlovec, sestavil Josip Wester, Ljubljana, Planinska založba, 1958.

To je res, vendar sámo opevanje prirodnih krasot, priznavanje domovinske ljubezni in opis že dobro znanih potov navadno ne zadošča za njegovo trajnejšo vrednost. Mnogi Oblakovi spisi so zaslužni ravno s tem, da nas vzpodbujajo k razmišljanju o planinski misli in sevé k aktivnemu delovanju, k popotovanju — to, kar je bil sam: Večni, razmišljajoči potnik.

Wester je s finim občutkom izbral iz velike potopisne zapaščine tisto, kar je bilo duhovno gibalo našega planinskega pokreta v njegovem prvem polstoletju. Da je Westrov Oblak tudi Wester in ne samo Oblak, opazimo na številnih mestih. Najbolj tam, kjer nam Wester postavi nasproti Oblakovim razmotrivanjem nasprotujoče misli, borbo z uma svitlim mečem, v katero posežejo Tuma, Brilej, Badiura, Seidl, Kajzelj in mnogi drugi.

Prej kot Oblak bi zaslužil svoj knjižni spomenik, svojo monograifjo dr. H. Tuma in še kdo. Naj to ne bo očitek Westrovemu Oblaku, saj se v življenju ne držimo vedno vrstnega reda po važnosti, temveč po tistem, kar smo zaklepali v skrite kote svojega srca, pa je premočan utrip pognal na dan...

Kako hitro je minil današnji dan, kako kratka je bila pot! Še dobro uro hoda ob desnem bregu Save, brez misli, potopljen v blaženost lepega izleta in zanimivih srečanj sem na Ježici v dobri gostilni ob poliču sladkega vinca in v družbi tudi takega potnika samotarja, kot sem jaz — prijatelja dr. Jožeta Pretnarja »zašpilil« izlet na Šmarno goro. V tem sva midva — in Kugy — enakih misli, da je namreč počivanje najlepši del poti... Zato imava vedno domenek na cilju, jasno, v gostilni.

Tržič — Češka koča

DR. J. PREŠEREN

Bolj iz navade kot pa iz potrebe sem se napil tiste mrzle vodice iz Žegnane studenca tam pod Sv. Nežo ob cesti, ki veže Tržič skozi Begunje z Bledom. Tam so se od nekdanj ustavljali pešci in furmani v časih brez avtomobilov, preden so se s težkimi vpregami vzdignili v zadnji strmi klanec do najvišje točke te ceste. Z zadnjega ovinka se pokaže Tržič sam, stisnjen v ozko dolino, ki izteza danes nova naselja kot tipalke v vse doline, ki se tam stekajo. O, Tržič poznam še iz zadnje desetine prejšnjega stoletja, ko sem še platno prodajal na obiskih pri sorodnikih. Sedanji rod pač več ne ve, kaj ta fraza pomeni; to ni vedel niti prevajalec Cankarja v bolgarščino in jo je prevedel dobesedno — za Bolgare nesmiselno. Kmečka mati iz tistih dni — dr. Tavčar ji je v Cvetju v jeseni prisodil mučeniško palmo — si je znala pomagati in je vedela svoje delo racionalizirati, kot bi danes dejali. Fantek je namreč tekal in se prekucaval nekako do tretjega leta v krilcu in srajčki, potem je dobil prve hlačke z razporkom zadaj in luknjico spredaj. Iz razporka pa se je belil konec platnene srajčke. Ni imel nobenih spodnjic ali žabic in je tako shajal brez vsake tuje pomoči.

Od tistih časov se Tržič v svoji sredini ni skoraj nič spremenil. Še vedno je vhodna Blejska ulica tako ozka, da morajo težki avtomobili pot na Bled opraviti skozi Kranj, Trg svobode je še vedno tak in še vedno taka je tudi Partizanska ulica, ki jo kazi edina stavba v moderni stvarnosti. Tam so zbijali in trkljali čevljarji od ranega jutra v pozno noč, a njihovi izdelki takrat niso bili v okolici na dobrem glasu. Tržičanov se je kar splošno oprjel



Storžec iz Loma

Foto dr. J. Prešern

priimek »roparji«. Obrt in mala industrija sta prinašala precej blagostanja in so bili Tržičani zato na glasu kot precej bahavi in kot gurmani, znani po svojih brzolah. Ko hodim tod okoli, nategujem ušesa, če bi ujel še kako tisto na poseben način pojočo in pogrkujočo govorico domačinov. Pa je ni. Zatekla se je v redke vrste starih ljudi. Ljudska šegavost pa se je norčevala, oponašajoč to govorico, iz tržiške bahavosti, z besedami, s katerimi odpravi služkinja berača:

»Pokli prhid, k bodo frhava doma, boš pa firhar dobiv.«* »Frava« so bili seveda doma, a za berača ni bilo denarja. Firar je bil velik bakren novc za štiri krajcarje in si dobil zanj dve žemlji stare mere ali paket tobaka za pipo. Na izbirčnost pa meri pogovor na trgu: »Ježeš no, črhna kurha pa petnajst grhošev košta, pa še rhmene rhit nima«. Navajam vse, da ohranim te primere ljudske šegavosti prihodnosti in mimogrede omenim, da Miško Kranjec rabi še drastičnejše izraze.

Tako si v avgustovem sončnem dnevu obujam spomine iz prve mladosti, ko hodim skozi mesto, ki je danes slavnostno okrašeno. Prejšnji dan so bile ljubeljske dirke, danes pa je občinski praznik. Zastave vihrajo, čez trg so napeti transparenti z gesli.

Od nove široke ceste v dolini Bistrice tik za mestom se pri staroznani gostilni pri Krvinu odcepi cesta v Lom in potem dalje pod Storžec. Strm klanec je to, pa so vendar šli po njem vozovi, težko naloženi s hlodi, deskami in morali. Pozna se ji, da je danes malo rabljena in od deževja izprana. Malo

* »Potlej pridi, ko bodo frava doma, boš pa firar dobil.«



Hiša v Lomu

Foto dr. J. Prešern

pod vrhom klanca stoji hišica, pred njo čebelnjak z okrog 50 panji. Nekje med smreka ali jelka in še na cesto sem se čuje tisti uspavajoči šum čebel, pesem čebelarjeva in njegova nada. Pred samo vasjo žaga samica, prazna in zapuščena in kmalu za njo še druga. Še v bregu stoji šola, gostilna v modernem slogu, nato pa na ravnici vas Lom, po kateri se imenuje tudi vsa ta dolina. Cerkev, nekaj starinskih, masivno zidanih hiš, travnik in nekaj njivic v dolini, ki se vedno bolj oži, v dolini, obdani z gosto zaraščenimi gozdovi po pobočjih, kjer jih prekinja košenica, senožet ali pa domačija kmeta samotarja z zidano hišo in obsežnim gospodarskim poslopjem, z njivico pred njo in zelnikom in svetlo zeleno trato okoli in okoli. Marsikateri teh kmetov je imel toliko zemlje, da je na svoji zemlji lahko izvrševal po nekdanjih zakonih svoj lastni lov. Ob tej poti šumi v strmem padcu potok Lomščica. Globoke tolmine si je izlizala, iz enega pada v slapih v drugega, potem pa zopet počiva, da se zopet spusti v strm padec v rake z žago.

Svet se iz vasice dviga na drugo teraso z vasjo Grahovše in potem v zadnjo Slaparsko vas, preden zavije pot v gozdove pod Storžcem samim. Nikogar ne srečam in po vaseh vladata mir in tihota. A po senožetih in strmih košenicah na rebrih vse miga. Košnja je v polnem teku in suho seno se v splavih pod grabljami vali v svislji spodaj. Štejem spotoma žage ob potoku. Nekatere že razpadajo, mrtve in na videz zapuščene venecijanke, brez desk in hlodov. Naštejem jih na tej kratki poti kar devet.

Na koncu doline, nedaleč pod Domom pod Storžičem pride pot zopet v gozd. Lomščica je tam še živahen potoček, v katerega se steka nebroj studencev. Stene Storžca so vedno bliže. Končno zadnji strmi klanec za stezo, ki

pripelje čez Senožeti do Doma samega. Na Senožetih je košnja v polnem teku. Seno je spravljeno v ograbke na najbolj prisojnih mestih, družina pa počiva pod mogočno smreko ob jerbasu, prazni posodi in belem prtu.

Dom pod Storžičem je velika zgradba z dvema obednicama in široko odmerjenimi drugimi prostori, primernimi za velik nedeljski obisk. Nima razgleda, ker leži pravzaprav sredi gozda. Obednica je pa danes gosto zasedena, mize so obložene s krožniki, petje, bolj ali manj ubrano, in velik šunder je. Seveda tudi harmonika in ples. To so izletniki, ki so počastili dopoldne obletnico smrti prvih partizanov v neposredni bližini in se bodo do večera vrnili domov. Moja postrežba pa zaradi tega ni nič trpela.

Grem obujat svoje spomine v okolico koč. Leta 1922 je bila Lomska dolina tukaj še samotna in je obratovala le planina Jesenje. Tržiški fabrikant Gassner je imel pod njo svojo lovsko kočo, opremljeno z vsem komfortom. Po protekciji sem našel prenočišče v sobi za lovce. Še se spominjam tistega prelepega nedeljskega poletnega jutra, ko sem sedel vrh Storžca tudi sam v prazničnem planinskem razpoloženju. Zdaj ni več Gassnerjeve koč. Pogorela je in ravno tako je pogorela druga, tretjo na istem mestu pa so požgali Nemci 5. VIII. 1941, ko so ujeli tam skupino partizanov, jih pomorili, pometali v kočo in jo zažgali. Na tem mestu stoji med še spoznavnimi temeljnimi zidovi danes spomenik in gostje v Domu so imeli tu spominsko slavnost.

Od nekod se je vzel starec brazdastega obraza in mogočnih brk. Pa začneva modrovati. Ozira se na stene Storžca in mi de:

»Vidite te stene. Preplezal in prelazil sem jih vse, navzgor in navzdol in počez v vseh smereh.«

»Raubšic?«

»O ne, gospod! Štirje domačini smo imeli tu svoj lov. Kadar je zmanjkalo mesa v kašči, sem šel po gamsa in smo ga razdelili na štiri dele.«

»Spotoma sem naštel devet žag. Ali sem štel prav?«

»Prav ste šteli. Razen dveh, ki nam žagata les samo za domače potrebe, stoje vse. Veste, gozd je bil naša pšenica.« In je nato povedal, da ima mladina zdaj zaslužek v tržiških tovarnah; a kdo bo obdelal to borno zemljo, ki zahteva toliko znoj, kdo kosil sočno travo po bregovih in kdo redil tisto sedaj še številno živino, ki naj bi uživala naše dišeče seno?

Moj cilj to pot ni Storžec. Na Jezersko sem namenjen in od tod do Češke koč, katere ob svojih potih od koč do koč v letu 1956 nisem mogel obiskati. Vedel sem, da ne bo med to potjo sivih skal in prepadnih sten, a je včasih vendarle potrebna sprememba, ki jo nudi tiha pokrajina z gozdovi v večni samoti, kjer ni turistovskih procesij. Čez préval Javornik bo pot držala tja do Jezerske ceste med samimi gozdovi in lahko se bom pogovarjal s smrekami in macesni in z rožicami na kaki izseki in, če njih ne bo, s samim seboj.

Jutro je megleno kakor vsa jutra letošnjega poletja. Od Doma drži pot v grapo do svisel, kjer senoseki po opravljeni košnji v jutranji rosi zajtrkujejo prekajeno meso ob ognju, kjer v ilovnatem loncu vre črna kava. Dobre volje so, ker vedo, da se bo megla dvignila kakor vse te dni. Pot se dviga v obliki strmega kolovoza naravnost navzgor. Še se po Škarjevih pečeh in Nageljnovih čerch vlačijo megle modrikaste barve, ko stopim skozi vrata velike ograde jelenjega revirja na veliko jaso Javorniškega prévala. Sedaj verjamem, da bom rabil v dolino gotovo še tri ure, kot so mi kosci spodaj napovedali. Velika globel in dolga dolina leži pod menoj, vsa zaraščena in temnozelena od gozdov neizmerne bogastva, po katerih pada lepa steza v dolino. To je sprehod, sedaj naravnost navzdol, potem v vijugah in zopet položno, tako da človek



Iz starega Tržiča

Foto dr. J. Prešern

ob večnih spremembah pozablja na čas, ki hiti. Če gozd buči v viharju, je veličasten, če padajo težke deževne kaplje z vej, je pust in dolgočasen, če veje vetrič skozenj, se zdi, da kramlja sam s seboj, če je pa miren kakor danes, potem je skrivnosten, kar je s tajinstvenim ženskim bitjem na enorogu naravnost pošastno izrazil v svoji znani sliki *Das Schweigen im Walde* — Molk v gozdu slikar Boecklin.

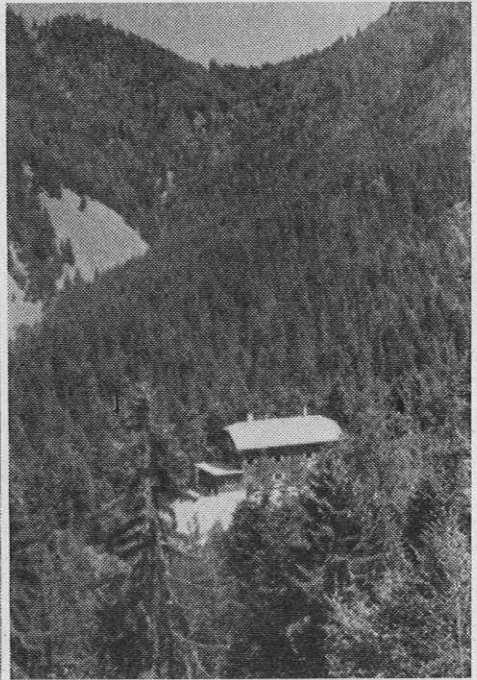
Počasi se megle dvigajo. Dve uri že hodim po gozdu, občudujem mogočne smreke in velike bukve, kot hribe velika mravljišča ob stezi, preskakujem potočke in čutim, da zame na tej poti čas ne pomeni nič. Šele tedaj se zavem, ko se najdem pred kozo vzpenjače ob izseku. Čezenj drži vrv, na kateri še visi voziček z že davno preperelim tovorom hlodov. Žičnica že dolgo ne more biti več v obratu. Na velikem travniku spodaj stoje še gonilne naprave in gozdarska hišica, ki je sicer zaprta, vendar še obljudena, kajti skozi okno je videti na mizi steklenice in staro številko »Pavlihe«. Od tod drži lepo oskrbovana gozdna cesta v dolino Kokre ob reguliranem potoku. Od vseh strani curlja voda s strmih bregov vanj, cela polja lapuha dajejo soteski prijeten vonj po svežem zelenju v senčnatem gozdu. Štiri ure hoda so minule kot nič, ko se prikaže pri Kanonirju prašna velika cesta, ki izžareva in odbija vroče žarke avgustovskega sonca.

Tista pičla ura hoda do hotela na Jezerskem je sedaj prava muka. Morda bi kdo rabil veliko manj. Utrujen sem in želim si kaj toplega ob 11. uri. Pravijo mi in pokažejo na oglas v obednici, da se deli kosilo od 12.—2. in da mi pred 12. ne morejo postreči. Počakal sem do te ure in mi je natanko ob



Foto dr. J. Prešern

Češka koča



Dom pod Storžcem — Prével Javornik

uri postregel sv. Birokracij, ki je tukaj zašel celo v kuhinjo, z naravnim zrezkom, ki bi se bil dal napraviti tudi eno uro poprej.

Pot z Jezerskega do Češke koče je znana in se da prehoditi v dveh urah. Meni se ni nikamor mudilo in sem seveda rabil več. Zopet skozi gozd, nato mimo samotne kmetije. Velik, sveže pokošen travnik jo obdaja kot velika preproga, stoletna lipa s klopco spodaj nudi senco, niže doli njiva v zlatu zoreče pšenice z Grintovcem in Kočno v ozadju. Kokoši okoli starinske hiše, na pragu se prikaže otrok in lajež dveh psov me spremlja do vhoda zopet v gozd. Prelepa kulisa, za katero se skriva vsa teža življenja hribovskega kmeta. Široka pot preide nad Štularjevo planino v stezo, ki ob deloma strmem pobočju pripelje do ravnice, kjer stoji Češka koča. Šele tu dobi pokrajina pravi planinski značaj zaradi bližine strmih sten v ozadju od Kočne tja do Dolgega grebena in še naprej.

Koča je vsa prenovljena. Ima svoj vodovod s tekočo vodo v kuhinji, stranišču in zunaj na prostem. Kuhinja je čista, obednica velika. Njena lega ne nudi posebnega razgleda, ima pa prelepo ozadje. Obisk ni posebno številen, kajti izletnikov z Jezerskega ni veliko, ker so tam danes večinoma rekonvalescenti, prehod iz Logarske doline čez Mrzli dol (Savinjsko sedlo) pa trpi zaradi obmejnih predpisov. Za svojo višino ima pač previsoke cene, saj stane krompirjeva juha po predloženem računu in obešenem ceniku 70 din.

Mladi rod, ki obiše to kočo, komaj ve, zakaj ime Češka koča. Njena zgodovina sega daleč nazaj za več ko 50 let, ko je bila otvorjena 24. VII. 1900. Bili so Čehi, ki so Jezersko odkrili in ustvarili tam svojo počitniško kolonijo

in kot člani dne 24. VI. 1897 ustanovljene Podružnice SPD v Pragi razvili ravno v naših nacionalno najbolj ogroženih krajih veliko planinsko delavnost. Po njihovih besedah so se hoteli »vključiti v vrste onih bratskih delavcev, da se bodo prekrasne alpske verige dokončno vrnile tudi po zunanjem značaju ljudstvu, čigar domovina so že od pamtiveka«. Njihova delavnost v Julijskih in Kamniških planinah, da celo v Rezi in Zajzeri, je bila občudovanja vredna, saj se je nanašala na postavljanje koč in nadelavo potov ali pa na številne ture, med njimi kar na celo vrsto prvenstvenih, mimo katerih ne bo mogel iti noben zgodovinar alpinizma v naših krajih. Po pravici pravi dr. Vladimír Murko v svojem članku Čehi in naše planine (PV 1952), da »s nas poleg Kugyja in Tume ravno Čehi učili pravega alpinizma«. Njihovo literarno delo je naravnost ogromno, saj obsega bibliografija njihovih del v Murkovem spisu kar cele tri strani drobnega tiska in še to s pripombo, da ni popolna. Nikdar ne bi smeli pozabiti imen Chodounský, Čermák, Dvorský in drugih.

Mi tem možem nismo postavili spomenikov iz bron in rezanega kamna. Sami so si jih postavili s svojo kočjo na Ravneh pod Grintovcem in nad Koritnico pod Mangrtom, ki jo je vzela že prva vojna, in na nas je, da ohranimo obstoječi spomenik še dolga leta.

Koča je zgrajena v slogu čeških kmečkih hiš. Še se nahajajo v spalnici ozke češke kmečke postelje. Na kredenci spominja nanje še vinski servis z nekdanjimi češkimi narodnimi barvami, a že ta ni več kompleten, kajti oškrbnik pravi, da mu je nekdo prav pred kratkim odnesel en kozarec.

Eno edino ime je našlo prostorček v koči na steni jedilnice: V medenastu ploščico, prav tako, kakršno vidite na vhodnih vratih mestnih stanovanj, je vrezano ime: Dr. Karel Chodounský.

Churchill na Koroškem

STANKO HRIBAR

Ne bojte se — Planinski vestnik ni postal zunanje-politični časopis in Churchill iz naslova ni v najrazličnejših karikaturah upodobljeni cigarar. Z našim Churchillom je stvar takale:

V zapadnem delu Koroške nasproti Šmohorju se dviga nad Ziljsko dolino 2198 m visoki vrh Gorniške skale (Gartnerkofel). Pred 100 in več leti so verjeli, da samo na pobočjih te gore raste koroška vulfenija (Wulfenia caranthisca), imenovana po slavnem botaniku baronu Francu Ks. Wulfenu iz Celovca,¹ ki jo je našel leta 1779 na severnem pobočju Gorniških skal.²

Profesor Wulpus, ki je prvič videl vulfenijo leta 1850 na južni strani tega vrha, kjer raste v še večjih množinah, jo opisuje kot »rastlino, ki ima široke svetlozelene kakor salata izbočene liste in številne cvetove modre barve,

¹ Wulfen je hodil precej tudi po Savinjskih alpah, bil je 1762 ali 1763, za Scopolijem, na vrhu Grintovca, in je v istih letih izdal svoje znano delo Flora Norica Phanerogama.

² Danes vemo, da rastejo sorodnice koroške vulfenije tudi v Albaniji, na Himajli in v Siriji.

ki so obrnjeni vsi na eno stran in so razvrščeni drug nad drugim kakor strešne opeke, tako da tvorijo popolno cvetno latje».³

Na Gorniške skale so romali iskat in občudovat ta okras in ponos alpske flore botaniki iz raznih krajev sveta. Eden najbolj znamenitih članov te družine je bil saški kralj Friderik Avgust, ki je tudi sicer rad iztikal za redkim cvetjem po naših gorah.⁴

Tudi naš G. C. Churchill, ud Geološke družbe v Londonu, je bil eden daljnih popotnikov, katerega je čudežna roža 3 leta zapored (1861 do 1863) pripeljala iz Anglije na Koroško, pa mu je šele tretje leto odkrila vso svojo lepoto. Pri teh popotovanjih so mu drugovali njegov prijatelj slikar Josiah Gilbert in ženi obah. Potovali so včasih peš, včasih z dvokolesnim vozičkom, če pa je sreča nanesla in če so bila pota, tudi z udobnejšim vozom na štiri kolesa. Koroško je prepotoval skoraj po vsej dolžini, od zapada na vzhod in vzhoda na zapad.

Njihov prvi namen je bil sicer spoznati Dolomite, ki so postali prav tiste čase bolj znani po prvih članih malo prej (1857) ustanovljenega angleškega Alpine Cluba, lepote Koroške, njenih bistrih jezer, temnih gozdov in sončnih planin, ne nazadnje pa tudi koroška vulfenija so jih pripeljali iz Dolomitov prav do Celja. Bili so tudi v Savinjskih in Julijskih alpah, čeprav so ostali večinoma bolj pri tleh, v dolinah.

Svoje vtise, kraje in ljudi so opisali botanik in slikar, nekaj pa tudi botanikova žena ter jih zbrali v knjigi, ki je izšla leta 1864 v Londonu pod naslovom »The Dolomite Mountains — Excursions through Tirol, Carinthia, Carniola et Friauli in 1861, 1862 et 1863 — By Josiah Gilbert and G. C. Churchill«, v nemščino pa jo je prevedel naslednje leto (1865) znani botanik Gustav Adolf Zwanziger.⁵

Knjigo omenja ponovno in z veliko hvalo dr. Kugy v svojih spisih. Hvala ni pretirana. Kakor so pisci videli, občutili in — razumeli dežele, v katerih so bili, in ljudi, s katerimi so se srečali, tako so jih prisrčno in iskreno opisali. Iz opisov vstajajo spomini na čas, ki je že tako oddaljen za naš hitro živeči in napredujoči rod, iz njih pa odseva tudi neminljiva lepota naših gora in dolin. Morda bo zato vredno truda, spremiti naše junake po njihovih poteh, da nam stara povest zopet osvetli podobe, ki so utonile v mraku preteklosti.

Leta 1861 je odšla naša družba iz Anglije šele 22. julija in ko so preko južne Tirolske prišli v Ziljsko dolino, je vulfenija že davno odcvetela. V tej dolini je padla našim popotnikom v oči noša domačink, ki je bila popolnoma drugačna od tiste, ki so jo videli dotlej. Ziljanke so nosile rdeče rute, krila so jim segala samo do kolen in sonce jim je ožgalo gole noge.

³ Koroška vulfenija je precej podobna naprstcu, doseže višino približno 35 cm, raste v višini okrog 1500 do 1800 m, cvete v drugi polovici junija in v prvi polovici julija, barva cvetov je temna, škrlatnomodra. Rastlina je ostanek nekdanje zelo razširjenega, pa izumrlega rodu izpred ledene dobe.

⁴ Maja 1838 je bil zaradi »igalke«, kasneje po njem imenovane »kraljevske rože« (Daphne Blagayana), na Gori nad Polhovim gradcem in se je nato odpeljal v idrijsko okolico, ki je bila že takrat znana po svojem bogatem rastlinstvu. Konec julija 1841 ga je zanesla pot v Vrata do izvira Bistrice, za tem je bil na Komni in na Črni prsti, s katere je odšel čez Podbrdo na Tolminsko.

⁵ Rodil se je 29. VII. 1837 v Novem mestu, umrl kot pomožni uradnik Deželnega muzeja v Celovcu dne 10. VI. 1893. Svojo »kariero« je pričel kot sluga v študijski knjižnici v Celovcu, kasneje pa je prišel v službo pri Deželnem muzeju. Bil je samouk, vendar zaradi svoje nenavadne nadarjenosti postal zelo upoštevan botanik. Njegovo izredno čudaštvo je povzročilo, da se ni mogel uveljaviti tako, kakor bi zaslužil. Med njegovimi znanstvenimi deli je važno »Die Miocænflora des Lischauer Kohlenbeckens und die des Trifailer Braunkohlenlagers«.

V Šmohorju so se ustavili v gostilni Pri zamorcu, kjer so dobili dve lepo opremljeni sobi. Stara žena, ki ji je pomagal gibčen pobič, jim je obljubila, da bo hitro pripravila kosilo. Napaka je bila menda v hitrosti, morda pa tudi v pogači, ki so jo prinesli na mizo takoj za juho. Ko so čakali naši jedci še na meso, so se polni in prijetni obrisi pogače zgruznili na dno. Kuharica, ki je pričakovala zanesljivo pohvalo in je prav v ta namen tvegala bežen obisk, je pričela glasno tarnati in obžalovati trmo svojih gostov.

Čeprav je gostilničar, ki je takoj pretehtal Angleže, da so prišli zaradi vulfenije, »potolažil« Churchilla, da bo našel samo še seme vulfenije, je ta vendar najel vodnika in se šel sam prepričati, da je imel gostilničar prav.

Drugi trije popotniki so se odpeljali medtem po dolini Gosinjskega potoka do Višprij in obiskali Belo jezero. Vozil in vodil jih je bivši vojak, ki je po nemško pripovedoval molčecim Angležem vso pot do Višprij (»drdral je s kolesi in z jezikom«) o mestih, ki jih je »zavzel«, in hvalil svojega generala Radetzkega. Zaupal jim je tudi, da ni videl še nobenega Angleža pred njimi. Ker pa je malo pred tem zelo veselo opisoval Benetke, so ga vprašali, ali tudi tam ni videl nobenega Angleža. S pojasnilom » V Benetkah pač, tam pa sem videl tudi Turke,« se jim ni preveč prikupil.

Belo jezero je prevzelo s svojo lepoto zaradi te primere nekoliko ozlovoljene Angleže, da so skoraj pozabili Radetzkijevega veterana in so se zapletli v drugačne misli: »Skoraj bi si želeli umakniti se na to tiho obrežje, da bi prevažali s splavi seno preko jezera, da bi mlatili svoje žito in brali svoje sadje, pa pustili teči življenje brez drugih sprememb kakor tistih, ki jih prinašajo letni časi, in brez drugih dogodkov razen tistih, ki morejo zadeti nekaj malo hišnih ognjišč. Kakšne sanje so to! Menimo, da si domišljamo pri vsakem takem prizoru, da smo našli košček starih nebes, ki ležijo kakor vulfenija, pozabljena daleč od sveta. Prav gotovo so tudi to ostanki lepe preteklosti, katere brž pomendra železna kača pod svojimi kolesi, čim jih doseže.«

Ob vrnitvi so bili deležni v Šmohorju spoštljivega občudovanja domačinov, h kateremu je nemalo pripomogel njihov brumni voznik, in so se srečali s Churchillom, ki se je vrnil, ne da bi bil videl svojo nežno ljubljeno vulfenijo v cvetju.

Naslednjega dne (21. avgusta) se je odpeljal Churchill s svojo družino proti jugu v Trbiž, čez Predil v Bovec, pred katerim je videl še nekaj vinogradov. Po izletih v Sočo in na Prestreljenik so se vrnili Angleži v Dolino, se ustavili v Kranjski gori, napravili izlet k Belopeškim jezerom, na Višarje in na Vršič. Naslednja postojanka je bila Bled. Ob izletu v Bohinj sta se podala Churchill in Gilbert proti Triglavu, vendar sta prišla samo do Konjščice. Nato so se odpeljali v Kranj čez Jezersko sedlo v Železno Kaplo, odšli preko Lenarta in Sv. Duha v Solčavo, si ogledali slap Savinje, nad katerim so bili razočarani, in pešačili do Ljubnega, od koder so se odpeljali v Celje in z železnico na Dunaj.

Naslednje leto je našlo Churchilla in njegovo ženo že začetkoma julija na Dunaju. Gilbert in njegova žena pa sta prišla naslednji mesec za njima v Trbiž. Churchillova sta potovala z Dunaja preko Gradca v lavantinsko dolino, v Velikovec in Železno Kaplo. Iz Velikovca v Železno Kaplo sta se vozila z navadnim kmečkim vozom, ki je takrat dnevno prevažal pošto med tema krajema. Na poti jih je ujel dež, zaradi česar se je voznik usmiliti premočenega pa mičnega dekliča in ji napravil sedež zraven sebe. Takoj se je zapletel v ljubkovanje in prepustil konju, da je uravnaval vožnjo in korak, kakor se mu je zdelo. Ljubezenski napad se je pričel s kočijaževim poskusom,

dobiti dekletov prstan, in napredoval do zamenjave klobukov ter dosegel višek v predevanju cigare iz kočijaževih v dekletova usta.

Naslednje jutro sta poskusila Churchillova priti na Veliki Obir. Njun vodnik, ki je obljubljal lepo vreme, je bil slab prerok. Že v gozdu jih je ujel dež in so se morali vrniti vsi premočeni. Tudi v gostilni je bila zaradi čiščenja velika poplava. Te nevšečnosti je omilil našima popotnikoma pogled na stotine utopljenih muh.

V nedeljo je bilo proščenje. Oddaleč sta Angleža opazovala prenapolnjeno cerkev in gruče ljudi, ki so klečale pri vsakem vhodu. Ženske so nosile bele, s čipkami obrobljene rute, na njih pa slamnik. Večje rute žive barve so imele ogrnjene okrog vratu. Beli rokavci so segali nekaj pod komolec, predpasniki pa so bili tudi barve, ki je bodla v oči. Na slamnikih so imele ženske zatak-njene šopke in tudi moških je bilo prav malo, da ne bi imeli na klobukih cvetja ali pa peres. Opoldne je bila gostilna polna ljudi, ki so pili juho iz lončkov in so tako kadili, da so ju kmalu pregnali na neko planino nasproti Obirja. Ko sta se vračala že pozno zvečer, sta srečavala na ulici še vedno kramljajoče prijateljske skupine in mnogo parčkov se je zabavalo po svoje pod sijočimi zvezdami.

Čez dva dni sta ob lepem vremenu dosegla Veliki Obir, pod katerim so kopali svinčevo in cinkovo rudo. Rudarski nadzornik jima je pokazal rudarski zakon, ki je bil tiskan v slovenščini in nemščini. Z vrha sta občudovala preko zarezze Jezerskega prelaza Ljubljano in Savsko polje.

Iz Železne Kaple sta se vrnila Churchillova po isti poti, toda brez premočenega dekleta v Velikovec, od koder sta se odpeljala v Celovec, si ogledala Gosposvetsko polje, se prepeljala z majhnim parnikom preko Vrbskega jezera, nadaljevala pot z vozom skozi Beljak, Pliberk in Rute do Šmohorja.

Staro strežajko, ki jima je prejšnje leto preskrbela dovolj nejevolje pa tudi zabave, je zamenjala tiha in prikupna sobarica, kuharičine zaloge pa menda niso imele dna. Dobila sta zelo lepo opremljeno sobo in se vprašujeta v knjigi, ali se je mar treba zahvaliti za to razkošje botanikom, ki prihajajo v Šmohor zaradi vulfenije. Krajev in razmer bolj večji prevajalec je pripomnil, da so botaniki prav gotovo nedolžni pri tem.

Takoj naslednjega dne, 19. julija je pohitel Churchill z ženo in z vodnikom poln nestrpnega pričakovanja na Gorniške skale, pa ga je čakalo novo razočaranje. Namesto temnomodrih cvetov so našli samo na tisoče rjavih golih stebel. Samo en teden prepozno sta prišla, en sam kratek teden. Nekoliko jima je nadomestil izgubo in potolažil razočaranje prelep razgled, ki je segel preko petih gorskih grebenov, zgrajenih v čadu drug na drugim kakor kulise, do šestega — Kanina in njegovih snežišč do vrhom.

Churchilova sta se vrnila po isti poti v Beljak in Celovec, se peljala nato ponovno v Beljak in čez Korensko sedlo v Trbiž, nakar so skupaj z Gilbertovima nadaljevali pot preko Rezije na južno Tirolsko in od tam domov.

Bridke izkušnje so izučile Churchilla, da je odpotoval naslednjega leta 1863 z ženo dovolj zgodaj in naravnost v Šmohor, zopet pred Gilbertovima, s katerima sta se srečala potem v Brežah. Tako sta Churchillova že 26. VI. videla po dolgem pričakovanju koroško vulfenijo v polnem cvetju.

Nato sta v času, ko sta čakala na Gilbertov zakonski par, obiskala Ljubelj in že takrat znano gostilno Pri nemškem Petru. Od treh dolin, Ljubeljske, Podna in Medjega dola, jima je bil najbolj všeč Medji dol, ki je pokrajinsko daleč najlepši.

Ko se je zbrala vsa družba v Brežah, so se odpeljali po razdrapani cesti v Šentvid, si ogledali Ostrovico, Celovec, Gospo sveto ter knežji prestol. Po tridnevnem bivanju v Celovcu so se prepeljali čez Vrbsko jezero in nato z vozom v Beljak in Pliberk, od koder so vsi štirje obiskali vrh Dobrača.

Odšli so iz Pliberka že proti večeru in jih je še v gozdu zajela noč. Tišina na gori je bila čudovita, strmina pa proti njihovemu pričakovanju vedno večja, tako da so imeli občutek, da plezajo po lestvi zvezdam nasproti — zgodnja romantika ne dovolj izkušenih planincev. Proti koncu poti sta vodnikoma ugasnili svetilki. Zato so toliko bolj opazili, kako se je v Pliberku svetlikalo nekaj luči, na gorah nasproti Dobraču pa je bilo videti sem in tja pastirske ognje kakor rdeče iskre.

Plačilo za naporno pot in neprespani del noči je bil sončni vzhod naslednjega jutra: kakor v škrlatu je žarela polovica zemeljske oble na vzhodu, na zapadu pa je še vedno vladal mesec. Krasne so bile barve, ki so se prelivale, kot ob vsakem čistem sončnem vzhodu, prelepa je bila tudi pokrajina, ki je bila razgrnjena pred njimi: Mangrt prav nasproti Dobrača, Triglav, Špik, Prisojnik, na drugi strani pa Veliki klek in še mnogo gorskih velikanov.

Naslednja postaja je bil zopet Šmohor. To pot je videl koroško vulfenijo v cvetju tudi Gilbert, ko je pokrivala površino veliko več oralov tako kakor gosta preproga jagod, kljubujoča vsem zakonom odmiranja.

To leto je bila izpolnjena Churchillova želja, poplačana je bila njegova vztrajnost. Ne samo s tem, da je našel in videl koroško vulfenijo, videl in odkril je tudi zemljo koroško. Njeni lepote veljajo besede: »Koroška je bila prva beseda in naj bo tudi naša zadnja. Ljubimo to deželo. Morda je bolj prepletena z našimi prvotnimi nameni, kakor bi po pravici smela biti, pa je tako malo znana, da je opravičljiva obsežnost, s katero smo govorili o njej.« Angleško stvarna je ta govorica pa vendar diha iz nje razpoloženje, ki je prevzelo resne Angleže ob skrivnostni lepoti koroške zemlje.

Ne vemo, ali so prišli naši »Korošci« še kdaj v te kraje. Iz doline Val-sugano, kjer so to leto končali svoje »dolomitsko« popotovanje, so se odpeljali na vozu, naloženem z vrečami moke, in s pozdravom, s katerim se konča tudi knjiga: »Naše zgodbe je konec. Z višine močnatih vreč pošiljamo našim bralcem poslednji pozdrav.«

Pod Lisco

LEOPOLD STANEK

*Bilo je žametno silje
v bežečem vetru.
Zelenih, zelenih žrebcev grive.*

*Bile so čremse v cvetju.
Beli, prebeli
poročni venci vigredi.*

*Bile so nihajoče veje,
rožasti popki jablane,
suličasti svaljki
bukovega mladja ob poti
in breskove bakle sred goric,*

*bile so podobe v skalah
in oblakih,
kot jih pol stoletja gleda oko,*

*a danes me ne vznemiri
let črne ptice nad lesom,
dehteči volčin
me zaman opozarja na svoj vonj,*

*tudi podoben smehljay
dveh mladih ljudi sem že srečal,
glas kukavice jima odmerja
ure ljubezni —*

*danes ta dan
sem prvič opazil,
kako si penasti curek
po toplem nalivu
krči strugo v jarku,
ki ga je zarezalo
davi neznano kolo.*

*Ta kolesnica drži
v morje nekega doma.*

Mlinarica v snegu in ledu

RADO KOČEVAR, Kranjska gora

V letu 1948 smo preplezali precej sten pozimi. Mnoge izmed njih so zahtevale mnogo več kakor samo tehnično znanje. Ena takih je bila tudi Mlinarica, škrbina v Zadnjem Prisojniku.

Za turo sva se domenila s Škerlovim Danetom, ki je bil za tiste čase velika »klasa«-pozimi. Meseca februarja je preplezal v ledu kamine v severni steni Male Mojstrovke kar sam. S to turo si je pridobil velik ugled, posebno pa v ljubljanskih alpinističnih krogih. Škerl je bil takrat zelo iskan tovariš za zimske ture. Bil sem ponosen, da sem se zmenil z njim za Mlinarico.

Severna stena Mlinarice je bila ena redkih sten, katere nisem plezal preje poleti. Vzpon je bil zaradi tega še težavnejši. Poleti me ta stena ni mikala. Preveč je bilo naloženega grušča v njej. Ko pa sem nekoč prebiral zapiske dr. Juga, nisem mogel mimo odstavka, kjer pravi: »Mlinarica je ena najlepših in obenem najtežjih tur«. To je bila ena zadnjih tur dr. Juga. Takrat je bil skoraj teden dni v Klinu. Te strmine sem hotel videti vkovane v sneg in led.

Malo preje sem bil en teden v Planici. Smučarska zveza Slovenije nas je najela kot reševalce za svoja tekmovanja na 100 metrski skakalnici in pri tekih. Potem pa so nas predstavili v Krnico, kjer smo z reševalnim čolnom čakali sredi proge za veleslalom. Ob tej priložnosti sem si tudi steno natančneje ogledal.

Skrbelo me je edinole, da ne bi prišlo do vremenskega preobrata, kakor se je to zgodilo mesec dni preje, ko smo Frelih, Ljubo Zupančič in jaz plezali severno steno Škrnatarice. Iz Martuljka smo odšli v jasnem jutru. S težavo smo se dokopali do stene. Mestoma smo namreč gazili nanesen pršič tudi do pasu. Se je vreme nenadoma poslabšalo. Ker je bila stena kratka, smo vstopili. Toda sredi stene se je že začel ples snežink. Imeli smo dve konopljeni vrvi iz Grosuplja, debeli deset milimetrov. Ti sta bili že tako trdi, da bi lahko po njima splezal kakor po drogu. Bili smo ves popoldan odeti v meglo in hud mraz smo začutili v prstih, ko je bilo treba preplezati kak previs. V drugi polovici stene nedaleč od vrha, smo se zavedeli, da danes moramo izplezati. Bivakirati v teh razmerah je pomenilo umreti. Nepretrgoma je namreč snežilo pet dni in tudi če nas ne bi pobrali plazovi, bi ne zdržali v tem vremenu tudi z dobro opremo. Takrat pa še nismo imeli vreč za bivakiranje, pa tudi ne dragocenih bencinskih kuhalnikov.

Tema je bila, ko smo dosegli greben med Kukovo Špico in Škrnatarico. Poti nismo poznali. Vedel sem le, da se pride v dolino Vrat po znanem plazu za Peričnikom.

Boj za življenje nam je dal še toliko moči, da od utrujenosti po poti nismo zaspali. Bali smo se plazov, kajti na ledeno podlago je zapadlo že dvajset centimetrov novega snega.

Ob pol enajstih zvečer nam je Jaka pri Peričniku odprl kočo. Vozli na vrveh so bili pretrdi, da bi jih z otrplimi rokami mogli razvezati. Sezuli smo samo čevlje in kar navezani legli na peč. Še preje pa smo pojedli nekaj na pol otajanega kruha z mesom. To je bila prva hrana tega dne po šestnajstih urah, ko smo zapustili Martuljek.

Naslednjega dne smo gazili nov sneg na Vršič do kolen. Čez štiri dni smo se vračali v dolino, udiraje se do vratu. Takrat so mimo prismočali ljudje na smučeh. V lepih in elegantnih zavojih so smuknili mimo nas, ki smo kopali drug drugega iz snežnih globin. Odsihdob sem tudi jaz začel zahajati v gore

s smučmi. Uvidel sem, da bom tudi z njimi doživel marsikatero lepo urico v gorah. Vendar pa sem bil za zimsko plezalstvo še vedno bolj navdušen in smučanje sem gojil bolj postrani. Šele nekaj let pozneje sem temeljito spremenil zimsko hojo v gore.

Tudi Dane je bil sila navdušen za Mlinarico in za turo sva se začela temeljito pripravljati. Dane je nekje v Ljubljani »zvrta«¹ bencinske kuhalnike, ki so izviral iz zapuščine nemške vojske. Na alpinističnem odseku pa so dali narediti vreče za bivakiranje. Niso bile ravno najboljše in čeprav so tehtale preko tri kilograme, so se nama zdele imenitne, ko sva jih dala v nahrbtnik.

V Krniški koči nisem spal vso noč. Takrat sem kadil cigareto za cigareto, samo da ne bi zaspal. V užitek mi je bilo, ko sem lahko ob dveh zjutraj spravil na noge spečega Dančija. Že v hosti sva si navezala dereze.

Sneg je bil imeniten, pa tudi vreme kakor naročeno za zimski vzpon. Oba sva nosila nahrbtnike, to pot že napolnjene s solidnejšo opremo.

Kakor je znano, se vstopi v steno Mlinarice po širokem žlebu, ki je poleti zagvozdin z velikimi bolvani. Okoli njih teče voda, ob stenah pa vise alge. Plezanje po takem je skorajda odvratno. Midva tega nisva okusila, ker je bila grapa zasnežena in sva plezala po trdi snežni skorji kakor mačka. Skrbela naju je smer poti, ki je nisva poznala. Zato sva kar po instinktu sledila grapi, ki je kmalu prešla desno steno. Šele tu se je uganka zavozlala in več kakor uro sva ugibala, kam bi jo udarila.

Odločitev je bila pomembna, ker je od tega zaviselo nadaljnje plezanje. Če bi se zaskočila v kake nemogoče ledene previse, bi bil bivak neizogiben. Kmalu pa sva tudi sprevidela, da stojiva pred odločilnim mestom v steni. Vedela sva, da bodo prvi metri najtežji tega dne. Nisva se zmotila.

Dve uri sva stala v dnu plitkega žleba in poskušala preplezati kratko, a ledeno previsno poč. Oba sva poskusila srečo, pa nobeden od naju ni hotel tvegati padca. Zakaj?

Kakor rečeno, sva stala v žlebu, ki pa je bil napolnjen s pršičem. Pod nama se je grezila dvestometerska globina. Klina za varovanje pri najboljši volji nisva mogla zabiti nikamor. Edina opora in še ta moralnega značaja je bil dvomljivo zasajeni cepin. Deset metrov višje je bila poč, kjer pa se ni dalo zabiti ničesar. Kot specialist za špranje sem celo uro iskal, a zabil sem klin le en centimeter v skalo. Na nogah sva imela seveda dereze. Toda zaradi previsnega značaja poč ni bilo možno sekati in uporabljati stopov v ledu. Tudi Dane je poskusil, pa zaman.

Kaj storiti?

Po daljšem preudarku ni preostalo drugega kakor tvegati. Vseeno pa sem zabil nekaj klinov kar tako provizorično v plitve špranje poledenele stene.

Do srede poč sem poznal že vse oprimke, potem pa se je »zabasalo«, kakor pravi Čopov Joža...

Danes vem samo to, da sem lovil ravnotežje na nekih ledenih oprimkih. Konica derez se je zakrivila ob pritisku na sivo skalno ploščo. Nad seboj sem zagrabil sneg. Če bo oprimek pod njim, bo dobro. Povratak je bil sedaj že nemogoč...

Nekaj sem zagrabil. Ali je bila to zagvozdina skala ali samo oprimek. Tega ne vem. S posebno močjo, ki jo ima plezalec takrat, ko mu gre za biti ali ne biti, sem obvisel v zraku in se potegnil v snežen žleb.

Tudi sedaj sem še vedno stal na nevarnem. A verjemite mi, da sem zavriskal od veselja.

Dane je bil spodaj že gotovo otrpel od mraza in čakanja.

Šele čez dve uri sva se zavedela, da sva na dobrem. Bila sva v veliki snežni razpoki levo od onega stolpa, ki mu pravijo Mlinarica. Tu sva se odvezala in popravila srajci, ki sta nama ušli iz hlač med plezanjem. Tudi čaj sva skuhala na kuhalnik. Šele sedaj sva lahko prvič tega dne opazovala v miru zasnežene stene nad Krnico.

Pa ni bilo časa za to. Dan se je namreč nagibal proti večeru in morala sva pred nočjo izstopiti.

... čez leto in pol sem se znova vrnil v Mlinarico. V votlini na vrhu sem našel ostanke vžigalic in dve prazni konzervni škatli. Zob časa ju še ne bo kmalu odnesel, pa vendar bi vedele povedati mnogo o čudoviti noči, ki sva jo s Škerlom preživela tu tisti dan.

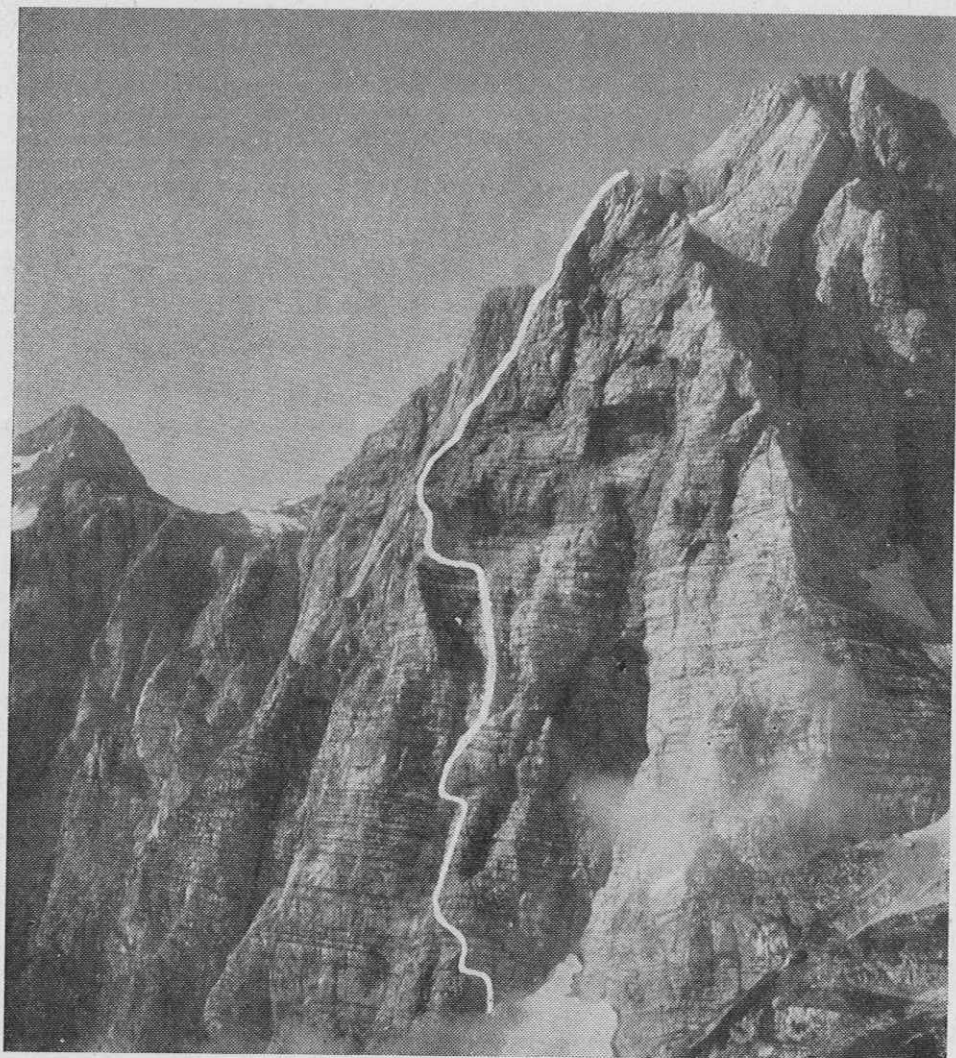
Kočevarjeva smer v Stenarjevem trikotu

MARKO BUTINAR, Jesenice

Razgreta sva se ustavila pri navaljenih bolvanih ob poti, ki se strmo pne proti rušju. Zavila sva v levo v rušje in kmalu sva stala na grušču pod steno. S pogledom sva objela steno. Mogočen skalnat zid je nekje visoko nad nama prehajal v modro nebo. Molčala sva. Nemo sva strmela v razcefrani »vodnik« in s pogledom iskala smer v prepadni steni. Vse skupaj se je nama zdelo kot en sam velik, skorajda nerešljiv vprašaj. Sledila sva drobni beli črti v knjigi in jo primerjala s smerjo v steni. Malo sva preložila težki tovor na plečih in zabredla v grušč pod steno. Kmalu sva se ustavila na robu krajne poči. Dvignila sva glavo in se zazrla v steno. V zajedi, desno od Kočevarjeve smeri, se je klokotajoče pretakala voda. Nekje visoko nad gruščem pa je zajeda prehajala v vrtoglave previse.

Skočila sva na zagruščeno polico in bila sva v steni. Komaj sva stopila pod skalnat obok, je že treščil kamen na plati nad nama. Lep pozdrav!

Navezala sva se na dvojce zelenih najlonskih vrvi in si zapela za pas precej klinov in vponk. Prek ramen pa sva obesila še par stremen. Po dobro nakazani polici sva prečila v levo. A udobne poti je bilo kmalu konec. Ustavila sva se pod prvim težkim mestom v smeri. Dobro varovan sem se vzpenjal navzgor. Zapeli so prvi klini. Zanke in vrvi so mi lajšale težko delo. Tik pod vrhom me je pozdravil star, le malokrat rabljen klin. Vanj sem vpel obe vrvi in prestopil navzgor. Z veseljem preprijemam »volovske« oprimke. Kompaktna in dobro razčlenjena skala omogoča res lepo, užitka polno plezarijo. Vrv je potekla in zabil sem kline za stojišče. Milan mi je brž sledil in potegnil še dolžino vrvi v levo. Bila sva pod stebrom, ki po nekaj dolžinah preide v ogromno streho. Plezava hitro in brez težav. Veselo deluje izmena. Ustavila sva se na polici pod streho. Med koncem strehe in steno je izoblikovana nekakšna strma hrapava poč, ki omogoča prehod na polico pod lažjim svetom. S pomočjo klinov je Milan kmalu dosegel varovališče. Vrvi so se napele in sledil sem vrvi, ki je tekla skozi vponke in preko robu do prijatelja. Kdo bi si mislil, da se da tak nestvor premagati kar tako, skoraj brez napora! Na stojišču, ki je že precej izpostavljeno, sva poravnala zvite kline in se malo razgledala. Globoko pod nama je bilo melišče in poraslo pobočje gore. Načel sem naslednjo dolžino, ki te privede v lažji svet. Počasi sem se vzpenjal navzgor. Po lepi polici sem



prečil v desno in se ustavil na gredini, raztežaj nad Milanovim stojiščem. Zabil sem nekaj klinov in poklical prijatelja. Po lažjem svetu sva, menjaje se v vodstvu, plezala navzgor preko strmih plati in zagat. Malo pred poldnevom sva se ustavila v zadnji polovici stene pod ogromno zaporo pod vrhom stene. Plezala sva iz police na polico in po eni izmed njih istočasno prečila na raz. Odprl se nama je lep razgled v dolino Vrat. Veter je od časa do časa prinesel v višave šum narastle Bistrice in prostranih gozdov v dolini.

Varoval sem Milana, ki je plezal po razu navzgor. Ustavil se je na široki polici pod previsom. Hitro sem mu sledil. Vzel sem vsa stremena in vponke. Maloštevilni Radovi klini, vsi razmajani in zarjaveli, so mi pomagali. Zabil sem nekaj klinov in s pomočjo stremena zdelal edinstven previs in po strmi

poči, kjer gospodarijo izključno klini in kladivo, dosegel stojišče pod izstopno previsno ploščo. Bil sem kakih petnajst metrov nad Milanom. Potegnil sem vrvi in poklical prijatelja. Kakih šestnajst minut je Milan vihtel kladivo in razbijal razmajane kline. Na stojišču se je malo oddahnil in nato načel zadnjo skrajno težko dolžino smeri. Klin za klinom je lezel v plitve špranje in kmalu je vpel star klin na vrhu plošče. Ko pa ga je malo pomajal, mu je ostal v roki. Nato je še z nogami pobrcal po zraku in izginil za rob. Izbil sem par klinov in bil sem pri Milanu. Bila sva na razu, po katerem drži Jugova smer. Razvezala sva se in povila skrotovičene vrvi. Nekaj malega sva pojedla in nato vstric krenila proti vrhu. Sonce je žgalo v hrbet in tako še povečalo že itak mučno žejo. Počasi sva se vzpenjala po razbitem svetu navzgor. Večkrat sva se usedla in se razgledala. Naposled sva le stala pri možicu Brojanove smeri. Krepko sva si segla v roke.

Za nama je bila ponovitev Stenarjevega trikota. Pred leti je bil to problem prve vrste, ki ga je rešil Kočevar šele 1950. leta. Odprto pa je še vprašanje o preplezljivosti zajede v centralnem delu severovzhodne stene.

Pobrskala sva po vpisih v možicu. Nazadnje pa sva priložila še svoj vpis.

Po lahkem svetu sva nato kmalu priplezala na glavni Stenarjev vrh. Z veseljem sva zmetala s sebe železje in vrvi in se zleknila na razgreti grušč pod vrhom.

Pod nama so bile razprostrte gore. Eno samo morje prelepih gora.

Ležala sva na hrbtu in zrla v oblake, ki jih je podil sever preko neba. Kako prijetno je tako lenarjenje na vrhu po uspešno opravljenem vzponu!

Potem pa sva naložila vso kramo zopet na pleča in se napotila nizdol. Počasi sva stopala po strminah. Tu in tam sva se znašla v tropu ovac, ki je mulil prvo zelenje med zaplatami snega. Povzpela sva se na Stenarska vratca in se po čevljih zadričala do grušča pod steno.

Ustavila sva se šele v rušju ob poti. Odprl se je nama lep pogled na preplezano steno. V mislih sva še enkrat obnovila spomine na današnji dan, ki je ugašal.

Nebo je rdelo in Cmirova stena nad dolino Vrat je žarela v sončnem zatonu. Na nebu so zamežikale prve zvezde. Mrak se je spuščal nad gore.

V domu v Vratih so prižgali luči. Pod večerno nebo pa se je vil steber modrikastega dima.

Vstala sva in po stezi počasi odšla v dolino.

Prvi vzpon preko Stenarjevega trikota sta 9. VIII. 1950 izvedla Rado Kočevar in Rudi Herbst.

Leta 1954 sta ing. Mitja Kilar in Jožica Marn izvršila I. ponovitev smeri (PV 1955 str. 156).

Naslednje leto je Ervin Hauser s soplezalcem izvršil II. ponovitev smeri.

28. junija 1957 sva z Valantom v 9 urah izvedla III. ponovitev smeri.

PRISPEVKI ZA ZLATOROG

Ivan Mohar, Ljubljana 200 din, PD Slov. Bistrica 600 din, neimenovani iz Ljubljane 2000 din. Skupaj 2800 din.

SKLAD DOMA ZLATOROG

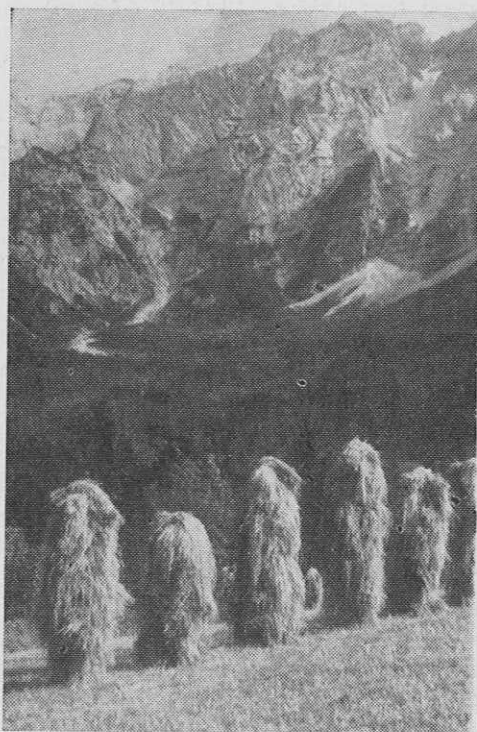
Stanje sklada za gradnjo Zlatoroga pri PZS dne 7. IV. 1953	4 698 199 dinarjev
Zbrano od 8. aprila 1953 do 10. maja 1953	2 800 dinarjev
Stanje sklada dne 10. maja 1958	4 700 999 dinarjev

Jezersko

FR. PLANINA

Marsikaterega planinca privede pot s Kamniških Alp na Jezersko. Tudi transverzala se spušča od Češke koče na Ravnéh v to letoviško vas. Privlačnost Jezerskega ali Jezera, kakor mu pravijo starejši domačini, so visokogorska pokrajina, mir in sveži zrak. Na eni strani Grintovci z ostro narezanimi grebeni, pečmi, žlebovi in snežišči, na drugi strani Karavanke z gozdovi, ki segajo visoko gor pod skromnejše, zaobljene vrhove, z mogočnimi kmetijami na prisojnih pobočjih in policah in z zaplatami senožeti, ki s svetlimi ploskvami poživljajo temno gozdno preprogo. Vmes plosko dno nekdanjega jezera, ki so ga napolnjevali hudourniki z gora in ga je na spodnjo stran zagrajevala naravna dolinska pregraja, preko katere se danes dviga cesta v treh ključih od sotočja Kokre in Jezernice proti Domu na Jezerskem, t. j. bivši Kazini. Ko se je Jezernica dovolj globoko zajedla v kamnito pregrajo in so dotoki z gruščem in glino zasuli jezersko kotanjo, je jezero izginilo in je za njim ostalo le mokrotno dno, ki ga ob dolgotrajnem deževju še pokrijeje vode Jezernice, po čemer je kraj dobil tudi svoje ime.

Veličastni sta stranski dolini, ki segata pod kamnite stene Grintovcev: od Spodnjega kraja Mákekova Kočna pod Kokrsko in Jezersko Kočno, od Zgor-



Stogi nad Zg. Jezerskim, pogled
v Mákekovo Kočno

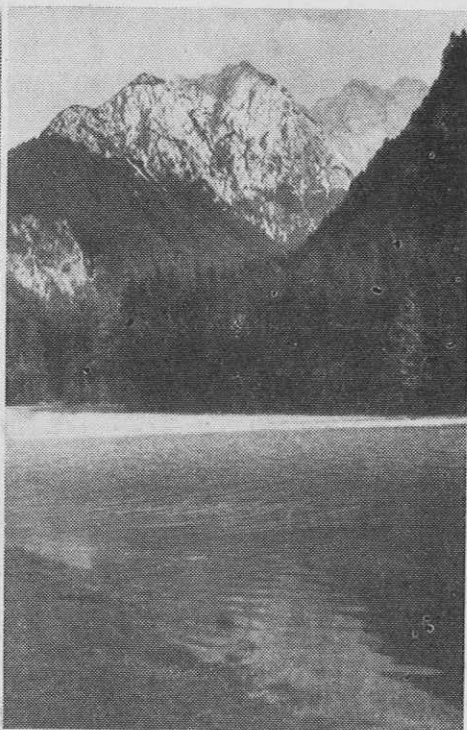
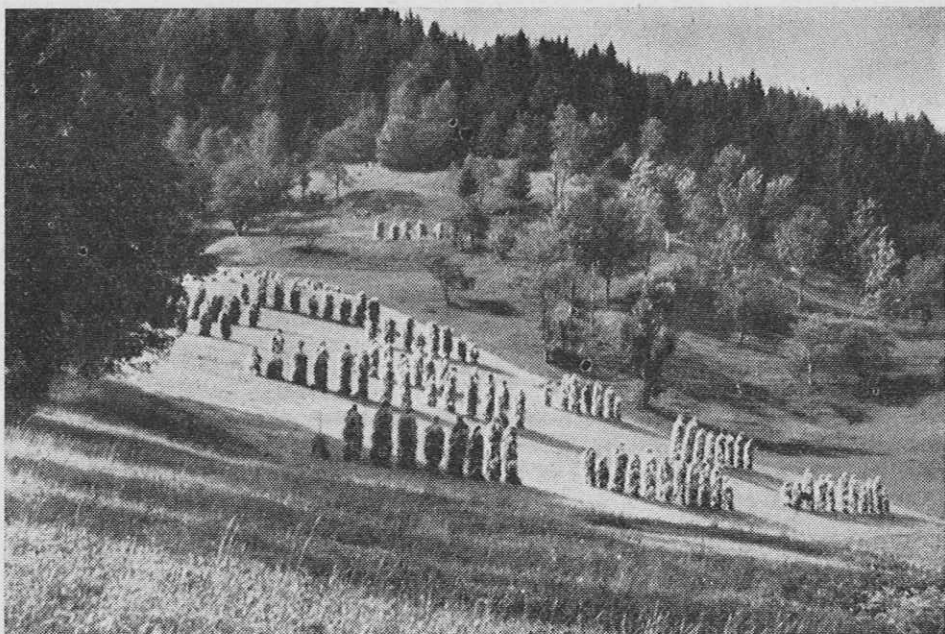


Foto Fr. Planina
Jezero na Zg. Jezerskem, zadaj
Rávenska Kočna



Stogi nad Zg. Jezerskim

Foto Fr. Planina

njega kraja Rávenska Kočna pod kamnite Ravni, kjer pod severnimi stenami Grintovca, Dolgega hrbta in Skute sameva Češka koča. Mákekova in Rávenska Kočna sta ledeniški krnici, globoko zajedeni prav v osrčje Kamniških Alp, izoblikovani od ledenih mas pred stotisočletji. Kot pregraja med njima sega v sredo jezerske kotanje zaobljeni hrbet Visokega vrha, Javornika in Skubrovega vrha. V ledeni dobi so se v sedanji koči z vseh strani vsipali snežni in ledeni plazovi in kopicili v njih ledeni gmoti, ki sta kot ledenika počasi polzeli proti dolini Kokre. Ledenika sta v dolgih tisočletjih obrusila pobočja, razširila in poglobila prvotno bolj žlebasto dolino, zgladila dno in tako napravila obe koči, ki sta videti kot dva orjaška naslonjača. Stotisočletja sta ledenika krušila in brusila kamenje in ga drsala pod seboj v dolino, kjer je obležalo, ko se je led stajal. Tako so v dolini ostale mogočne groblje, sedaj prejedene od Jezernice, pa tudi na prostoru med sedanjimi hišami na Zgornjem Jezerskem so ostali nasipi grušča in skal, groblje v obliki majhnih gričkov, sedaj poraslih s travo in drevjem.

Če se od domov, vil in gostišč v bližini glavne ceste umakneš na sprehajalne poti s klopami ali na senožeti in v macesnove gaje pod staro cerkvijo na razglednem pomolu, te obda prijeten mir, kakršen je doma le v gorah. Tiho visijo nežne macesnove vejice nad teboj, vsenaokrog se širi s soncem posejana žametna gorska trata, ob skalnih robovih gora jadrajo bele meglice, le od daleč se tu in tam oglasi vrisk pastirčka, ki sedi na skali in pase čredo ovac, ali brnjenje avta, ki se spušča z Jezerskega vrha. Ozračje je čisto in sveže. V poletnih nočeh prihaja svežina snežišč v sobe letoviščarjev, v jasnih zimskih dneh pa sončna toplota slači smučarjem jopice, da goloroki, porjaveli brze po belih vesinah.



Podlog — Sp. Jezersko, Punčuhova hiša v Dolu

Foto Fr. Planina

Tako se Jezersko razodeva vsakoletnim gostom in izletnikom. Ima pa Jezersko tudi svoje posebnosti, ki jih ne razodene vsakomur.

Ena njegovih posebnosti je jezero, ki leži ob vhodu v Rávensko Kočno med Skubrovim in Golim vrhom. Jezernica, ki izvira dalje gori v Ravenski Kočni, teče ob vznožju Skubrovega vrha po strugi za nizkim nasipom. Na enem kraju je nasip predrt in del vode teče v položno kotanjasto senožet, kjer zastaja in tvori lepo jezerce. Lansko jesen je bilo precej veliko in je napravljalo čudovit vtis. V zeleni gladini je odsevalo gozdnato pobočje, do vode je segala gladka senožet, na nasprotnem bregu pa se je rumenila visoka, suha trava pred temnim smrečjem, iznad katerega so sijale bele stene Babe in Rink. Pravi pokrajinski biser v veličastju gorske samote! Ob majhnem polotočku je bil privezan preprost splav, s katerim so brodarili po jezeru otroci iz vasi. Pozneje je lovec Joža z deskami in zemljo popravil nasip in zaprl dotok, da je začelo jezero upadati. Verjetno bodo otroci nasip spet odprli in bo usoda jezera odvisna od volje dveh činiteljev, od katerih je prvi bolj kopensko nastrojen in skrbi za senožet, drugemu gre pa za plovbo. Čudno, da kljub tolikšnemu turističnemu prometu ni nikogar, ki bi spoznal vrednost jezerca za goste Jezerskega in ga uporabil za turistično privlačnost. Voda bi bila najbrž res prehladna za kopanje, a kako lepo bi bilo že samo sedeti ali sprehajati se ob zelenem jezercu in uživati razgled na njegovo veličastno okolico! Če bi strugo Jezernice tako uredili, da bi bilo jezero stalno, bi tudi ime kraja dobilo spet resničnejši pomen.

V Zgornjem kraju, malo stran od opuščene Štularjeve gostilne proti ji pravijo Jenkova kasarna. Velika zidana stavba vzbuja pozornost z lepo oblikovanimi okenskimi okviri iz lehnjaka in s kovanimi mrežami. S prostorne



Ledeniška groblja
v Podlogu, dolina
Storžiškega
potoka

Foto Fr. Planina

veže v prvem nadstropju drže težka lesena vrata med kamnitimi podboji v Ravenski Kočni, stoji stara hiša, ki v svoji arhitekturi kaže gotske elemente in kaščo, kjer so izza visokih žitnih skrinj ponekod vidni stari nemški in latinski napis z letnicami iz 16. in 17. stoletja, kakor n. pr.: »In aller Noth verthrau Ich Gott 1575«. Drugi se glasi: »Multis his certa quies cum his Crux una feranda est post liceat stabilis facta quitea frux in je zraven lepo starinsko oblikovan monogram AF s krožcem in križem. Spet drugje je videti elegantno zarisane črke R. E. — NPTDEV in zraven letnica 1573. Za neko skrinjo so v zidu majhna vrata. Krajevni leksikon dravske banovine piše, da je bil to nekdanj grad roparskih vitezov. Verjetno pa je bil to hospic, gostišče za potnike, ki so potovali čez Jezerski vrh, kakor so bili pod prevali med Švico in Italijo. Vsekakor je Jenkova kasarna takšen objekt, kakršnih nimamo drugod v Sloveniji, in bi ga bilo treba ohraniti, ne pa pustiti, da propada. Ostrešje je od starosti strohnelo; zavoljo deževnice, ki zamaka zidovje, je stranska stena od vrha do tal počena in jo namerava gospodar zavarovati z betonsko ploščo, ki bo stari hiši tako pristajala kot kravi sedlo. Lepo ohranjena Jenkova kasarna bi bila lep kulturno-zgodovinski spomenik in zanimiv objekt za turiste, ki bivajo ali potujejo skozi Jezersko. Tudi marsikatero drugo stavbo bi si ta ali oni z zanimanjem ogledal, če bi ga kdo na to opozoril. Čeprav leži Jezersko tostran razvodnice med Dravo in Savo, je vendar do konca prve svetovne vojne spadalo h koroški deželi. Kmečke domačije so velike, mogočne. Na nekaterih še visi zvonec, s katerim je gospodinja klicala družino s polja h kosilu. Kozolcev v teh krajih ni več. Žito, t. j. oves, ječmen in jaro rž, ki v tej višini še uspevajo, nakladajo na »ostrve«, t. j. v zemljo zapičeno drevesce s kratkimi vejami. Po vseh bregovih okoli kotline stojijo po žetvi vrste »stogov«, ki se od daleč zdijo kakor vojaki. Svoj čas je bila zgodovinsko zanimiva stara cerkev, ki stoji visoko nad Spodnjim krajem na odprti polici, s katere je izredno lep razgled. V njej so bile ohranjene zgodnjegotske freske iz prve polovice 14. stoletja in nekoliko mlajše s konca 15. stoletja. Med vojno so cerkev prenovili in »olepšali«, zdaj te zanimivosti ni več. Škoda, da se v kraju, ki ima toliko pogojev za turizem, ne najdejo ljudje, ki bi skrbeli za

Stena lehnjaka —
»ta vohkega
kamna« v dolini
Storžiškega
potoka



Foto Fr. Planina

turistične privlačnosti! Pa tudi občinski ljudski odbor in množične organizacije dopuščajo, da ta veja gospodarstva ob tako lepih možnostih bolj ne vzcvete.

Tik nad sotočjem Kokre in Jezernice se stikajo hiše Zgornjega in Spodnjega Jezerskega. Ob Kokri navzgor gre pot v Komatevro, nedaleč ob njej je svojevrsten kamnolom. Tam namreč lomijo lehnjak ali kakor mu domačini pravijo, »ta vohk kamen«. Lehnjak je nastal tako, da je mah, čez katerega je tekla z apnencem nasičena voda, pri tleh kamenel, pri vrhu pa rasel dalje in so se na ta način tvorile plasti rahlega apnenca. Med okamenelim mahom leže tudi okameneli kosi lesa in okameneli listi rastlin, ki so v davnih časih tam rastle. Lehnjak režejo v obliki kvadrov in ga uporabljajo namesto opeke za zidavo hiš. Ker je v njem mnogo zračnih prostorčkov, zelo dobro izolira notranjost stavbe pred zunanjim mrazom.

Najnižje v Kokrini dolini stoji skupina hiš Spodnjega Jezerskega, ki se imenuje Podlóg. Od gostilne Pri Kanonirju se odcepi iz doline Kokre lepa cesta, ki pelje ob Reki pod Storžič. Ob njej so razgaljene ledeniške groblje in kažejo, kako je davni ledenik drsal z gora najrazličnejši material, od drobnega peska do velikih skal. Ob cesti se vleče visoka žična ograja, ki opasuje prostran rezervat za jelene. Mimo opuščene ribogojnice se dolina razširja v loko z imenom Dol ob sotočju Zabukovškega potoka in Reke ali Storžiškega potoka. Tam stojita dve samotni hiši, v katerih živijo logar in gozdni delavci. Malo više od logarije so stali še nedavno »cimpri« Zabukovškove kmetije.

Kolikor vidiš sveta okoli sebe, vsi gozdovi in pašniki do vrhov okrog in okrog, gori do vrha Storžiča, vse je bilo nekoč last Zabukovška, ki pa ni poznal vrednosti gozda in je vse prodal za mal denar Fuchsu iz Predvora. Ta je dal zgraditi cesto in začel izsekavati les. Zabukovškova družina je pomrla, gospodar je na koncu prodal še domačijo in se preselil v vas. Na stare dni je bil zapuščen in ubog in ljudje pravijo, da so ga »uši snedle«.

Ob Storžiškem potoku se obrača cesta proti jugu in se vzpenja vedno više proti severnemu vzhodu Storžiča, kjer se dolina razširja in prehaja v planino Podstoržič ali, kakor domačini izgovarjajo, Podstoržec. Klanci, potok z brzicami in slapovi, senčne grape in strme riže, vršaji z goščavo repuhovih listov, sončna jasa s kočo preddvorskih lovcev, žičnica, na kateri visijo hlodi, planina z gozdarsko kočo, gozdovi in melišča, krpe snega v osojah, pogledi v severno stran Storžiča in povsod blažena tihota, vse to daje temu svetu poseben čar in obenem priča, kako drvi tujski promet tam zunaj po glavni dolini mimo, ta lepi kotiček pa se odpira le izbranim ljubiteljem in ljubljencem narave.

»Čistka« v naših stenah

BRANKO TURIN

Lani sem srečal nekega alpinista, ki je s kladivom ravnal sedemnajst porjavelih klinov, ki jih je prejšnji dan izbil iz znane težje smeri. Bila mi je še v svežem spominu novinca iz Planinskega Vestnika o »čistki«, ki so jo italijanske »veverice« opravile v smeri Comici - Dimai v sev. steni Cima Grande di Lavaredo. »Naš« primer me je zamikal še bolj, ker se je govorilo, da bodo »počistili vsako smer, katero preplezajo«. In zakaj? Ker so smeri prepolne klinov, da plezalci nimajo več užitkov, vsaj pravega užitka nimaš, ker so klini že v steni, in na najtežjih mestih samo vpenjaš vponke. Navsezadnje pa: »Če je smer V, plezaj V. stopnjo! In še: Pokojni Comici ali kateri koli alpinist, ki je prvi preplezal težko smer, je bil sijajen plezalec, danes pa se po njegovi smeri sprehaja vsaka reva.« Ti dve zadnji misli sta mi veliko pojasnili. Odkrili sta mi pravi namen teh »čistk«.

Gre za navadno konkurenco med nekaterimi alpinisti. Začelo se je v Kleku, kjer so temu alpinistu pobrali iz stene vse kline in ga o tem niso obvestili.

Res je, galerije klinov v petici nekoliko zmanjšajo vrednost smeri, čeravno ni nikjer zapisano, da mora vsak alpinist uporabiti vse kline v steni in si s tem zmanjšati užitek samostojnega plezanja. Izbiti klin, ki ga je prvi plezalec pustil na najtežjem, ključnem mestu, je res vandalsko početje. Kajti če so prvi plezalci pustili kline na najtežjih mestih, so hoteli najbrž ponavljalcem olajšati vzpon. To nam dokazuje tudi dejstvo, da pišejo tehnične popise in delajo celo skice smeri. V nasprotnem primeru bi tajili, kje in kako so plezali. Niso se bali tega, da bo »vsak« lezel po njihovem trudu. Nove smeri odpirajo nove poti za mnogo ljudi.

Tu je torej vzrok čistke: Onemogočiti »mnogim« ponavljalcem vzpon po smeri, ki je razglasila slavo prvenstvenikov. Če smer ne bo ponovljena, bo slava večja.

Mislím, da klinov, ki niso njegovi, nobeden ne izbija iz stene zaradi materialne koristi. Da bi zadevo olepšali, pravijo, da smeri pod V ni potrebno čistiti. Ali ni to spet dokaz, da gre za konkurenco in nečimrnost, pretirano nečimrnost? To me spominja na biciklista, ki je na tekmi cesto posipal z žebli, da bi bil prvi.

Mislím, da bi tudi Comiciju ne bilo všeč, če bi vedel, kdo vse in na kakšne načine poskuša »ohraniti renome starega plezalca«. Ni mi znano, da bi bil kateri od naših najuspešnejših sodobnih ali klasičnih plezalcev »čistil« smeri. Kolikor vem, se nobeden ne strinja s »čiščenjem« klasičnih ali pa njihovih novih smeri.

Alpinist D. D. pravi, da je še dovolj možnosti za nove smeri za tiste, ki si želijo posebnih užitkov v stenah. Namesto da se jeze nad že zabitimi klini v pre-visu Jalovčevega raza, naj poiščejo nove prehode v steni Vel. Mojstrovke, Šit itd.

R. K. meni, da lahko izbija svoje kline, tujih pa ne, vsaj ne tistih, ki so v popisu smeri omenjeni.

Zamislimo si navezo, ki v steno vstopi z namero, da bo še isti dan izstopila, računajoč s klini iz popisa. Sredi stene naj jih dobi nenadna vremenska sprememba ali bodisi kaka druga nezgoda. Klinov na ključnih mestih ni, ker so »počiščeni«. Lahko se zadeva tragično konča. Nove žrtve! Čigave? Ali se »čistilci« smeri ne bi malo zamislili nad tem? Kakšen pomen pa imajo taki klini ob reševanju iz stene, pa je znano tudi vsakemu laiku.

O tem problemu bi se naši alpinisti morali med seboj pomeniti in nekaj ukreniti, da se s tem početjem preneha ali pa da se vsi spravimo na čiščenje smeri. Vsekakor pa bi bilo zaželeno slišati še kako mnenje o tem vprašanju, preden se ta pojav še bolj ne razširi in se ideja o »čiščenju« smeri ne razvije.

Javorje nad Litijo, mejnik med Zasavjem in Dolenjsko

JOZE ZUPANČIČ

Uvodoma naj povem, da je v Sloveniji gotovo več kakor ducat hribovskih vasi z imenom Javorje. V mladih letih, ko sem učiteljeval v Poljanski dolini, sem prav rad zahajal v Javorje nad Škofjo Loko.

Vas z imenom Javorje je tudi nad Hrastnikom, pa pri Velikih Laščah in v bližini Zagorja ob Savi, pa pri Šentrupertu na Dolenjskem in tudi še na drugih krajih naše republike. V bližini Litije sta tudi dva Javorja: Javor pri Pilu, ob cesti, ki drži iz Litije na Gabrovko, in Javorje v šmarski okolici, dve uri hoda iz Litije. V tem sestavku je mišljeno Javorje v hribih na jugu Litije, na meji zasavskega in dolenjskega sveta.

Javorje nad Litijo so izredno mična hribovska vasica. Na vsej poti do cilja boš imel obilo sprememb in vtisov. Za dostop boš uporabil gozdno pot skozi Riharjevec, za povratek pa pot po glavni cesti mimo graščine Bogenšperk, kjer je pred četrtrisočletja deloval slavn kranjski zgodovinar Janez Vajkard Valvasor (1641 do 1693) in imel tu prvo založniško središče na slovenskem ozemlju.

Javorje leže v verigi hribov, ki ločijo Zasavje od Dolenjske. Ta hribovski hrbet se začne dvigati pri izviru dolenjskega potoka Temenice pod Bogenšperkom v bližini vasice Pusti Javor. Nato se dviga spet proti Vratom (478 m), Leskovci (540 m), Javorju (560—600 m), Felič vrhu (625 m), Osranki (701 m), Planini, Osredku (650 m), Jastrebniku, imenovanem tudi Jastrobleku, in do najvišjega vrha v tem odseku, proti Obolnemu, ki ima 771 m nadmorske višine. S teh grebenov se spušča svet proti Radohovi vasi, Šentvidu na Dolenjskem, proti Stični in Ivančni gorici in Višnji gori.

Vsa, pravkar navedena veriga hribov in hribovskih vasi je na razvodju dveh rek: Save in Krke, s pritokoma Temenico in Višnjico.

Kraji okrog Javorja so ogleda vredni ob vsakem letnem času. Spomladi, poleti in jeseni te razveseljuje zelenilo travnikov, pašnikov, njiv in gozdov. Pozimi pa imaš tu imenitna smučišča. Če si natakneš na Javorju smučī, imaš prijeten smuk vse do litijskega kolodvora.

Najbližji in najlepši dostop na Javorje je z železniške postaje Litija. S postaje kreneš po mostu skozi Litijo in Šmartno.

Šmartno se v zadnjem času prav lepo razvija iz nekdanjega kmečkega naselja v novo industrijsko središče.

Pred vojno je delovala tu Knafličeva tovarna usnja, ki je imela okrog 20 delavcev, pa še ti so ob košnji in žetvi prosili za dopust in ga tudi dobili. Danes pa je v prostorih nove tovarne, ki je bila zgrajena po osvoboditvi, že nad 300 delavcev. Šmarska usnjarna slovi zaradi izvrstnih podplatov, ki jih cenijo zlasti športniki, smučarji, lovci in vojaki. Strojeni so še na poseben, dolgotrajen, sicer zamuden, a zato zelo trpežen način — na jamsko strojenje.

V zadnjem času so začeli v Šmartnem tudi s tovarno krzna in krznarsko konfekcijo. Prav v tem času dograjujejo nov tovarniški objekt, kjer bodo tri nove delavnice, vsaka bo merila po 900 kvadratnih metrov. V teh novih delavnicah pa bodo izdelovali kožuhe (bunde), rokavice, kučme i. dr. tudi za naše športnike (LIL). V Šmartnem pri Litiji je tudi eden izmed obratov Litijske lesne industrije. Odkar



Plan. dom na Jančah (791 m) — PD Litiija - Šmartno Foto Ferdo Premru

smo dobili komune, usmerjajo gospodarstvo vse na donosnejše upravljanje in zato združujejo manjše obrate v večje enote, kar zmanjšuje režijo in pocenjuje izdelke. Lesna industrija ima v okoliških gozdovih obilo lesa na razpolago.

Iz Šmartna dospemo v Črni potok na križišče pri Krznarju. Tu se ločijo tri ceste. Leva, široka in udobna avtomobilska cesta drži iz Zasavja na Bogenšperk in nato v Temeniško dolino, kjer se na Pljuski spoji z novo dolensko cesto Ljubljana—Novo mesto.

Včasih je bilo po tej cesti, ko v naših krajih še ni bilo železnice, mnogo prometa. Sedanja Krznarjeva hiša je bila tedaj imenitna furmanska postojanka. Tu so dobivali vozniki, ki so imeli težko naložene vozove, priprago, da so jim Krznarjevi konji pomagali navkreber po strmi cesti do previsa pri Leskovici in na Straži, kjer se je začel svet spuščati proti Temeniški dolini. Tam pa je bila pripraga že odveč.

Desna cesta drži od Krznarjevega križišča v dolino Črnega potoka in Vintarjevec, Podroje in Kot. Vsak tukajšnji zaselek ima svojo dolgoletno in pestro zgodovino. Tu, mimo Krznarja, je tekla za časa Ilirov takoimenovana jantarska pot, ki je prihajala s Severnega morja in je držala skozi naše kraje proti Rimu in v Gréijo. Ta jantarska pot se je ločila v krajih okrog Stične na Dolenjskem.

Šmarski domačin arheolog, sedaj univerzitetni docent v Ljubljani, dr. France Starè, je preiskal že več ilirskih gomil in selišč v okolici Šmartna. Na hribu Gradščice nad Vintarjevcem je našel med drugim najstarejšo koso, ki so jo izdelali davni kovači v Vintarjevcu in so z njo kosili travo po Vintarjevski dolini. Dr. Stare pa je našel v Vintarjevcu tudi fragment stare napisne plošče, ki jo pravkar proučuje in bo napisal o njej študijo. V bližini Vintarjevca je zaselek Podroje, kjer se je rodil profesor Davorin Hostnik, ki je bil za domačega učitelja v družini ruskega pisatelja Turgenjeva. Takrat, ko je prof. Hostnik služboval v Rilsku v Rusiji, je napisal prvi slovensko-ruski besednjak in rusko slovnico. Hostnik je prevedel tudi prvo slovensko leposlovno knjigo v ruski jezik: Levstikovega Martina Krpana.

Ob teh razmišljanjih ugledamo pred seboj fevdalno graščino Črni potok. Zgradili so jo v XVI. stoletju, ko se je začelo pri nas širiti protestantstvo in je dobil slovenski človek v roke prvo tiskano knjigo. Med prvimi znanimi lastniki črнопotoške graščine so bili gospodje Strasserni. Graščina leži na robu gostih gozdov. Danes je

državna last, v njej pa izredno lepo urejen zavod za onemogle. Tu uživajo jesen svojega življenja delovni ljudje, ki bi v starih razmerah umirali po hlevih in skednjih. Zdaj skrbi zanje skrbna roka upravnika, bivšega partizana — polšniškega domačina Slavka Zagorca.

Takoj za graščino se začne svet dvigati in pot se zvije v gozd. Na planoto prideš v vasi Riharjevec. Prva hiša je last kmeta Železnika. Eden izmed sinov je kovač, sila umen fant, ki je zaposlen v sitarjevškem rudniku, kjer je izvršil že več izboljšav pri strojih in celo nekaj lastnih izumov. V Riharjevcu je bilo nekoč tudi ilirsko selišče. Tu je še ena izmed gomil, ki jo bo treba vsekakor raziskati.

Mična je bližnjica mimo samotnega kmeta Kokalja, po domače Šemnikarja. To ime je dobila kmetija zato, ker pada v bližini slap in šumi dan in noč in poje svojo prijetno pesem.

Pot po peščenem svetu pod hribom Stražo je najbolj prijetna spomladi, ker je tu zelo mnogo vresja. Hrib Straža je dobil svoje ime v turških časih. Na tem hribu (638 m) je stala noč in dan kmečka straža, ki je ob času nevarnosti in turškega vdora prižgala grmado in obvestila okoličane, da je v deželi sovražnik... Z vrha Straže je lep razgled na zasavske in dolenske hribe in tudi na gorenjske vrhove.

Po dveh urah neprenaporne hoje iz Litije (238 m), skozi Šmartno (252 m), in mimo Riharjevca (430 m), smo dospeli na Javorje.

Vasica je odprta proti jugu in ima ves dan sonce. Pred leti so tu zgradili šolo, da ima zdaj okoliška mladina tudi pot do učenosti v domači vasi. Na smučišča pod Javorjem smo prihajali v letih pred vojno vsako ugodno zimsko nedeljo. Smučarji smo se pripravili za športne sani, ki so jih vlekli konji. Ze tedaj smo poznali v litijskem okolišu skijöring.

Vasica Javorje in sosednji hrib Felič vrh, koder je med vojno potekala meja med Nemčijo in Italijo, je mnogo pridobila lansko jesen, ko so podjetni šentvidski lovci zgradili na planoti Govejek pod Felič vrhom prijetno lovsko kočo, nazvano Lectov grad. Zdaj dobi v njej tudi izletnik streho in okrepičilo.

Izletniki, ki obiščejo Javorje in Felič vrh, imajo za povratek več variant, bodisi na železniško postajo v Litijo ali pa na eno izmed bližnjih postaj na dolenski progi, kar daje temu izletu še posebno pestrost. Ves ta okoliš je kakor zanimiva slikanica, ki prikazuje lepote našega Zasavja in Dolenske.

Beograjski utrinki

DR. IVO VALIČ

Jesen in zimo preživljam v prestolnici. Intermezzo v sivem... Sivo se živahneje pobarva v soboto in nedeljo popoldne, ko se vojaku krog gibanja razširi.

Avala (511 m)

Proti jugu, 15 km daleč od mesta, se dviga hrib, brez katerega si našega glavnega mesta ne moreš zamišljati. Zato je tudi vsak, ki uživa njegovo gostoljubje, opozorjen nanj. To je Avala. Od daleč je videti kot kopa, s ptičje perspektive pa ima obliko fižola. Višina in oblika je v primerjavi z okolico posebnost, prav tako tudi njena poraščenost.

Avtobus, ki obratuje od ranega jutra do pozne noči, te pripelje do podnožja v dobrih dvajsetih minutah. Od tu dalje moraš peš. Kdor pa ima lastno vozilo, lahko nadaljuje pot do vrha, kajti okrog in okrog hriba je speljana asfaltirana cesta — po južnem pobočju dovozni, po severnem odvozni krak — vsak približno štiri kilometre dolg. Po zapadnem pobočju se vzpenja od restavracije »Soferski sastanak« pešpot, katere pa se najbolj vneti izletniki ne poslužujejo. Ti so izhodili svoje steze, ki na več mestih prečka prejšnje in te brez ovinkov privede na vrh. Planinski značaj je ta pot dobila s pravimi planinskimi markacijami in kažipot, iz katerih je razvidno, da je tu delovno področje planinskega društva »Avala«.¹ Severno pobočje obdaja ozek borov gozdič. Do vrha pa prispeš po tridesetih minutah zmerne

¹ PD Avala združuje študente medicine, stomatologije in farmacije

hoje skozi gosto rast gabrovja, hrastja in drugih listavcev, ki narede v pozni jeseni s svojo rdečcerumeno otožnostjo naravo tako čudovito.

Znajdeš se v okolici, ki jo je povsem prekrrojila človeška roka. Velik parkirni prostor, restavracija, kamenite stopnice in s ploščami tlakovan dohod do mavzoleja,² ki stoji na širokem kvadratastem stopnišču iz črnega marmorja v spomin Neznamemu junaku, nasadi cvetlic, grmičja in smrečja — vse to vzbuja v človeku slovesen občutek. Šele ko se ozreš po širši okolici, se sprostiš, čeprav svet pod teboj učinkuje zaradi medlosti in neizrazitih barv za razvajeno oko enolično in nezanimivo. Razvlečeni in v različnih smereh potekajoči griči so redko in skopo porasli bolj z grmičjem kot z drevjem. Med nasadi sliv in ostalim drevjem se skrivajo, obkrožene z redkimi vinogradi, razvlečene vasi, ki kljub bližini mesta niso izgubile svoje značilnosti in izvornosti. Med njimi so po položnih pobočjih razmetane široke in dolge njive, deloma že preorane, strnišča, zelniki ter košenice. Ozračje je do sem gor napolnjeno z duhom po težki, zatohli zemlji. Ta valoviti šumadijski svet se umiri ob bregovih Donave in Save in pogled se ti proti severu in vzhodu zgubi v sivini širne sremske in banatske ravnice.

Na povratku se lahko ustaviš v »Starem planinskem domu«, ki stoji na severnem vrhu (477). Če ne zaradi drugega, prav gotovo zasluži naziv planinski zaradi videza in zlasti zaradi notranje ureditve.

Nekoliko niže pod cesto je PD Avala zgradila lep planinski dom »Čarapićevo brest«.³ Tu pa je naziv planinski odveč, čeprav si kot član planinske organizacije deležen nekaterih ugodnosti. Ob domu je majhen botanični vrt z nekaterimi znanimi zdravilnimi zelišči. Prav tako je tudi v domu urejena steklena vitrina, v kateri so vsi potrebni podatki in navodila za nabiranje razstavljene zdravilne rastline.

Vse to vabi in privlačuje množice izletnikov, peš ali z motornimi vozili, stare in mlade, elegantno oblečene ali pa v popolni planinski opremi z nahrbtnikom in kvetrovci, poleti pa tudi pozimi.

Za zgled

Objel me je prijeten hlad, ko sem v enem vročih poletnih dneh stopil v prizemeljski hodnik pravne fakultete. Na njegovem koncu sem potrkal na vrata PD Gučevo. Prvi pogled je objel skupino glasno in živahno razpravljajočih postav v precej gostem cigaretnem dimu. Nato je zdrknil po dolgi, črni sejni mizi z ducatom stolov precej dvomljive vrednosti, po raznobarnih omarah in drugi šari, dokler pozornosti niso pritegnili številni, po stenah in tleh razloženi pisani lepaki, narisani s hitro, toda veščo roko:

»PD vas vabi na izlet na ..., odhod ..., povratek ..., cena ...,« je bilo napisano med ali pod raznimi črteži.

»Velikokrat greste na izlet?«

»Da. Skoraj vsak prost dan izkoristimo, če sta na razpolago dva, pa obvezno.«

»In udeležba?«

»Vedno se najdejo vneti ljubitelji narave. Trideset do štirideset za en izlet pa tudi več.«

»Kaj pa čez poletje?«

»V programu imamo devet taborjenj: Trenta, Vrata, Logarska dolina, transverzala, Durmitor, Prokletije, Velebit itd. Vsake tri do štiri tedne. Uspelo nam je, da kljub pomanjkanju denarnih sredstev izvedemo načrte z razmeroma majhnimi stroški. Štiri do pet tisoč dinarjev z vožnjo vred. V pasjih dneh je tu v mestu neznosno, zato interesentov ne manjka.«

Kmalu potem smo se z večjo skupino srečali v Tamarju.

Zavidanja vredna požrtvovalnost in delavnost!

Avala II.

V lepih, prostih dneh, zlasti spomladi in jeseni se pravi beograjski izletnik ali vnet planinec ne zadovolji samo s kratkim izletom na Avalo. Če mu dopuščata čas in žep, se rajši povzpne na bolj oddaljeni Kosmaj (628 m), kjer se počuti čisto planinsko. Toda, če ni časa ne denarja, mu preostane le Avala. Sam ali z družbo sede na vlak

² Meštrovićevo delo. Ob vhodih v mavzolej stoje skulpture v nadnaravni velikosti, ki predstavljajo Srbkinjo, Hrvatice, Slovenko, Makedonko, Črnogorko, Bosanko, Hercegovko in Dalmatinko v narodni noši.

³ Polimenovan po vojvodi Čarapiću, nacionalnem junaku iz I. ljudske vstaje Srbov, ki je tu ob brestu zbral svoje pristaše pred osvoboditvijo Beograda. Dograjen l. 1954, 80 letišč.

in se popelje do Resnika ali Ripnja in začne turo »prav iz dna«. Ali pa se pelje z avtobusom oz. tramvajem na periferijo mesta do Banjice ali do Cvetkove mehane⁴ in tu vzame pot pod noge. Do cilja, to je do vrha Avale, ki ga ima stalno pred očmi, je kar dovolj pešačenja.

Ko proti večeru vstopi v ta ali oni dom in se vključi v družbo, je poln prešernosti in razposajenosti, ki privre na dan ob nepogrešljivi turški kavi. Pomenek, ki mu ne manjka hvale in samohvale ter šaljivosti, najprej zanese na preživeli dan, nato začne obujati spomine in kovati načrte. Ozračje, prežeto z otroškim veseljem in zadovoljstvom, se skoraj nič ne razlikuje in ni nič manj pristno od onega za omizjem na Kredarici.

Bil sem priča takemu vzdušju. Z največjim veseljem bi se pridružil. Bi se lahko vživel? Mogoče pa je bolje, če le od sosednje mize sledim pogovoru? In sledil sem mu verno in pozorno in počasi me je začela prevzemati zavist. Dobrohotna oskrbnikova gesta, ko mi je hotel ob odhodu zaradi vojaške suknje zaračunati »ljutu« pet dinarjev ceneje, me je samo ujezila. Toda kmalu sem se ohladil in končno sem bil vesel, da sem tudi jaz bil deležen veselja, čeprav le drobca, ki ga je sprožila tura.

Meditacija

Pred zaprtimi očmi še lebdi zasneženi Stenar. Potem se počasi utrne v sivini in že se kot v filmu začno vrstiti doživljaji drug za drugim. Spomin za spominom, ta lepši od drugega... Z vso jasnostjo in ostrino se vrste. Od prvega vzpona na Storžič, ko sem zajahal šolske klopi, izleta na goro, ki mi je vsa leta kipela v nebo pred domačim pragom, me kasneje še tolikokrat zvabila in navdušila, do zadnjega, ko me je na travnatih vesinah Mangrta gosta, neprodirna megla skoraj spravila v obup in sem nekaj ur kasneje na poti proti Predilu doživel nevihto, pred katero vse beži.

Boječče odprem oči, še ves očaran in prevzet. Ne vem, koliko časa je minilo. Meni ob strani na postelji še leži razprostrt Planinski Vestnik. Šele čez čas se zavem resničnosti. Siva obleka, nakovani čevlji, zbori, do minute odmerjen čas...

No, današnje nedeljsko popoldne mi je na razpolago. Toda, kaj bi hodil v meglo in mraz in se brez pravega cilja potikal po mestu? Tu je toplo in prijetno in sedaj sem poln lepih občutkov, zadovoljstva, hvaležnosti kot tedaj, ko sem se po dolgih tednih neprekinjenega in utrujajočega dela, pa čeprav v deževnem vremenu, zopet znašel sredi temnih gozdov in skalnih vršacev, ki sem jih le slutil. In kot že večkrat, se mi utrne misel, da so ljudje, ki jih zvaljajo lepote narave, privilegirani. Recimo tako kot tisti, ki ljubijo glasbo, umetnost. So tisti, ki jim tega ali podobnega ni mar, tudi lahko tako polni lepih občutij? Je tudi njihova notranjost tako bogato razgibana in dojemljiva za najrahlješe vtise? So sposobni enako doumeti vsebino sreče, zadovoljstva, vedrino, ki toliko pomenijo v življenju in kar povzdigne in odlikuje človeka? In končno — je njihovo življenje tudi tako polno lepih spominov?

Kopica vprašanj, ob katerih sem vesel ter hvaležen, da so mi gore darovale toliko lepega... Vesel, da jim pripadam z vsem srcem. Potem se spomnim, da sem nekje ujel, da človek živi od spominov. Da, drži v precejšnji meri, čeprav ne dobesedno. Čim lepši so spomini, tem lepše je življenje in kot sla te vedno znova tirajo, da si jih želiš in jih iščeš.

Tiho škrablajo kaplje po strehi barake. Ne, danes mi ni več potrebna zabava, družba, ljudje...

Avala III. — Razpoloženje

Ne pomnim takega dne v decembru. Pozno jesensko sonce je zvabilo vse živo na ulice. Nekateri so celo privlekli na dan stolčke, jih pristavili ob zid, kjer sonce še greje, in modrujejo. Prav kakor spomladi, ko si človek po mesecih mraza in vlage zaželi sončne toplote in njenega blagodejnega vpliva na premle ude.

Po močno vijugasti cesti proti Avali se vije skoraj neprekinjena vrsta avtomobilov. Med hitrimi, vitkimi pa bolj počasnimi in zastarelimi si okorno utirajo pot polni avtobusi.

Na ploščadi ob mavzoleju je vse polno ljudi, med njimi precej tujcev. Na obzidju komaj dobiš prostor za sedenje. Fotoaparati prihajajo tokrat do polne veljave. Res, čudovit dan je! Kot rahlo nagubana, zametna preproga, polna meh Kobe in nežnosti, brez ostrih barv in senc, pa vendar vsa jasna in čista, leži v naj-

⁴ mehana = kavarna

večjem miru pokrajina, katero božajo topli sončni žarki. Močno in bleščeče se odbijajo na površini Donave in Save na mestih, kjer so jim doline Podunavja in ostale Šumadije dale prosto pot.

Na sotočju leži v miniaturni mesto, sestavljeno iz neštetihi malih in velikih belih četverkotnikov. Sedaj šele mi je razumljiva njegova dominantnost in pomembnost ter neštete borbe zanj, iz katerih je vsekakor zraslo s še večjo upornostjo. Zaradi tega mi je bilo vedno nekako pri srcu.

Čisto blizu je ta dan tudi stari zgrbljeni znanec Kosmaj, ki gospoduje v srcu Šumadije. Za njim, daleč na obzorju, se črta sredogorje.

Pogled, ki to pot na vseh štirih straneh nima meja, željno pije lepoto. Sama spokojnost in mir! To je počitek! Tuja in sovražna mi je misel, da bo morda že jutri tu preko z vso silovitostjo in tenko vlekla košava, tako kot pred nekaj dnevi. Počasi in ves prežet z notranjim zadovoljstvom odhajam, boječ se, da mi kdorkoli ne uniči te lepote, ki sem je bil tako potreben in ki mi sedaj pomeni vse.

Pod večer se miren in zadovoljen z največjo potrpežljivostjo, ki je sicer prirojena domačinom, vključim v dolgo vrsto izletnikov, ki čakajo na prevoz v mesto.

Beograd, v januarju 1958

mladi pišejo

NAŠ MLADINSKI ODSEK

Deževni zimski večer. V pisarni Matice gore neonske luči. Gruča mladih ljudi sedi v krogu.

»Tovariši, če se strinjate, preberem najprej zapisnik zadnjega sestanka,« začne načelnik tov. Hvastja.

Čitanju zapisnika sledi dnevni red. Prva točka: Program izletov za leto 1958. Kopica predlogov. Ta se navdušuje za Julijce, oni predlaga Karavanke, tretji zopet Pohorje. Kar težko je biti nepristranski.

»Najprej sredogorje, pozneje zahtevnejše ture,« odloči načelnik. Pričeli bomo z izletom k naši kočici na Bogatinskem sedlu, ki so jo marljivi planinci Matice preuredili iz italijanske karavle in jo prepustili mladinskemu odseku v upravljanje. To naj bi bila manifestacija našega odseka povezana s prevzemom kočice v našo last. Potem bodo sledili izleti vsakih štirinajst dni skozi vso letno sezono. Pot nas bo vodila v Zasavsko gričevje na Mrzlico, v sončno Slovensko Primorje na Slavnik, na zeleno Pohorje, gozdnate Gorjance in v Kamniške planine na ponosni Grintovec. Seveda na Julijce nismo pozabili. Vršič — Sleme — žametno zeleni Tamar, Begunjščica, sivolasi očak Triglav, Dolina sedmerih jezer, vse to bodo prehodile naše noge. Tudi taborjenje imamo v načrtu. Iz naše postojanke bodo izmenoma odhajale skupine s šotori h Krnskemu jezeru ali v Dolino k sedmerim jezerom. Res, težko se je odločiti nad pestro izbiro naših planinskih lepot.

Nato se vrstijo predlogi za sekcije, ki bodo delovale v okviru odseka. Alpinistična sekcija bo delovala pod pokroviteljstvom starejših tovarišev, foto-odsek bosta vodila Janez in Tonček, ki bosta obenem prevzela skrb za omarico. Nad imovino pa bosta bdela naš blagajnik Dušan in gospodar Polde. Tako je tudi druga točka dnevnega reda izčrpana.

Tretja točka obravnava propagando. Priredili smo dve predavanji z barvnimi diapozitivi »Jesenske barve v naših gorah«. Predaval je naš znani alpinist tov. Marjan Keršič-Belač. Prvo predavanje je bilo na Vajeniški srednji šoli in bilo številčno dobro obiskano, medtem ko na V. državni gimnaziji zaradi nerazumevanja ni uspelo. V bodoče bomo priredili še več podobnih predavanj in si prizadevali vključiti v naše vrste čim več delavske in vajeniške mladine. Učenci šole za umetno obrt nam bodo izdelali lične plakate, ki jih bomo razobesili po šolah in tako vabili naš mladi rod v prelepe gore.

Dnevni red obsega tudi diskusijo. Ta je najbolj živahna. Domiselnih predlogov za nadaljnje delo ne manjka. Vsak kaj predlaga. Hitro, še prehitro mine čas našega sestanka, dokler tov. načelnik ne zaklene pisarne, mi pa se porazgubimo v temi.

Tonček Strojnik, Ljubljana

SMUČARSKI TEČAJ NA VRŠIČU

S triglavskega veter gorovje
prav rahlo šumi in pihlja
me vleče in vabi v vrhove
v dolini miru mi ne da.

Velika in mogočna je gora poleti, ko žarijo skale v soncu, še veliko lepša in veličastnejša pa je pozimi, ko se zavije v molk. Kot pajčolan jo obdaja snežena odeja in zakriva njeno skrivnost. Kako majhen je človek, ki bi se rad meril z goro; zato pa sta volja in hrepenenje toliko močnejša. Neznana in mogočna vila ga vabi v samotni in skrivnosti polni svet gora, da gre in se spoprime z naravnimi silami. Omamljen od silne lepote pozabi na vse, še nase in vidi le goro, ki ga vabi v objem. Hladan je ta objem, a mlad človek poln moči in vere v samega sebe uživa ob tem. Srce mu zavriska, ko zre oko navzdol v temačno in v meglo zavito dolino, in si zaželi v večni želji še više. Ko pa doseže svoj cilj, umolkne v brezmejni sreči.

Včasih pa se hoče gora otresti teh malih vsiljivcev, pa strese z rameni, da jim pokaže svojo moč. Tedaj grmijo plazovi v prepade, veter žvižga svojo divjo pesem in goni megle vse razcefrane okoli skalnih obronkov. Prav v tem svojem veličastju in mogočnosti je gora najlepša.

Jutranje sonce je pozlatilo Prisojnik in Razor. Dolga vrsta mladih ukaželjnih smučarjev se je zagrizla v strmino ceste na Vršič. Pravzaprav ceste niti ni bilo, ampak le ozka steza, tako da smo bili podobni strnjeni falangi. Vse okrog nas je ležala neskončna belina snežne odeje. Kot večni stražarji so stale gore in gole stene so se jasno odražale od bele snežne prevleke. Sonce na vrhah, divja samota daleč naokoli. Tu gori je bila naša »obljubljena dežela«. Čakala nas je, da na njenih snežnih poljanah preživimo teden dni brez vsakih skrbi.

Zdaj se je za nas začelo novo življenje. Tako daleč smo bili od tistega vsakodnevne sveta, kjer niti sneg ni bel, ampak ves siv od dima in saj. Le misel je včasih poletela tja dol, a le za čas. Vsakdo je bil srečen, da je bil lahko tu gori, kjer je lahko zadihal s polnimi pljuči.

Nedelja je bila sončna, le proti večeru so se od kdovekod privlekli oblaki kot temne misli včasih v človekovo srce.

Veter je divje bril in se igral z meglo ter jo cefral ob ostrih skalnih robovih. Drugega dne se je tem pridružil še sneg, ki nam je bičal obraze, kajti vse to skupaj nas ni moglo obdržati v koči. Saj je tako prijetno in lepo poslušati pesem vetra in opazovati sivo megleno kopreno, ki prihuljeno ovija ostenje v okolici.

Snežilo je vedno močneje. Ponoči je žvižgalo okoli oglov in sneg je zakril vse luknje. Zjutraj nam ni kazalo drugega kot prijeti za lopate in kidati pot do drvarnice in meteorološke hišice, kajti meter debela snežna odeja je prekrila vse. Zdaj nismo mogli storiti nič drugega. Vse dopoldne smo ostali v koči in marsikdo je zaskrbljeno gledal v megleno zaveso, iz katere se je še kar vsipal sneg.

Pa saj je tudi prijetno sedeti v topli sobi in opazovati podivjane naravne elemente. Takšno vzdušje premosti razlike med vsemi ljudmi in če je družba vesela, mine čas, kot bi ga podil. Dobre volje nam ni nikoli zmanjkalo. Čeprav nas je bilo čez trideset z vseh jeseniških šol in okolice, smo bili zdaj povezani v neločljivo enoto.

Popoldne pa nismo mogli več zdržati v koči. Kot bi nebo uganilo naše misli in želje, se je usmilo teh majhnih »plazilcev« in prenehalo polagoma s svojo igro in sneg je le še rahlo naletaval. Sneg je bil globok, tako da smo se vdiral skor do pasu, ko smo se spuščali na plaz. Znova je bilo treba začeti delo, ki smo ga že v prejšnjih dneh temeljito opravili. Z naporom in dobro voljo smo »restavrirali« smučišče in spet je šlo navzdol.

V precejšnji meri smo se držali pravila, da mora na koncu stavka stati pika. To je bil res užitek, toda ne za tistega, ki je padel, ampak za ostale. Nesrečnež je čisto izginil v oblaku snežnega prahu. Ko se je ta oblak razkadil, se je počasi pokazala najprej glava in nato je iz luknje zlezal — včasih tudi s tujo pomočjo — sneženi mož.

Zvečer se je zgodilo nekaj, kar nas je spravilo čisto s tira in iz česar bi lahko nastala prava tragedija. Zvedeli smo, da je naš oskrbnik prejšnjega dne šel v dolino po hrano. V skrbi za nas se je zdaj vračal. Nad pokrajino je vladal molk. Vse naokrog je snežna belina izginjala v meglo. V takem hoditi okrog je vse prej kot prijetno. Začelo nas je skrbeti, kajti oskrbnik je že šest ur gazil do pasu po celem snegu. Tema je postajala vedno gostejša in, da se oskrbniku ne bi kaj zgodilo, mu

je odšla naproti šestorica tečajnikov. Niso se ustrašili ne samote ne teme in niti nenačete snežne odeje.

Požrla jih je noč in le ozka gaz je ostajala za njimi. Hiteli so navzdol, da bi čimprej srečali oskrbnika in ga razbremenili. Tako so s trudom prigazili do Miho-vega doma. Toda že na pragu so izvedeli, da je oskrbnik ubral proti pričakovanju drugo daljšo pot. Kaj sedaj? Pognali so se po ozki stezi, ki jih je vodila mimo Koče na Gozdu vse više in više. Molčali so, toda srca so jim trepetala in vsak je pre-mišljeval, kaj bodo storili, ako ga najdejo izmučenega ali celo na pol zmrzlega.

Mínila je ura in nato še ena. Nikakega glasu ni bilo od spodaj, nikakega svet-lega žarka, ki bi nam zgoraj pregnal skrbi in strah. Zdaj so se napolili navzdol še trije, a na smučeh. Ko so njihove luči ugasnile za prvim ovinkom, je postala noč še bolj temna in potuhnjena. Kazalci na uri so se premikali bolj počasi kot na- vadno. Dvakrat je že veliki kazalec opisal svoj krog, ko se je pojavil na vratih — oskrbnik. Ves premočen in prezebel, s težkim nahrbtnikom, pa vendar vesel in zadovoljen je stopil naprej. Na vsakem koraku so ga spremljali občudujoči pogledi. Deset ur je gazil z nadčloveškim naporom po poti, ki sicer rabiš zanjo kvečjemu dve uri in pol. Njegovi reševalci so prišli celi dve uri za njim utrujeni in otrpli, da niti govoriti niso mogli.

Kot bi se nam hotela oddolžiti za te skrbi, je naslednjega dne pokazala narava čisto drugačno lice. Kot z zlatom okovani so se lesketali s snegom pokriti robovi Mojstrovke. Nebo je bilo kot umito, le veter se je igral s snežnim pršičem in ga vrtinčil okoli skalnih obronkov. Sonce je sijalo tako vabljivo toplo, da je marsikdo nastavil svoje lice njegovim žarkom.

Tako lepo vreme smo imeli odslej vse dni našega bivanja na Vršiču, ki je tako hitro šlo h koncu. Odganjal sem misel na to, da bomo kmalu morali v dolino, da bi bila sreča zadnjih dni čim bolj popolna. Vedel pa sem, da bo to bivanje ostalo vedno eden mojih najlepših spominov.

»Gore ne dajo ničesar zastoj. Vsepovsod preže nevarnosti na tistega, ki je prišel v njihovo kraljestvo iz objestnosti ali rekorderstva. Le tistega, ki ga je vodila v gore prava ljubezen, sprejmejo in mu stotero poplačajo prestani trud in napore.« Tako nam je rekel Uroš Župančič.

Anton Slabe, Jesenice

Nemi koraki

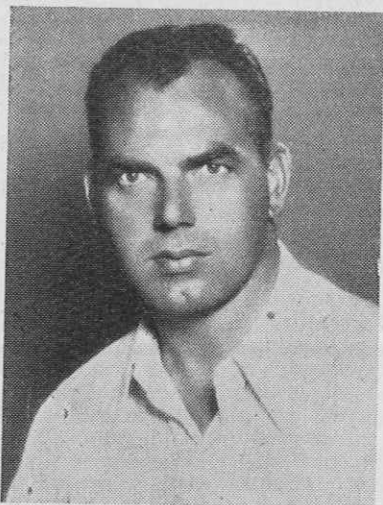
LEOPOLD STANEK

*Ko silni Antej
se oklepam tal
in s svojimi stopali
merim široko, trdo cesto.
Proti meni
in za mano stroji.
Umikam se v jarek
in v senco dreves.
Vse me prehiteva.
Vsem se mudi
v neki kraj,
kjer so prav tako
hiše, ljudje in drevje.
Vsi imajo daleč.
Meni se ne mudi.
Jaz imam še dalj.
In bliže.*

*Stvarem do dna.
Stvarem sveta.
Trn žive meje
me lovi za roko
in mi jo rani:
Da boš vedel,
kako boli slovo.
Ostani z nami!
Iz vsakega doma
cvetó dekliške oči.
Dar samotnemu neznancu.
Povsod vezi in pregraje.
Ostani z nami!
Ubrani se vetru!
Ne glej za oblaki!*

Hiti počasi.

Tonetu Lajevcu v spomin



Leto 1957 se je nagibalo h koncu, ko je zla novica pretresla širok krog prijateljev in znancev pokojnega Toneta Lajevca. Komaj 49 let star je odšel od nas, ki smo ga imeli radi kot pogumnega, poštenega, dobrega človeka, kot velikega ljubitelja narave in gora, kot sposobnega strokovnjaka in društvenega delavca. Napisali bi mu radi dolgo pismo za slovo, pa je rana pregloboka in preboleča. Preblizu smo mu bili. Deset let skupne hoje po gorah, v tistih letih pred vojno. Zato priobčujemo to, kar so o njem napisali njegovi tovariši iz Litostroja.

»Deset let je minilo, odkar so se v mladi tovarni pričeli zbirati delovni ljudje. Najprej smo se med seboj poznali le službeno. Kmalu pa smo se pričeli v prostem času srečavati v planinah. Med seboj smo se spoznali in to poznanstvo se je utrjevalo z vsakim skupnim izletom. Družila nas je ljubezen do planin, do življenja in dela. Med nami je bil tudi pokojni Lajevc. Med nami mladimi planinci je bil on edini izkušen, povezan z goro še iz predvojnih let. Vedno veder, nasmejanega obraza, z dovtipom na ustnicah, poln življenja, je bil človek, ki je vedel, da dnevi, preživeti v planinah ne nudijo samo trenutnega zadovoljstva, temveč da preoblikujejo človeka. Izoblikujejo mu značaj, jeklene voljo in mišice ter zbude v njem čut za dojemanje nešteti zakladov narode. Vedel je, da tak človek ne more gledati z nezaupanjem v življenje in da je naravna posledica planinstva veselje do dela in ustvarjanja. Bil je vedno iskren in dober prijatelj, svetovalec vsem, ki smo ga poznali. Razumljivo je, da smo ga imeli radi. Sklenili smo, da ustanovimo Planinsko društvo Litostroj. Skupno s pokojnim smo to storili. V novo ustanovljenem društvu so prišle vse lepe ideje pokojnika še bolj do izraza. Ni bilo društvene akcije, na kateri bi manjkal Tone. Njegova vedrina in optimizem sta premagovala vse težave. Bil je več let tajnik društva. Ko smo osnovali alpinistični odsek, je bil on naš vodnik. Bdel je nad nami kot skrben oče. Njegova je zasluga, da smo se vedno vračali iz sten brez vsake nezgode. Pomagal nam je odkrivati tajne Triglavске stene, ostenja Martuljkove skupine, Razorja in ostenja Jalovca. Se sedaj se radi vračamo v smeri teh sten, saj nam je znal tako lepo prikazati vse njihove čare, da se bomo vedno spominjali teh vzponov kot najlepših v življenju.

Radi smo imeli Toneta. Bil je v društvu kot tudi v alpinističnem odseku gonilna sila. Vedno nam je odkrito povedal svoje misli. Te so bile vedno povezane z našimi planinami. Ljubil jih je, kot je ljubil svojo družino in poklicno delo. Čeprav prezaposlen je vedno našel čas, če smo prj njem iskali nasvetov. Kadar ga v planinah ali ostenjih ni bilo med nami, se nam je zdelo, kot da nam nekaj manjka. Ko je pred nekaj leti odšel na novo službeno mesto, nam je bilo težko. Neprimerno težje pa nam je danes, ko Tone počiva v zemlji, ki jo je tako ljubil. Vodil nas je pri spoznavanju velikih vrednosti, zato se ga bomo vedno s hvaležnostjo spominjali.«

Tone, dokler bomo živeli, boš živel v naših srcih!

T. O.

Razgled po svetu

ŠVICARSKI INŠTITUT ZA RAZISKOVANJE SNEGA IN PLAZOV na Weissfluchjochu nad Davosom prireja še vedno splošne lavinske kurze za ca. 50 oseb naenkrat, oseb ki se ukvarjajo z zimskim turizmom, planinsko organizacijo, z gradnjo prometnih in drugih naprav v gorah in z gozdarstvom. Za en teden je treba v tečaju plačati v A hotelu 145 švicarskih frankov, kar je v primeri z našimi zadevnimi cenami zares zajetna vsota.

OB STOLETNICI ALPINE CLUBA so v zermattske gorah švicarsko-angleške naveze prečile Lyskamm 21. avg. 1957, 22. avgusta pa Breithorn preko Youngovega grebena. Prvo turo so izvršili dr. Ed. Wyss — Dunant (vodja švicarske ekspedicije na Everest 1. 1952), sir John Hunt (vodja angleške ekspedicije na Everest 1. 1953 in predsednik Alpine Cluba), Lady Hunt, Fritz Luchsinger (bil je prvi na Lhotse) in Albert Eggler (vodja švicarske ekspedicije na Everest leta 1956) in še nekateri člani AC. Drugo turo pa so opravljali naslednji asi: Sir John Hunt, George Band (bil je prvi na Kangčendzöngi), Fritz Luchsinger, Fritz Ganser iz Milana, Albert Eggler in še trije angleški alpinisti.

ŠE TRIJE OSEMTISOČAKI čakajo na srečne zavojevalce in osvajačce, čeprav niti prvi niti drugi izraz ni kajsi primeren za gorniške uspehe. Od 14 jih je 11 imelo človeško nogo na temenu. Ostali so še Dhaulagiri (8172 m ali 8222 m) v Nepal, Hidden Peak (8068 m) v Karakorumu, torej v Pakistanu, in Šiša Pangma ali Gosainthan (Peak XXIII, 8013 m) v Tibetu, ki je torej rezerviran za alpiniste vzhodnega bloka, več ali manj. Dhaulagiri bodo snubili samo Švicarji, Avstrijcem, Argentincem in Amerikancem je bilo v Nepal, rečeno, naj počakajo. Časopisi so poročali, da švicarska dhaulagirska ekipa išče ponesrečence v severni steni Eigerja, vendar to ne odgovarja resnici. Le ena nemška naveza iz alpinistične skupine »Alpina« Kriens Luzern, je bila v steni. Bili so prijatelji s pogrešanima Nemcema Nothdurftom in Mayerjem.

EKSTREMIZMU IN SUPEREKSTREMIZMU popuščajo tudi »uradni« krogi SAC, kakor se botajo tudi s tehničnim napredkom planinskega turizma. V družtenem glasilu je zabeleženih vedno več VI + in to tipičnih problemskih sten,

150—250 m visokih. Peter Diener in Max Niedermann sta kot prva švicarska naveza preplezala zahodno steno Petit Dru (Magnonovo smer) 5. in 6. avgusta 1957. Bivakirala sta pri vzponu in sestopu. Bila je to sedma ponovitev smeri, ki pri 1000 m višine ponuja najtežje partije v ledu in kopni skali.

ÖAV NA GRÖNLANDU. Avstrijci so res povsod pričujoči. — To pot so preiskovali gore v vzhodni Grönlandiji (Stauningsalpen) visoke okoli 2600 m, po težavnosti podobne vzhodno alpskim. Do 14. avg. 1957 so bili kot prvi na 14 vrhovih in so prebili hudo preizkušnjo.

ZERMATT se leto za letom turistično razvija in obnavlja. Lani so otvorili nadaljnji odstavek žičnice na Lac Noir s kabinami za 40 oseb, gradijo novo pošto, nove hotele. Na Testa Grigia dela smučarska žičnica (téléski) tudi poleti. Cene v hotelih, pa tudi v planinskih kočah so se 1. 1957 vzdignile. Lokalni zermattski davek za turistični fond se je povišal za 50%. Vendar so cene sorazmerno zato preveč poskočile, kar je običajno. Zermatt izgublja glas »cenenega« gorskega letovišča in zimovišča. Grade tudi veliko žičnico na Stockhorn, s katerega je krasen smuk prav do Zermatta. Prvi odstavek, greben Gorner—Hochtäli, je že zgrajen in je 1. 1957 že obratoval tri mesece za publiko, zdaj pa bo prevažal material za nadaljnjo gradnjo. Potegnili jo bodo prav na Cima di Jazzi, na Fillarhorn in tako naprej. Na ljubo smučarjem je lastnica Compagnie du chemin de fer du Gornergrat (Železniška družba Gornergrat) naročila take naprave, ki bodo naenkrat prenašale 110 oseb. Švicarji ob vsem tem takole modrujejo: Res ni težko stokati ob tej tehnizaciji planinstva. Vendar, kaj naj naredimo zoper njo? Naša država ne more zaostati, turizem napreduje. Kdor pa bi rad imel še deviške gore, jih k sreči še vedno utegne najti.

PUCARANDA je 6147 m visok vrh v Cordillera Blanca. 15. avgusta 1. 1957 sta bila na tem vrhu člana francosko-švicarske ekspedicije Claude Kogan in Victor Moreno. Zaradi viharja sta morala bivakirati v višini 5800 m. Ekspedicija, ki jo je vodil Raymond Lambert (člani Annetta Lambert, Claudine Van der Staten, Belgijka, Claude Kogan, dr. Felix Magnia, Jean Lanny in Roger Merle, Victor Moreno — domačin), je, tako poročajo, tudi znanstveno delovala. Zdravnik se je specializiral predvsem na to, kako ženske reagirajo na višino, fotisti pa so se spravili na folkloro. Bili

so en mesec v gorah, nato pa so šli na spremembo v Limo. Po sestavu ekspedicije bi sodili, da je delala v najugodnejših pogojih. Vzpon na Pucarando pa najbrž ni od muh, vendar o kakih posebnih težavah nič ne poročajo.

AIGUILLE DE DEUX AIGLES (dveh orlov), zapadna stena, je imela septembra lani dva imenitna gosta. Francoz Maurice Davaille iz Pariza in Jean Alzetta iz Bruxellesa sta jo preplezala s pomočjo 50 klinov in 20 lesenih zagozd. Plezala sta tri dni, prebila tri bivake. Tretji dan je bil najtežji, zajeda, visoka 24 m, ju je zamudila devet ur. — Kmalu po tej prvenstveni je Maurice Davaille vstopil z G. Berrauxom v smer Major v Mont Blancu. Istočasno je Bonatti vstopil v smer La Poire. Nastopila je nevihta, plezalca Davaille in Berraux sta zdrsnila preko 200 m visokega ledenega pragu. Iskali so ju z avionom, helikopterjem in z reševalno ekipo, pa ju niso našli.

PLEZALSKA SEZONA 1957 je potekala v skrajno slabem vremenu, morda najslabšem po vojni. Prve dni julija je v Zahodnih Alpah kazalo na lepo, nato pa je sledilo tritedensko deževje in nestanovitno vreme. Tudi avgust ni bil stanovitven, nič bolje ni bilo v septembru. 11. septembra je neurje ujelo v Brenvi več navez, ena od njih je izginila brez sledu. Vendar plezalci niso počivali, posebno ne v modernih smereh, kakor je v zapadni steni Druja. Potegnili so tudi marsikakšno prvenstveno smer, vse so bolj športnega značaja in terjajo umetelne pripomočke. Precej se je plezalo tudi v Aiguille du Géant in v Grand Capucinu. Značilnost 1. 1957 pa je precejšnje število nesreč zaradi slabega in nestanovitnega vremena, pa tudi zaradi drznosti mladih plezalcev, ki so sicer dobro izurjeni v tečajih, ki pa mnogi od njih vendarle še niso precenili svojih moči ali pa niso poznali razmer v smereh, ki so zanje postale usodne. Tudi v Dolomitih je deževalo od 14. julija do 15. avgusta kar cela dva tedna, šest dni pa se je vreme kisalo. Sollederjeva smer v Civetti je bila lani samo dvakrat ponovljena. Za Himalajo in Ande pa so značilne številne lahke in celo zelo lahke ekspedicije, povečini vse zelo uspešne.

POLJAKI so 1. 1957 spet ubirali svoje predvojne sledove. Dve navezi sta izvedli četrti in peti vzpon preko Aiguille Noire in Aiguille Blanche de Peuterey od 31. julija do 4. avgusta. Začeli so po južnem grebenu Noire (drugi vzpon), drugi pa po normalni poti na Noire. V

prvi navezi so bili Piecz, Utracki, Warteresiewicz in Worwa, v drugi pa Buca, Bilczewski, Sledsiewski in Udriela. Utracki in Warteresiewicz sta 24. julija preplezala severno steno Aiguille du Goûter v sedmih urah. Bivakirala sta v višini 2300 m. V isti steni so bili lani tudi vodniki André Contamine, Pierre Julien, Pollet-Villard in drugi. Smer so ocenili kot klasično.

V AILEFROIDE OCCIDENTALE je lani 3. avg. vpisal prvenstveno smer naš znanec Serge Coupé, ki je s Pierrom Girodom preplezal severozahodno steno. Visoka je 1000 m, rabila sta zanjo 11 in pol ure, težavnosti pa so nekako sredi med smerema Devies-Gervasutti in Franco-Gurekian. V Les Ecrins sta v Aiguille Dibona Gilles Guiot in Lucien Joulia z Marseille naredila novo smer v zapadni steni in sta za 150 m višine porabila nič manj kot 75 klinov, to je na vsaka dva metra povprečno po en klin. V Deux Soeurs (Agathe) sta 18. in 19. avg. v 16 urah čistega plezanja ponovila kot prva diretissimo v vzhodni steni Gamboni in Wohlschlag. Slednji sodi, da smer ni dosti lažja od južne stene v Torre Trieste. V Le Pavé (les Ecrins) sta 22. avg. 1957 Guy Demerige in André Scholberg iz Nizze naredila prvenstveno smer v južni steni, večji del v prostem plezanju, ekstremno težko, v 12 urah. Pred njima sta poizkušala Parižana Letier in Le Roy ter pustila v steni nekaj klinov. Le Roy se je pri umiku ubil. Malo prej je kot prvi ponovil z istim tovarišem v navezi vzhodni greben Pic du Coup de Sabre (les Ecrins), zelo zračno naporno plezanje.

POINTE GUGLIERMINA in njena južna stena spada med tiste stene, v katerih se ponovitve pazljivo notirajo. 7. in 8. julija so jo preplezali gdč. Loulou Boulaz, Marcel Bize, Marcel Bron, Bernard Comparot in Jean Goth v 12 urah kot dvanajsta naveza. Loulou Boulazeva pa je že 1. 1935 prišla preko severne stene Jorasses. Pomeni, da je dve desetletji ostala v dobri formi.

AIGUILLE NOIRE DE PEUTEREY je v 1. 1957 imela nekaj pomembnih obiskov. Konec julija je kot samohodec Michel Vaucher iz Ženeve sam preplezal južni greben v 4 urah in pol. 3. in 4. avg. sta Jean Couzy in René Desmaison izvedla prvenstveno smer zapadne stene Pointe Bich. Skrajno težavno, 70 klinov in lesenih zagozd, 20 ur čistega plezanja.

AIGUILLE DU MIDI, ta znani mont-blanski špik, ki bo z žičnico kmalu »ma-

sovit«, je l. 1957 tudi imela v gostih nekaj plezalcev: Marcel Bron, vodnika Charles Bozon in André Contamine, Jean Juge in Pierre Labrunie so 1. sept. v dveh navezah vklesali prvenstveno smer v vzhodnem stebru. Devet ur so plezali, porabili pa 45 klinov in 15 zagozd. Smer utegne postati klasična kakor bližnja Rebuffatova, s katero ima isti izstop, je pa težja od nje. Rebuffatovo so lani večkrat ponovili in jo našpikali s klini. Pravijo, da je težja kot smer Ménégauz v Aiguille de l'M.

V PETIT DRU so vstopili tudi Poljaki in izvedli osmo ponovitev smeri v zapadni steni 31. julija, 1. in 2. avg. 1957. Bili so Biel, Dugosz in Nomantiuk. Francoska poročila pripominjajo, da je bila smer vsa v klinih. Ali je to važno samo tedaj, če gre za Poljake? Tri dni za Poljaki so bili v isti smeri Švicarji (Diener in Niedermann) in Nemci. Ti pa so izdrli nekaj klinov. 31. avgusta, 1. in 2. sept. sta Jean Alzetta iz Bruxellesa in Paul Peria iz Sèvresa delno ponovila isto smer. Za ta dva pa poročajo, da sta imela slabo vreme, dva bivaka, enega 30 m pod Vignesovo počjo, drugega 10 m pod vrhom Bloc Coincé, nakar sta morala bežati iz te stene v severno z izstopom na Niche. Spuščala sta se nato preko severne stene in po tretjem bivaku prispela v Rognon.

V Petit Dru pa so se godile še druge stvari. Jugozahodni steber so 31. julija, 1. in 2. avgusta preplezali Marcel Bron iz Ženeve, Michel Grassin, Pierre Lesueur in Robert Paragot iz Pariza v dveh navezah. Šli so po znameniti Bonattijevi smeri, rabili so zanjo tri bivake, enega že na sestopu. 2., 3. in 4. avgusta sta se poskusila z njo še Švicarja Weber in Mottet, pa sta menda zgrešila in bivakirala drugo noč nekaj metrov pod Bonattijevim četrtem bivakom, naslednji dan pa sta ušla iz stene na normalno pot.

DENT D'HÉRENS je eden od najbolj znanih vrhov v Valiških Alpah z znamenito ledeniško smerjo, ki sta jo pred vojno sijajno izvedla Allwein in Welzenbach. Smer radi ponavljajo najboljši sodobni plezalci. Lani so bili 7. julija v njej Francozi (Jean Couzy in Paul Gendre), 27. julija pa Italijana (Aldo Bignami in Vittorio Meroni). Francoza sta rabila 12 ur za to osemnajsto ponovitev slovite smeri.

V AIGUILLE DE TALÈFRE so se v ozebniku severne stene 31. julija, 1. in 2. avg. 1957 mudili znani francoski plezalci Adrien Billet, Maurice Davaille in Emile Troksiar, kakor smo že poročali.

Ozebnik je visok 500 m in ima povprečno 56° naklonine. Plezalci so imeli težko delo, v zgornji zadnji četrtini so si pomagali s pečino na desnem robu ozebnika, ki pa je bila pokrita s požledom. Bivakirali so 200 in 50 m pod vrhom. Smer je prvenstvena. Prvenstveno smer sta 1. in 2. julija naredila v zahodni steni Pointe Centrale de Frébouze Michel Vaucher in Robert Wohlschlag iz Ženeve. Stena je visoka 600 m, plezala sta 18 ur, porabila 60 klinov, ekstremno težko. Tretjo ponovitev pa je doživela znana angleška smer v zahodni steni Aiguille de Blaitière. To sta opravila 7. julija 1957 Italo Gamboni in F. Zbinden iz Ženeve v 14 urah.

LUCIEN BERARDINI IN ROBERT PARAGOT je renomirana francoska naveza, znana po svojih vzponih v Evropi in po drugih celinah. 9. avg. 1957 sta kot prva ponovila skrajno težavno smer (VI+) v zapadni strani Grand Gendarme d'Envers du Plan. Smer sta leta 1948 odkrila Švicarja Hamel in Monney. V jugozahodni strani Gendarma (3065 m) so trije Francozi izvedli prvenstveno smer 11. avg. 1957 (Contamine, Vaucher, Labrunie). Konec avgusta sta jo že ponovila Gamboni in Habersaat iz Ženeve. Stena je visoka 600 m, smer ima eno mesto VI., sicer pa se težavnost suče med III in V.

VODNIK GASTON REBUFFAT je postal vitez častne legije. V Franciji pa so ustanovili še posebno športno odlikovanje (red za športne zasluge), ki ga je prejel takoj Maurice Herzog, častni predsednik CAF. Z zlato medaljo za športne zasluge so bili od republike odlikovani tudi nekateri znani gorski vodniki.

ZAVETIŠČE ALBERT I. v masivu Mont Blanca so lani kljub slabemu vremenu uspešno gradili. Material je prenašal helikopter Bell, ki je v 1200 poletih postavil na gradbišče na Grands Mulets nič manj kot 250 ton. Tudi nasproti les Aiguilles so zgradili Francozi lepo kočjo, ki jo imenujejo Refuge d'Envers des Aiguilles. CAF je za to gradnjo dobil javna sredstva. Otvoritve so se udeležili francoski asi zvenceh imen: Franco, Terray, Herzog, Robino, Frendo, Devies in drugi. Dostop je lep in lahek, kočja pa ima svojo vrednost tudi za plezalce, kar obvlada veličastni okrešelj ledenika Envers de Blaitière, v katerem so na izbiro najiminenitnejše smeri v Alpah sploh.

ŠPANSKA PLANINSKA ZVEZA ima 158 društev in okoli 12 000 članov. Od

teh jih je 1. 1956 8000 taborilo v gorah, 16 000 pa jih je bilo na raznih izletih. Nekaj te številke že povedo, veliko pa ne.

TONI GOBBI iz Courmayeura se letos baje tudi odpravlja v Ande kot vodja italijanske ekspedicije. Z njim bo šel med drugimi tudi Monzino, ki je organiziral prečenje Grandes Murailles. Italijani bodo šli v argentinske in čilske Ande. Stari pater M. de Agostini pa se je vrnil iz Ognjene zemlje in se bavi doma s kinematografijo in folkloro.

ANDRE GUILLEMOT je bil zobni tehnik v Alžiru, ko se je 30. julija 1955 vkrcal v Genovi, da se za dva meseca odpelje v Indijo in tu doseže himalajski masiv Kulu in Lahul v Pendžabu. Kulu, pravijo svetovni popotniki, je raj na zemlji. Leži nad reko in ob reki Beas, pritoku reke Sutli. Najvišji vrh v skupini je Deo Tibba (6200 m). Severno od Kulu tvori Lahul trikotnik med rekama Bhaga in Čandra. Čandra izvira v Baralačala na tibetski meji, teče najprej proti jugu, nato se obrne proti zahodu in severo-zahodu v smeri Kyelanga mimo revnih vasi Koksar in Sissu. Guillemota je spremljal šerpa Nima Tensing. Podjetni Francoz je taboril v Lahulu 6 in v Kulu 12 dni. Iz gospodarskih razlogov je Guillemot živel od tega, kar mu je dala tamošnja pokrajina: čapatis, campa (tsampa) in čaj so mu bili osnovna hrana. V višavah je odprl sem in tja kako evropsko konzervo. Med opremo je imel šotor (amerikanski stock) brez dna in brez dvojne strehe, namesto žimnice sta mu služili dve veji, ki ju je odlomil v bližnjem gozdu Nima Tensing. Prtljage je imel 150 kg v štirih svežnjih, ki so jih nosili štirje nosači, to je dva domačina, šerpa in Guillemot sam. Stroškovnik je imel takle videz: Vožnja Genova—Bombay in nazaj 150 000 frankov, dvome-sečno bivanje v Indiji (prevoz, hotel, živež, šerpa, nosači) 135 000 frankov, kar znese 285 000 frankov. Posebej je dal za filme »Kodachoom« 130 000 frankov.

Mimo Pathenkote, glavnega mesta Pendžaba, preko Mandija in po dolini Beas je prišel Guillemot v Manali, kjer je dobil nosače. Od tu se je preko sedla Rothang (3980 m) v Kulu spustil v vas Koksar (3130 m) v dolini Čandra, iz katere je po desnem bregu prestopil v dolino Kult, kjer je postavil svoje osnovno taborišče. Ostal je sam s svojim šerpo, delal širne in dolge ogledne ture in prenašal svoj tovor na višje točke, do ledeniške groblje, kjer je postavil tabor IV. Od tu je izvršil vzpone na tri vrhove brez imena. Po njegovih

beležkah bi sodili, da spada med resnične gorniške fanatike. Kot geslo pri opisu svojih dogodivščin je napisal preprosti verz pokojnega Roger Duplata, v katerem ta pooseblja — po že utrjeni navadi — goro in jo primerja kar z metreso, najbolj vročo, najzvestejšo in najčistejšo, ki »te nikoli ne bo zapustila.« Gorski demon ga drži v oblasti že 20 let. Plezati je začel v Alžiru, nato nadaljeval v Calanques pri Marseillu, nato v Oisansu, tu pa mu je himalajec Neltner, ki se je poskusil na Hidden Peaku, vzbudil skomine po Himalaji. No, po starem alpinističnem rektu: Kjer je volja, tam je pot, je v 10 mesecih prihranil denar in se odpravil.

STROMBOLI je sredozemska idila, kakor pravi švicarski turist Binggeli. Na vulkan, ki se dviga 900 m nad morjem, rabi povprečen hodec $3\frac{1}{2}$ ure. Pravi, da vulkan nikoli ne zataji, kajti neprestano bruha svoj ognjeni dih 100 m visoko iznad žrela, grmi in rohni v pozdrav, tako da sleherni začuti, kako diha mati zemlja.

AVSTRIJSKO EKSPEDICIJO v Afriko 1. 1957 je organiziral Naturfreund in so se je udeležili ing. Fritz Moravec kot vodja, dalje Josef Pfeffer, dr. Berger, naš znanec Karl Prein iz Leobna in Stefan Pauer. V Afriki so se srečali z dr. Herbert Tichjem, ki se je povzpel na Mt. Kenio. Ing. Moravec je bil odlikovan z velikim redom republike za svoje raziskovalno delo in mu ga je osebno izročil prosvetni minister dr. Drimmel. Ko je o afriški ekspediciji predaval, je uvodno besedo k predavanju spregovoril univ. prof. dr. R. Stiegler. Pri predavanju je bil navzoč tudi minister ing. Waldbrunner. Ko so šli proti Mt. Elgonu, so eno noč prespali na robu pragozda pri žagi v višini 2765 m. Tu je bilo njihovo izhodišče in baza. Ves dan so jih motili traktorji in motorne žage, ki tu načenjajo afriški pragozd. Angleški gozdarji so jim prtljago pripeljali na višino 3110 m. Čeprav so vozili skozi rezervat, niso naleteli na nobeno od standardnih afriških zveri in živali. Med potjo so izvedeli, da črnsko pleme Bagešu brez ozira na rezervat še vedno živi od divjega lova na bivole, katerih meso prodajajo po 3 in pol šilinga za kg. Love jih seveda brez pušk, s strelicami in kopji. Potem so prišli v območje plemena Massai, v vas Banda. Massai so bili nekoč gospodarji Vzhodne Afrike in so dali Mt. Elgonu ime. »El Kony« so bili prvotni prebivalci na južni strani gore. Tako so jih krstili

Massai. Ko je pleme El Kony izumrlo, je njihovo ime prešlo na goro, na vulkan. Ko sta prišla sem Stanley in misionar Thomson, sta El Kony prenamedila v Elgon. Bagešuji pa so imenovali goro »Masaba« po prvem plemenskem poglavarju, najvišji vrh pa Vagagai po poglavarjevi ženi. Na kartah se je ime Vagagai (4323 m) ohranilo vse do danes.

Ves predel okoli Nairobija in Naivaša (imeni potekata od plemena Massai) je bil pred časom velikanski pašnik za živino tega mogočnega plemena. Sedaj Massai živijo v rezervatih, eden od njih je na vzhodni strani Elgona. Massai so stisnjeni na ozek prostor, pa tudi zdravstveno, telesno so oslabei. Epidemije in spolne bolezni so jih zdecimirale, mnoge žene so neplodne. Pred nekaj leti so šli na vojsko zoper pleme Kikuju, da bi uplenili žene in s tem dobili razplod.

Nad 3850 m pragozda ni več. Od te višine so morali pešačiti še štiri ure, da so lahko pogledali v 8 km široko ognjeniško žrelo, gotovo eno največjih žrel na zemlji. Vulkan je delal že pred ledeno dobo, danes pa ni duha ne sluha ne o vulkanu ne o ledu. Ognjeniško dno pokrivajo višinski mah in lišaji. Po sredi žrela teče Suam River, ki deli ne samo žrelo, ampak tudi protektorat Ugando in kolonijo Kenijo. Avstrijci so sestopili v žrelo in si v višini 3755 m postavili svoj višinski base-camp (izhodiščni, osnovni tabor). Zamorski nosači pa so si naredili zavetje iz širokih listov senecij. Ponoči je temperatura zdrknila pod ničlo, zjutraj je bilo kar -5° . Tako je torej v višinah ekvatorialne Afrike, eno stopinjo nad ekvatorjem: že dan neznosna vročina, ponoči pa zmrzne voda celo v čutarčicah. Snega niso odkrili nikjer, ločnica večnega snega je v Afriki šele pri 4500 m. Pač pa so nenadoma zagledali Kaiser Franz-Josef-Spitze (4216 m), visoki vrh na robu ledeniškega žrela, in se po strmi zajedi takoj povzpeli nanj, čeprav se je dan že nagibal. Njihovo avstrijsko domoljubje je slavilo pravo zmagoslavje, ko so primerjali slike, ki jih je pred 46 leti 14. dec. 1911 posnel prof. Stigler. Ta je s črncem Kilimandžaro goro poimenoval, Angleži pa so seveda na svojih kartah zbrisali ime bradatega cesarja črnozoltne Avstrije in zapisali raje ime Koitobbos, kakor goro imenujejo v suaheli jeziku. To se kajpak Avstrijcem ne zdi prav, češ da ima prvi pristopnik pravico dati ime. — To že, samo bolj srečno roko naj bi pri tem imel, pravimo mi.

GEORG STERN je eden od najzaslužnejših avstrijskih gorskih reševalcev v

vrstah Naturfreunda. Posebne zasluge ima za vzpostavitev gorske reševalne službe v okviru štajerskega »Gebirgsvereina«. L. 1946 je združil to organizacijo GRS z NF. Danes ima GRS v Avstriji 48 postaj, 256 obveščevalnih točk in 700 dobro izurjenih gorskih reševalcev. Pri svojem delu pa je naletel tudi na hude nasprotnike, ki ga imenujejo »diktatorja v GRS«. V starosti 65 let opravlja še vedno ugledne javne, športne in politične funkcije.

V CELOVCU je lani zboroval tudi avstrijski »Naturfreund«. Skupščino je otvoril deželni glavar Wedenig kot zastopnik socialistične stranke (SPÖ) in kot šef deželne vlade. Navzoč je bil tudi zastopnik in podpredsednik internacionale NF, Escher, skupščino pa so pozdravili tudi predsednik republike dr. Schärff, vicekancler dr. Pittermann, notranji minister Helmer in zvezni minister Anton Proksch. Na čelu NF sta že 22 let Ernst Moser in Walter Escher, urednik glasila NF pa je že 20 let Albert Georgi-Valtin. L. 1934 (po zmagi nacistov) so imeli v Avstriji komaj 34 000 članov, l. 1956 pa so jih imeli četr milijona. Od l. 1951 do 1956 je članstvo naraslo za 42 000 članov. NF organizacije delajo v 14 državah in zadnja leta številčno povsod rastejo: v Angliji, Belgiji, Nemčiji, Franciji, Ameriki, Avstriji in drugod. Osrednji odbor dela v Švici in se je v l. 1956 sestal 21-krat. NF imajo zelo široko dejavnost in jo še vedno razširjajo (sekcije za esperanto, camping). Tudi mladinske odseke organizirajo v mednarodni povezavi. V Franciji izdajajo posebno glasilo »Ami de la nature« v 8000 izvodih za Francijo, Švico in Belgijo. Čeprav se politično naslanjajo na znano socialistično internacionalo, je njihovo gibanje vendarle pozitivnejše in naprednejše kakor razni drugi klubi in »verejini«, ki včasih komaj skrivajo svoj nacionalni šovinizem, nestrpnost pa tudi preteklost.

O NESREČAH V GORAH so se l. 1957 razpisali mnogi znameniti alpinisti. Čeprav je v nesrečah, če jih natanko analiziramo, vselej neka neznanka, ki je ni mogoče ukrotiti, četudi bi se ponesrečeni držal vseh dobrih in najboljših navsvetov, teorij, navodil in opozoril. Ing. Fritz Moravec je pogloblavitne nesreče l. 1957 takole sistematiziral.

1. Dobro opremljene in izurjene alpiniste zatne vremenski preobrat, snežni metez, sledi bivak in smrt od onemoglosti.

2. Skupine začetnikov pod strokovnim vodstvom prav tako ne prenesejo vremenskih sprememb in podležejo.

3. Neizurjeni ljudje in nedozoreli mladeniči, večji del slabo opremljeni tvegajo višinske ture in usoda jih ujame.

Pri prvi skupini gre ponavadi za ekstremiste. Nesrečo v Eigerju prišteva Moravec v to skupino. Mnogi nepoklicani in novinarji so jih imenovali »samomorilce«, ki nimajo čuta odgovornosti in obzirnosti. Po mnenju ing. Moravca take sodbe izrekajo samo ljudje, ki sploh nimajo pojma o težji alpinistiki in ki se seveda niso nikoli lotili kake težje ture. Zato ne vedo, da si vsak mlad človek želi velikih dejanj, da ima potrebo po vrhunskem tveganju. Za evropske alpiniste pomeni višek, če obvladajo zapadno alpske stene, v katerih morajo premagati strm led in strmo kopno skalo. Za to ni potrebno samo tehnično znanje, v kritični situaciji je to premalo. Potrebne so vse fizične in psihične lastnosti moških vrlin, ne da jim ploska vriskajoči živzav publike. Ponesrečenci v Eigerju so bili dobesedno ujetniki gore, ker je neurje trajalo in je zapadel nov sneg. Taka situacija lahko postane usodna najboljše opremljenemu in utrjenemu možu.

Druga skupina nesreč je še bolj tragična zato, ker učitelje, ki vodijo mladino v gore, prižene brezmejni idealizem. Z ognjem, ki jim gori v prsah za gore, bi radi prižgali iskro istega navdušenja v mladih srcih. Spričo današnje motorizacije in tehnizacije je to danes zares vzgojiteljsko delo. Odgovorni vodniki n. pr. na Wiesbachhorn so obvladali turo, toda postala je usodna za mladeniče, ki niso bili dovolj odporni.

Za tretjo skupino nesreč pa je najznačilnejše to, da taki neizurjeni nedozoreli ljudje po navadi ne poslušajo nasvetov in opozoril.

Izurjenih alpinistov, ki vstopajo v stene z zavestjo odgovornosti pred seboj in pred družbo, ni mogoče odvracati od njihovih še tako težkih poskusov, pravi ing. Moravec (res si je težko zamisliti, s kakšnimi sredstvi bi jim vstop preprečili!). Če hočejo seči po najvišjem, kdo jim more danes braniti, ko po vseh kontinentih »pada« vrh za vrhom. To nedvomno budi v prsah mladih ljudi neugnanе želje in hrepenenja, da bi tudi oni bili med tistimi srečniki, ki bodo nekoč zasadili zastavico na kak deviški vrh.

Zaradi motorizacije so se gore mlajši generaciji močno približale. Brez posebnih težav se 3—4000 m visok vrh obiše v weekend-turi, če je vse v redu in prav. Ni pa prav, če se mlad neizku-

šen človek takoj zažene v take vrhove. Manjka mu hoje, s katero bi se v predgorju utrdil, manjka mu plezalne šole, tečajev, izkušenega vodstva, ki ga lahko obvaruje pred usodnimi začetniškimi napakami, ki so povzročile že toliko nepotrebnih in v resnici tragičnih nesreč.

Tako svetovna »marka« ing. Moravec. Na kratko: Gore pomenijo pokrajinsko lepoto prve in edinstvene vrste, v slabem vremenu pa so zelo nevarne, za neizurjene in neizkušene predstavljajo celo vrsto nevarnosti. Tega se je treba zavedati, čim nastopi megla, metež, vihar. Kdor tega ne poizkusi, ne verjame in iz tega utegne slediti napačen, drzen, nepremišljen, usoden korak.

NEMŠKA KRITIKA reševanja pri eni največjih alpskih katastrof, pri nesreči na Piz Palu 29. junija 1957, je bila naperjena zoper švicarsko cehovsko ošabnost reševalne službe iz Pontresine. Nemški turisti, med njimi nekaj izurjenih alpinistov, so se ponujali, da bi pomagali reševati, vodja pontresinske reševalne službe pa je ponudbo odklonil, češ da ni navada GRS jemati s seboj ljudi, ki jih ne pozna, in pa, da imajo sami dosti reševalcev. Nemci pravijo, da ponesrečenci niso umrli vsi zaradi zadušitve, marveč nekaj njih zaradi mraza, ki so ga prestajali, ko so čakali 6 ur in pol, da je reševalna služba startala iz kočice Diavolezza. Pač pa jim je imponiral nek neznan gorski vodnik, ki pa svojega poklica ne izvršuje. Ta neznani Švicar se je brez ozira na nevarnost plazov, varovan od zgoraj, spuščal čez opasti in steno, medtem ko so se drugi upali preiskovati le plaznico na dnu konte. Dalje grajajo Nemci sekcijo Piacenza CAI, ki je 19 alpinistov prepustila odgovornosti enega samega vodnika Robbija. Saj jih ne more kontrolirati niti obvladati, skratka nima jih v roki. Zakaj niso preostali šli takoj na mesto nesreče, marveč se jim je zdelo važnejše prenašati nahrbtnike ponesrečencev? Zakaj so odklonili nemško pomoč? Skratka cela vrsta vprašanj, vsako od njih pa rodi spet novo vrsto vprašanj. Tako je skoraj povsod, kjer gre za katastrofe velikega obsega.

NEKAJ DROBNE OPREME, ki ni brez pomena, bi moral sleherni gornik vselej jemati s seboj. Če nočete v čevlje zajemati šoder — to menda ni užitek za nikogar — se navadite na kratke golenice brez spodnjega jermena, ki se hitro obrabi, pač pa z elastiko na zgornjem robu. Golenice (gamaše) naj bodo iz navadne jadrovine. Jezik pri plezalkah kaj rad uide vstran, kar ni prijetno. Če mu

pri vrhu napravimo dve ušesi in skoznji potegnemo trakove, preden čevelj zavežemo, nam jezik ne bo mogel zlesti na stran. — Pri plezanju in pri hoji po nadelanih poteh pridejo prav usnjene rokavice, ki nam varujejo roke pri spuščanju z vrvjo, pri železnih vrveh, da nas ne ranijo, skratka, obnesejo se, tako govore novejšje izkušnje. Usnje pa ne sme biti predebelo. — Vreča za vodo ni več potrebna. Preveč stane in pretežka je. Pomagamo si lahko s perlonsko vrečo, ki jo vtaknemo v vrečo iz blaga, pa imamo provizorij, ki zdrži vsaj en dopust. — Košček ventila pride prav v stenah in na potih, kjer ni večje vode. Naj bo vsaj pol metra dolg, z njim bomo brez težav lovili vodo tudi tam, kjer bi jo sicer mogli po skalah samo željno lizati. — Važno je, koliko žepov ima na obleki. Dveh ne smemo pozabiti, na obeh zunanjih straneh hlač, enega za kladio, ki nas tu najmanj ovira, in drugega za pomožne vrvice, stremena i. p. Spredaj jih nikar ne našijmo. Lahko se utrgajo, kladio pa bi nas suvalo v trebuh. — Kuhalniki so različni, vendar za alpiniste pridejo v poštev trije: »Primus«, »Baby-Enders« in »Borde«. Primus je najbolj preizkušen, vendar se rad preobrne. »Baby« nima te napake, ker ima nižje težišče. »Borde« pa je najmanjši tip in pride v poštev za dolge ture z bivaki ali kot zasilni kuhalnik.

NEMCI so dobili posebno dovoljenje za raziskovanje gorate Anatolije in za objavljanje izsledkov. Dr. Hellmilch je poročal iz Istambula, da je bil v vulkanskem pogorju Van Gölü. Z njim sta bila Turka dr. Muthar Bazoglu in študent-prirodoslovec (cand. rer. nat.) Huseyin Unsal. Izhodiščni tabor so si izbrali v Ahlatu. Sredi poletja 1957 so prekoračili rob žrela Nemrut Daga in preiskali tri jezera na dnu žrela (Rey Han Gölü,

Germa Gölü, Bük Gölü). Na Suphan Dag niso mogli priti zaradi slabega vremena, sicer pa šteje ta ugasli vulkan (4434 m) dosedaj že 15 obiskov. Preiskali so ga do snežne ločnice in ugotovili, da je zelo podoben Nemrut Dagu. Nato so preiskovali še druga jezera (Nazik, Ayrin in Arin).

POLJAKI so se v zadnjih dveh letih v Evropi toliko uveljavili v alpinističnih krogih, da je njihov zastopnik lani že sedel v žiriji VI. mednarodnega festivala gorskega filma. Bil je to Andrej Munk, ostali so bili znana imena zapadne foto-alpinistike: Marcel Ichac, Guido Tonella (UIAA), Castello, Tomasi.

KITAJCI so narod prihodnosti na vseh področjih. Tudi v alpinistiki so začeli samostojno nastopati. Njihov vzpon na Minya Konka (7587 m) je močno odmeval. To visokogorje v provinci Hsikang sta prva obiskala l. 1932 Burdsall in Moore.

NOVA ŽIČNICA od Zermatta do Schwarzsee-ja (2584 m) pod Matterhornom je dolga 4 km in obratuje od julija 1957. Gotovo bo ena najdonosnejših, saj obisk Matterhorna iz leta v leto narašča; tudi preko sto častilcev sprejme na en sam dan.

MATTERHORN je l. 1957 zabeležil največji obisk. Na en sam dan je bilo na vrhu 150 gornikov, med njimi 77 brez vodnikov. 45 vodnikov pa je ta dan privedlo 73 klientov na najmarkantnejšo goro v Alpah, ki so jo Švicarji komaj ubranili pred »industrializacijo«, saj ji je grozila resna nevarnost — žičnica prav na vrh — z italijanske strani.

80-LETNIK NA ŠTIRITISOČAKU je pač redka stvar. Sherer — Mani, član sekcije Bayerland, se je avgusta 1957 nekaj mesecev čez 80 let star povzpел na Rimpfischhorn v Wallisu.

društvene novice

POROČILO O OBISKU TEČAJA ZA LAVINSKE PSE V ANDERMATTU OD 6. JANUARJA DO 10. JANUARJA 1958

Z Nacetom Horvatom sva prispela v Andermatt (Švica) 5. januarja zvečer. Predstavili so naju načelniku gorske reševalne službe v Švici Müllerju, po večerji pa so nama dodelili sobo v vojašnici, ki je zelo lepo opremljena.

Vsak dan smo ob šestih vstali, nato je bil četrturni sprehod s psom, ob tri četrt na

sedem zajtrk, čez pol ure so bila že razna predavanja, ob devetih smo odšli na teren, kjer so bile vaje do pol petih. Ob petih smo nasitili pse, ob sedmih je bila večerja, nato pa do pol desetih razna predavanja z diapozitivni.

Ves čas je bil oster mraz in gosta megla, sneg ali vihar, tako da smo šele zadnji dan videli, kje smo in kakšna je naša okolica.

Od švicarske armade smo dobili na posodo: snežno obleko (hlače in vetrovko) iz zelo tanke, a neprodušne tkanine, 2 šotorski



Andermatt

krili, lavinsko vrvico, aluminijaste sonde, zelo priročne lopate in prvi povoj.

Predavanja so bila o prvi pomoči (največ so pozorni na oživiljanje in na šok), o transportu, o nastanku plazov, o topografiji in o lavinskih nesrečah. Tu so nam posredovali pregled lavinskih nesreč, ki so se pripetile v Švici in v drugih alpskih deželah.

Švicarji delijo pse kot kinologi in kot reševalci v tri skupine, A, B, C, tako da n. pr. pes brez kinološkega B izpita ne more postati lavinski pes iz skupine B i. p. Švicarski psi zato obvladajo osnovno dresuro in povelja brezhibno izpolnjujejo, seveda le za nagrado (čokolada, pasji kolač itd.). Najina sta bila ocenjena v tej dresuri najslabše, vendar vziče temu še kar dobro (8 točk od 10 možnih). Švicarski psi so skoraj preveč rejeni, tako da sta bila najina prava lakotnika. Psi niso ostri, lajali so mnogo, toda na kratek klic so vsi utihnili in se bojazljivo umaknili. Najina sta bila neotesana divjaka. Dobila sta mesto na kraju konjušnice, kamor nihče ni upal stopiti.

Prvi dan so nama pokazali dve vaji in to delo začetnika in delo tako imenovanega C psa. Pri njih je osnovna dresura lavinskega psa razdeljena na 5 stopenj. Iščejo samo ljudi, ne pa tudi predmetov kot pri nas.

Vseh pet stopenj pri dresuri iskanja vadijo na istem mestu in v isti jami, tako da ni težava v utrti gazi priti do ponesrečenca.

Samo delo lavinskega psa na plazju pa je ob nesreči na kratko takole: Vodnik ne pusti psa, da išče sam. S povelji ga usmerja v cik caku po plazju. Pri tem ostanejo kljub ostrim zavojem nepregledani deli. Naši psi delajo samostojno, po svoji izbiri in jih vodnik ne moti s povelji. Pač pa mora vodnik dobro paziti, da si zapomni področja, kjer pes še ni iskal. Zdi se mi, da je naš način boljši.

Se nekaj navede o materialu in o predavanjih.

LAVINSKA VRVICA je 4 mm debela, dolga blizu 30 metrov, živo rdeča, vsak meter ima aluminijast obroček, kjer je vtisnjena strelica, ki kaže k ponesrečencu, in številka, ki pove število, koliko metrov vrvice je do ponesrečenca.

SONDE. Komplet šteje 5 sond, dolgih po en meter. So votle aluminijaste cevi premera 1 centimeter. Sestavljajo jih z medeninastim vijačnim navojem, ki je zabit v aluminijasto cev in je tudi votel. Konec sonde je polkrožen, gladek, ima 8 luknjic.

LOPATA ZA SNEG je iz aluminija, ima 4 rebra, je ukrivljena, izredno odporna (udarci po granitu ji ne škodujejo). Pritrjuje se lahko na cepin ali poseben lesen ročaj, z zagodnim prstanom, ki objema konusni nastavek nasadila.

Zelo so poudarili pomen vetra pri nastajanju pogojev za plazove. Podobna in enako strma snežna pobočja niso vsa enako nevarna, če je veter ob sneženju pihal v različnih smereh in z različno jakostjo. Posebno vrsto plazov omogoča nesomerni snežni oklep preko grebena. Zaradi težnosti se oklep na šibki točki utrga, plaz gre navkreber preko grebena (vrha).

Zračno valovanje (žvižg, vpitje, zvonjenje) ne sproži plaz. To je s številnimi in nadrobno preiščanimi poskusi dokazal Inštitut za plazove. Plaz se sproži zaradi lastne teže, neposredni vzroki so lahko edino tresljaji podlage (posebno zmrzjena zemlja je nevarna).

Na zemljevidih imajo povsod, kjer je možnost za plaz, vrisane modre puščice.

Pri prvi pomoči izredno poudarjajo oživiljanje. Umetno dihanje na trojen način:

a) z AMBU aparatom: na sesalec je pritrjena gumijasta cev, ki jo izmenoma vtaknemo ponesečencu v usta, nos, ušesa in mu izsesamo sneg, slino, vodo i. pod. Potem pritrdimo ponesečencu masko in mu potiskamo zrak v pljuča v treh taktih po eno sekundo. Prednost: umetno dihanje je omogočeno tudi med transportom. Svicarji so aparat zelo pohvalili, tudi če so roke ali prsni koš ponesečenca močno poškodovani;

b) pritisk z dlanmi na prsni koš ponesečenca s hrbtna, ponesečenec leži na trebuhu, dlan ima pod glavo. Prvi takt pritisk na prsni koš, drugi takt odmor, tretji takt prizdigi komolcev;

c) če so rebra ali roke poškodovane, pride v poštev metoda umetnega dihanja s potegovanjem jezika, prav tako v treh taktih.

Svicarji transportirajo nezavestnega ponesečenca, ki ga je zasul plaz, a nima drugih posebnih poškodb, vselej na trebuhu, desna roka je pod čelom, desna noga mehko skrčena, leva noga stegnjena, leva roka v boku. Lega vodoravna.

Krvni obtok poživi zdravnik z intervenoznimi injekcijami koramina.

Izmed več primerov, ki so nam jih z diapozitivi prikazali na predavanjih, se mi zdi tale najzanimivejši: Oče in sin sta s smučmi prečila strmo pobočje. Iznenada se je sprožil plaz in odnesel sina. Oče, ki je vozil spredaj, se je rešil s hitro vožnjo — pa se zopet utrga plaz, to pot pred njim. S prišebno vožnjo med obema plazovoma se je rešil. Utrgalo se je še pet plazov, drug za drugim, v približno enaki razdalji. Primer kaže, da je zemeljsko valovanje sprožilo plaz. FRANC KRAINER

POSLOVNI PROSTORI PZS SO POGORELI

Nesrečno naključje je hotelo, da bo datum »18. V. 1958« zapisan v analih PZS s črnimi črkami. Navedenega dne je namreč v zgodnjih jutranjih urah skoraj popolnoma zgorel fizikalni provizorij v Ljubljani, Li-

kozarjeva ul. 9, kjer je imela svoje poslovne prostore tudi PZS.

Goreti je pričelo ob 4.35 uri. Nespretno ravnanje snažilke pri redčenju parketnega ložčila z bencinom v zakurjeni vratarski loži provizorija je povzročilo, da so zgoščeni bencinski hlapi eksplodirali in povzročili požar, ki je v pičli uri skoraj v celoti uničil lepo premoženje PZS in vseh ostalih organizacij.

Snažilko so s hudimi opeklinami na nogah in rokah prepeljali v bolnišnico.

Dasi so bili gasilci v rekordnem času 3 minut na kraju požara, se je vendarle moralo njihovo delo v glavnem omejiti le na lokalizacijo požara. Zadostoval bi le rahel vetrič, pa bi pogoreli tudi vsi sosednji leseni provizoriji. Požar je do tal uničil naše skladišče z vso zalogo blaga, domala pa tudi sobo, v kateri je poslovala uprava Planinskega Vestnika. Le srečnemu naključju in prizadevnosti uslužbencev PZS se je treba zahvaliti, da so bili iz pogorišča rešeni močno ožgani seznami naročnikov revije in del, skoraj že zoglele kartoteke, na podlagi katerih so z lupo in drugimi pripomočki, vendarle rekonstruirali okrog 5400 od dejanskih 5700 naročnikov. Le tako je bilo mogoče, da je majska številka Planinskega Vestnika kljub tej veliki nesreči redno izšla. Močno prizadeti so bili tudi vsi ostali poslovni prostori PZS, bodisi na inventarju ali arhivu.

Zapisknik 35. redne seje UO PZS z dne 23. IV. 1958 ugotavlja, da je škoda ogromna in da gre v težke milijone. Dasi bo zaradi pravilne gospodarske politike PZS materialna škoda delno krita z zavarovalnino, je vendarle PZS pri tem utrpela neprecenljivo škodo zaradi izgube zgodovinskega materiala, ki ga z denarjem ni mogoče nadomestiti. Uničen je plod dolgoletnega truda marljivih planinskih delavcev.

Škoda v celoti še ni ugotovljena in se še ocenjuje, lahko pa si je ustvariti vsaj približno sliko o velikanski materialni škodi, ki jo je pri požaru utrpela PZS, če navedemo vsaj v glavnem, kaj vse je zgorelo. Zgoreli ali drugače uničeni so bili med drugimi naslednji predmeti: 1700 m nylonskih plezalnih vrvi, ki so šele kratak čas pred požarom prispele iz Francije in za katere je izdala PZS milijon dinarjev, večje število vponk in klinov, inozemski in domači šotori, vetrovke iz perlonu in lilijsona, hlače in pelerine, francoske spalne blazine in vreče za bivač, dve francoski radijski stanici, zdravniški kompleti in večja količina ostalega sanitetnega materiala s Kramerjevimi opornicami, volneni pulloverji, osebna oprema reševalcev, sonde, nahrbtniki, zdravniški instrumentarij, vsi barvni diapozitivi in filmi, diaprojektorji, kinoprojektor, ves slikovni fotografski razstavn material, zastave PZS, več tisoč znakov PZS in PSJ, vsa zaloga markacijske barve in smer-

nih tablic, vsi transverzalni dnevniki in vsa preostala zaloga dosedanjih knjižnih edicij PZS (Jakob Aljaž, Baltazar Hacquet, Valentin Stanič, dr. Klement Jug, dr. I. C. Oblak, v naših stenah, Himalaja in človek, brošura o lavinskih psih, vsa zaloga zemljevidov Kamniških Alp), matrice za tisk Julijskih in Kamniških Alp, vsi predvojni in povojni klišej, vsa razpoložljiva zaloga pred in povojnega Planinskega Vestnika, vsa zaloga umetniških prilog za 1 leto v naprej, preko 100 Vodičev po planinskih domovih Jugoslavije, 3 pisalni stroji, 3 pisalne mize, 14 omar, številni stoli, police, zavese, vsa zaloga članskih izkaznic s polivimlinnimi ovitki (okrog 20 000 izvodov), vsi obrzci za poslovanje s PD in planinskimi postojankami, večji del novejšega in ves stari arhiv, številni gradbeni načrti in razne planinske knjige, vsa zaloga pisarniškega materiala in še številni drugi predmeti.

Novica o požaru je težko odjeknila med planinci. Plemenitost, ki je ena osnovnih vrlin pravega planinca, je prišla tudi tokrat do vidnega izraza. Gasilci se še niso odstranili s prizorišča nesreče, ki je nudilo kaj žalostno sliko, ko so vkljub zgodnji jutranji uri že prihitali številni planinci in prijatelji planin na pogorišče. Organizacijo reševanja je v odsotnost predsednika PZS vodil podpredsednik tov. Tone Bučer, ki je skupaj s tov. Igorjem Levstkom o nesreči nemudoma obvestil vse razpoložljive reševalce, ki so bili takoj na kraju nesreče in pridno reševali. Poleg uslužbencev PZS sta marljivo sodelovala pri reševanju organizacijski sekretar PZS tov. Mirko Fetih in Janez Kmet. Med številnimi pomagači ni manjkal planinski veteran prof. Pavel Kunaver, ki je na pogorišče pripeljal kar ves

razred gimnazije ter tov. ing. Leo Pipan, ki se je tudi takoj stavil na razpolago, enako tudi komercialni direktor Odpada tov. Repovž. Marljivi so bili tudi alpinisti.

Številna društva in poedinci so izrazili usno in pismeno sočustvovanje. Med drugimi naj omenimo PD Ljubljano-matico, ki je takoj stavilo na razpolago svoj že itak tesni poslovni prostor, dalje PD Celje, Maribor, Koper, Trst, Ruše, Bohinj-Srednja vas, PSJ in PD Zrenjanin. Vsekakor pa je močno ganila gesta tov. prof. Sumljaka iz Maribora, ki je poslal pismo naslednje vsebine: »Dragi planinski prijatelji! Vest o veliki nesreči, ki je zadela Zvezo in s tem vse planince, je vsakega globoko pretresla. Vendar ne bomo klonili: planine ostanejo, iz ognja pa bo vzkliklo novo planinsko življenje. Podvojili bomo svoje moči za poglobitev velike planinske ideje. Pošiljam din 6300.—, ki sem jih v naglici nabral med svojimi stanovskimi tovariši, za prvo pomoč.«

Še na dan požara se je sestal UO PZS, ki je ugotovil dejanski stan in dal vsa potrebna navodila za nadaljnje delo. Pisarna PZS je že naslednjega dne začela poslovati v prostorih svoje knjižnice v Likozarjevi ulici št. 3, uprava Planinskega Vestnika pa v skromnem kottičku na Taboru, kjer začasno domujejo tudi vse ostale športne organizacije. Danes pa že tudi uprava Planinskega Vestnika posluje v Likozarjevi ulici št. 3.

Menimo, da je to dovolj jasen dokaz in nujno opozorilo vsem odločilnim forumom, da športni prostori ne sodijo v lesene provizorije in da je res že skrajni čas, da se tudi za športne organizacije najdejo ustrezni prostori.

L. R.

iz občnih zborov

PD JESENICE. Iz rezultatov dela, ki jih je podalo društvo na svojem občnem zboru, ugotavljamo, da je to društvo tudi v preteklem letu uspešno delalo. Uspehe je doseglo na vseh sektorjih. Bilo je mnogo storjenega in je tak rezultat samo plod zavestnega dela mnogih članov društva, enotnosti in tovarišstva v vodstvu ob pomoči PZS ter drugih družbenih in političnih organizacij. Ker le tako sodelovanje rodi uspeh, ga je treba tudi v bodoče varovati in ga še dalje razvijati.

Društvo je štelu 1243 članov in je v celoti povečalo članstvo za 212 članov. Vključuje 777 članov, 185 mladincev in 281 pionirjev. Na Planinski Vestnik je naročenih 113 članov. Propagandni odsek je organiziral 5 uspehlih predavanj ob spremljavi barvnih diapozitivov, katerih se je v celoti udeležilo 2434 članov,

od tega 1105 mladincev in pionirjev. Dalje je organiziral 15 skupinskih izletov s 350 udeleženci. Povprečno je društvo za vse te izlete prispevalo po din 200.— na enega udeleženca. Mladinci in pionirji so imeli po en samostojni skupinski izlet, sicer pa so se udeleževali ostalih članskih izletov. Društvo je planiralo sicer več skupinskih izletov, vendar jih je pa nekaj zaradi slabega vremena odpadlo. V času planinskega tedna, t. j. od 18. do 26. maja 1957 so organizirali štafeto mladosti z vrha Triglava, uredili trgovske izložbe v mestu s pregledi o dejavnosti društva in izvedli natečaj spisov in risb s planinsko tematiko. Natečaja se je udeležilo s spisi 10 mladincev in pet pionirjev s 16 prispevki, 3 mladinci in 4 pionirji pa s 18 risbami. Dva pionirja sta sodelovala z dvema kipoma. Nagrajeni so bili: 6 mladincev za spise, 2 mladincev za

risbe, 3 pionirji za spise, 3 pionirji za risbe in 1 pionir za kip. V tem času so organizirali še skupinski izlet za člane na Begunjščico ter za pionirje preko Mežaklje in Obrance. Odprli so tudi razstavo, ki je pokazala razvoj planinstva v Julijcih od začetka do danes, kar naj bi bil skromen začetek nastajajočega Triglavskega muzeja. Razstavo si je ogledalo preko 600 obiskovalcev, največ mladine in lepo število zgodovinarjev. Kino pa je predvajal film Mount Everest.

Med počitnicami je društvo organiziralo tabor pionirjev v Trenti pri izviru Soče. Taborilo je 76 pionirjev v 7 izmenah. V času taborjenja so pionirji izvedli 37 izletov in 28 tabornih ognjev, med temi tri vezane s programom. Pri programih so bili navzoči tudi domačini - Trentarji, ki so bili z njimi izredno zadovoljni. V času taborjenja je bil organiziran izlet oziroma obisk staršev. Obiska se je udeležilo 12 staršev, ki so vsi društveni člani. Iz dnevnika taborjenja in iz pripovedovanja pionirjev samih je bilo ugotoviti, da so se vsi dobro počutili. Po končanem taborjenju je bil sestanek vseh vodičev v Trenti, kjer je prišlo do analize taborjenja in nakazano je bilo taborjenje za prihodnje leto. Ta sestanek je dal zaključke, ki naj bi v prihodnjem letu še izboljšali taborjenje ter zagotovili čim boljše počutje vseh udeležencev tabora. Društvo je organiziralo na Vršiču tudi planinsko-smučarski tečaj, ki je trajal 7 dni in se ga je udeležilo 34 mladincev. K stroškom sta delno prispevala MLO Jesenice in RK, delno pa tudi sami mladinci. Na isti način so financirali taborjenje v Trenti. Pionirski odsek uspeva dobro. Po vseh razredih gimnazije in osnovne šole so postavljeni poverjeniki, preko katerih obveščajo članstvo. Več težav pa ima društvo z mladinskim odsekom, ki kljub ugodnostim, ki mu jih nudi društvo, ne uspeva tako, kot bi bilo želeli. Zato bodo mladinskemu odseku posvetili še več pažnje v bodoče, zlasti si bodo prizadevali v odsek vključiti čim več delavske mladine.

Lanskoletni odbor za zbiranje zgodovinskega materiala se je preimenoval v odbor za Triglavski planinski muzej pri PD Jesenice. Njegova naloga naj bi bila, da očuva pred pozabo in uničenjem dokaze o bogati planinski preteklosti tega področja. Iz te osnove naj bi se razvil Triglavski planinski muzej, ki bo hranil vse dokaze, ki jih je še mogoče dobiti, o razvoju planinstva od prvih začetkov do sedanjosti. Matično društvo je dalo temu odboru na razpolago din 70 000.—. Prvi prikaz doslej zbranega materiala je bila planinska razstava v okviru planinskega tedna. Na svoji zadnji seji je društvo sklenilo, da se prenese ves zbrani material in dejavnost tega odbora v stalno razstavo Zelezarskega muzeja na Jesenicah.

Alpinistični odsek šteje 26 aktivnih članov, ki je izvedel skupno 221 letnih plezalnih vzponov in okrog 40 zimskih tur in vzponov. Med letnimi plezalnimi vzponi so izvedli 126 vzponov od I—III, 58 vzponov IV, 29 vzponov V in 8 vzponov VI. Poleg plezalnih vzponov so alpinisti izvršili še okrog 80 tur v gorovje Juljskih Alp, Karavank in Kamniških Alp. V severni steni Rigljice (smer Cizelz-Vodeb) sta izvršila dva člana prvi zimski vzpon z 1 bivakom. S pomočjo društva, PZS, sindikata in SZDL Jesenice je v avgustu izvedel AO 7-člansko odpravo v skupino Mont Blanca in Zapadne Jul. Alpe, ki pa zaradi stalno slabega vremena ni dosegla takih uspehov, kot so bili v načrtu. Za aklimatizacijo so imeli člani odprave postavljeno višinsko taborišče na Col du Géant (3224 m), od koder bi lahko ob ugodnem vremenu vršili najtežje vzpone v skupini Mont Blanca in Grandes Jorasses. Zaradi snežnih metežev pa so izvedli le vzpon na Dent du Géant in prečenje ledenikov od Col du Géant do Montenversa. V skupini Zapadnih Julijcev, kamor so odšli predčasno zaradi slabega vremena, so izvršili le vzpon na Viš. V tem času so bile v Centralnih Alpah številne nesreče zaradi hitrih vremenskih preobratov. Člani odprave so prišli do zaključka, da je bolje odgovodati se težjim načrtom kakor tvegati vzpone, ki bi se končali tragično. Odsek se uri v plezalni tehniki v Mežaklji. Samostojno je za svoje člane organiziral troje predavanj in marljivo sodeloval tudi v vseh društvenih akcijah. S finančno pomočjo matičnega društva je zelo izpopolnil letno in zimsko plezalno opremo, ki je bila že slaba in pomanjkljiva. Tovariško sodelovanje vseh alpinistov, skrb za nove kadre, povečanje kvalitete letnih in zimskih plezalnih vzponov in visokogorskega smučanja, popularizacija planinske ideje med širokimi plastmi delovnega ljudstva bo tudi bodoči cilj alpinističnega odseka.

Številni člani AO so hkrati člani GRS postaje Jesenice. Bilo je precej reševalnih vežb z uporabo najmodernejših reševalnih pripomočkov. V tem letu je pristopilo h GRS 14 novih članov AO z namenom, da se počivi delovanje te tako važne dejavnosti. Člani postaje so sodelovali v številnih reševalnih akcijah. Za vzdrževanje svojih 4 gorskih zavetišč pa so opravili 520 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti din 36 400.—. Pravilna investicijska politika, dotacija krajevnih oblasti, ugodna sezona in doseženi visoki promet so omogočili nemoteno gospodarsko poslovanje društva. Zimska sezona 1956/57 je bila zelo ugodna, tako da je bil donos vršiških postojank rekorden. V pomladnih dneh je bilo nekoliko slabše, medtem ko je bila poletna sezona zopet ugodna. Delavci cestne uprave jeseni so sezono podaljšali vse do decembra, kar je zopet ugodno vplivalo na donos. V ce-

loti pa je opaziti, da narašča v zimskih mesecih število gostov-smučarjev, medtem ko se v letnih mesecih tu mude motorizirani izletniki. Njihovo število narašča v primerjavi s pravimi planinci, zato so temu dejstvu primerne tudi zahteve v teh postojankah. V vseh svojih postojankah, t. j. na Erjavčevi koči in Tičarjevem domu na Vršču ter v koči pri izviru Soče je bilo za din. 9 331 730 denarnega prometa, nočnih pa 8879. Cene so v glavnem obdržali neizpremenjene napram letu 1956, kjer pa so jih morali zvišati, so izboljšali kvaliteto in količino. V celoti so investirali v svoje postojanke v preteklem letu 1 409 684 dinarjev. Pri PZS so v ta namen najeli le din 210 000.—. Pri vseh teh investicijskih in vzdrževalnih delih so mnogi člani pokazali veliko požrtvovalnost in voljo, predvsem pa gospodarji postojank. Zato je upravni odbor nekatere tudi nagradil s planinsko in smučarsko opremo.

Kakor je bilo delo samo med letom živahnost, tako je bila zelo razgibana tudi diskusija na občnem zboru. V njo so posegali zlasti mladinci, ki so kritično podali pregled dela z mladino in dali društvu nekaj prav dobrih napotkov za bodoče delo.

Za novega predsednika je bil izvoljen tov. Maks Dimnik. Dosedanji predsednik tovariš Zvone Teržan, ki je zaradi študija moral odložiti predsedniško mesto, je v zahvalo za doslej uspešno opravljeno delo prejel darilo — umetniško izdelan album planinskih fotografij. PZS so na občnem zboru zastopali tov. dr. Miha Potočnik, Milan Zinauer in Stanko Hribar, na zboru pa so bili še zastopniki PD Kranjska gora, Radovljica, Gorje in Javornik-Koroška Bela, medtem ko je PD PTT Ljubljana poslalo pozdravno brzojavko.

PD KUM TRBOVLJE. Vprašanje dela z mladino, ki je bil že skozi 9 let društvenega obstoja velik problem društva, je bil končno rešen z ustanovitvijo mladinskega in pionirskega odseka v letu 1957. Prvič v zgodovini tega društva je bilo podano samostojno poročilo o delu z mladino na društvenem občnem zboru dne 31. I. 1958. Društvo vključuje 125 pionirjev in 39 mladincev, s katerimi ima redne tedenske sestanke. Odsek povezuje mladino iz osnovne šole Vode, osnovne šole Trbovlje II, gimnazije Trbovlje in izvenšolsko mladino. Skupine na šolah so si izvolile svoje odbore, izmed teh pa so izvolili za vodstvo odseka tov. Ernesta Zunka kot predsednika, Ankico Kužnik kot tajnico in Edvarda Spiljerja kot blagajnika. Iz poročila tajnice sledi, da je odsek s pomočjo matičnega društva organiziral mladinske izlete na Sv. Goro, v Kamniško Bistrico, na Golo Brdo, Iški Vintgar, Mengesko kočjo na Gobavici, Lisco in na Kum. Vseh teh izletov se je mladina polnoštevilno udeležila. Mladinci so prevzeli na o-

go, vključiti v svoje vrste čim več mladine, pridno pa pomagajo tudi pri ostalem društvenem delu. Zavezali so se tudi, da bodo pobrali pri vseh članih članarino. Sploh je opaziti, da se je pri mladini kaj hitro vzbudil čut do društvenega dela in velika ljubezen do naših planin. Društvo bo tudi v bodoče skrbelo, da bo vedno stalo mladini pri njenem nadaljnjem delu ob strani in mu tudi finančno pomagalo. Ze sedaj redno mesečno odvaja nekaj denarnih sredstev na hranilno knjižico mladinskega odseka. Tov. Albert Fabjan, prejšnji društveni tajnik, ki je s svojo požrtvovalnostjo največ doprinesel k ustanovitvi tega odseka, je za uspešno opravljeno delo prejel pohvalo.

V letu 1957 je bilo v društvo vpisanih 444 članov s plačano članarino. Svoje društvene prostore ima v Domu SZDL pri Forteju. Društvo je redno sodelovalo v koordinacijskem odboru zasavskih PD, ki je rešil marsikatero vprašanje v splošno zadovoljstvo vseh zasavskih planincev. Društvo je organiziralo tudi več skupinskih izletov in to na Črni vrh nad Jesenicami, izlet 4 skupin na Triglav, ob prazniku Kumskega dne množični izlet na Kum itd., sodelovalo pa je tudi pri proslavi Dneva mladosti, pri proslavi 50-letnice PD Škofja Loka in na planinskem taboru na Zasavski gori. Skupno s PD Trbovlje so organizirali planinski teden, ki pa ni uspel. Markacijski odsek je vestno izpolnil svojo dolžnost. Pregledal je vse poti v svojem okolišju in izvršil potrebna popravila oziroma namestil manjkajoče smerne tablice, njegovo najvažnejše delo pa je bilo markiranje zasavske poti, ki poteka na njihovem terenu od Save, Polšnika, Ostreža in Podkuma na Kum. V tej smeri je namestil 8 smernih tablic, pot pa je markiral tudi iz Renk. Na predlog tega odseka naj bi društvo pričelo z oskrbovanjem zavetišča pod Ostrežem, ki je lahko dostopen, odkriva pa v vseh letnih časih nešteto lepot. Slovi po redki planinski flori, zlasti po gorskem sleču. Da bi svojim članom omogočili čim večji obisk postojanke na Kumu, so pri rudniku Trbovlje in v Cementarni izposlovali primeren regres za člane teh kolektivov. V teku so zadevni razgovori tudi še v Strojni tovarni v Trbovljah.

Obisk njihove postojanke na Kumu raste iz leta v leto, kar je pač dokaz, da je to priljubljena gora in da je v postojanki solidna in poceni oskrba. V letu 1957 se je vpisalo v vpisno knjigo 4734 obiskovalcev, kar pa seveda še ne predstavlja pravega obiska. Poročilo je v postojanki 575 obiskovalcev, nočitve pa je bilo 1133. Velika privlačnost za postojanko je med drugim televizijski aparat, ki ga je na prošnjo društva namestila v koči direkcija Radia Ljubljana. Največji obisk je zabeležila kočja junija, ko je postojanko obiskalo 1023 oseb, najmanjšega pa decembra,

ko je prišlo v postojanko le 130 obiskovalcev. Denarni promet postojanke je presegal 3 milijone dinarjev. Velik del zasluge za tako dober obisk pa gre nedvomno tudi oskrbniku kočee na Kumu tov. Matu Skobernetu, ki je bil vrsto let društveni gospodar.

Da je članstvo resno zainteresirano na delu društva, je pričala tudi živahna diskusija, ki se je razvila takoj po podanih poročilih. Obširno so obravnavali mladinsko vprašanje, premajhno propagando za Kum, članke, mladinske in pionirske izlete ter še vrsto drugih aktualnih vprašanj. Izvoljen je bil v glavnem prejšnji upravni odbor s tov. Damjanom Goričanom na čelu. V imenu PZS je zbor pozdravil in mu čestital k doseženim uspehom podpredsednik tov. Tone Bučer.

PD PTT LJUBLJANA. Občni zbor je pričel s predvajanjem planinskega filma, ki je vzbudil pri vseh navzočih veliko zanimanje, nato pa je sledilo poročilo o delu društva, ki je pokazalo, da si je društvo veliko prizadevalo za izpolnitev prevzetih nalog in doseglo tudi temu primerne uspehe. Od 434 članov, 70 mladincev in 33 pionirjev, ali od skupnega števila 537 članov je bilo navzočih 175 članov. Dalje so bili navzoči direktor PTT podjetja tov. Jože Gerbec, predsednik teritorialnega odbora uslužbencev in delavcev PTT, ter zastopnika PD Železničar in PD PTT Maribor, PZS pa je zastopal tov. Živojin Prošenc.

V letu 1957 je nastalo med PTT uslužbenci zelo veliko sprememb. Precej jih je bilo upokojenih ali pa so odšli v druge osnovne enote, v druga PTT podjetja ali celo v druge službe, zaradi česar je posebno Ljubljana 1 sprejela veliko mlajših uslužbencev. Dasi je torej društvo na eni strani izgubilo lepo število članov, jih je na drugi strani zopet pridobilo in tako nekako obdržalo svoje število članstva iz preteklega leta. Kljub temu pa je društvo že pred novim letom pričelo obširno akcijo za vključevanje novega članstva v že obstoječih skupin in pritegnilo še novo osnovno enoto Kočevje, sekcijo Postojna, Okrajno pošto Koper in Okrajno pošto Nova Gorica. Uspeh ni izostal. Iz prvih enot že prihajajo glasovi, da so PTT uslužbenci razumeli poziv svojega matičnega društva, osnovna enota Kočevje, ki je doslej štela le enega člana, pa je tudi sporočila, da se bo v društvo na novo vključilo okrog 15 članov. Društvo pa namerava okrepiti tudi delo skupinskih poverjenikov, od katerih nemalo zavisi število članstva. Sestanek s skupino Celje je pokazal, da bi se morali sestanki matičnega društva s skupinami večkrat vršiti, najmanj pa enkrat letno. Ta sestanek je bil zelo živahen, člani pa so dali mnogo pametnih predlogov in nasvetov. Skupina želi postaviti planinsko postojanko nekje v Logarski dolini

ali morda nekoliko više, hkrati pa so tudi predlagali skupinske pododbore, ki naj bi jih sestavljali predsedniki, tajniki in blagajniki. Tak odbor bi vsekakor uspešneje delal kot pa samo skupinski poverjenik kot doslej.

V preteklem letu markacijski odsek ni bil kaj posebno delaven, ker je vse važne naloge opravil v prejšnjem letu. Zamenjal je le staro vpisno knjigo na vrhu Prisojnika z novo in opravič manjša dela. V tekočem letu pa namerava obnoviti pot, ki drži z Vršiča pod zapadnimi pobočji Prisojnika do Kranjske planine. Obnova te poti je bila predlagana na razširjeni seji komisije za planinska pota pri PZS. Po obnovi te poti bi pot držala skoraj ves čas v isti višini do Kranjske planine in potem dalje do Minarice, kjer bodo ob studenčku postavili klopico.

Delo propagandnega sektorja se je kar zadovoljivo razvijalo. Tako je organiziral izlet na Podutik, Toško čelo in na Katarino, dalje na Nanos, Predjamski grad in Postojnsko jamo, izlet s kolesi na Stari vrh pri Skofji Loki, izlet na Tolsti vrh nad Tržičem in izlet na Učko. Dne 21. in 22. julija so izvedli na Vršiču planinski tabor, katerega so se udeležili zastopniki vseh skupin, t. j. 51 po številu. PD PTT Maribor je poslalo na tabor 16 svojih članov, kot gosta pa sta bila navzoča tudi dva člana PD Djerovica iz Metohije. Dne 1., 2. in 3. maja se je društvo s 17-člansko delegacijo udeležilo V. zбора planincev poštarjev Jugoslavije na Fruški gori, katerega organizator je bilo PD PTT Novi Sad. Ta zbor je nad vse pričakovano odlično uspel in so se na njem udeleženci lahko marsičesa naučili. Od 4. do 7. julija pa so se trije člani udeležili tradicionalnega partizanskega marša planincev poštarjev Jugoslavije preko Velebita. Poleg teh izletov, ki so bili prirejeni v širšem obsegu, so bili izvedeni še razni drugi izleti. Tako je skupina 4 članov ob obletnici smrti pok. Staneta Tomšiča, vzdala v Prokletijah dne 5. julija spominsko ploščo na kraju nesreče pokojniku v spomin. V slovensko planinsko transverzalo se je na novo vključilo 5 članov, tako da ima društvo že 13 članov, ki so transverzalo pot že pričeli. Najmočnejša skupina je pošta Ljubljana 1, ki je izvedla vrsto samostojnih izletov, zelo agilna pa je bila tudi skupina v Kranju. V manjši meri je izvedla skupinske izlete skupina v Celju, ki je organizirala izlet na Plešivec, na Mrzlico in Lisco. V ta namen — za izlete je to društvo v letu 1957 izdalo 109 029 din, kar je nasproti inkasirani članarini v znesku 47 553 din le precej. Poštarsko kočee na Vršiču so oskrbovali le od 2. junija do 2. oktobra, torej vsega le 4 mesece. Kljub temu pa je v razmeroma kratki sezoni imela 1 700 000 din denarnega prometa in ustvarila 492 843 din dobička, oziroma v številu predočnine 645 160 din. Vpisna knjiga je zabe-

ležila 4185 gostov, od tega 285 tujcev iz 14 držav. Društvo pa nikakor ne bi zmoglo vseh bremen pri vzdrževanju te postojanke in organizaciji izletov, če ne bi že od vsega početka imeli trdno oporo pri Upravi podjetja za pt promet in direktorju tov. Jožetu Gerbcu, kakor tudi na OP Ljubljana 1, pri tov. Francu Kočmanu, šefu avtogaraže, za kar jim je izrekel občni zbor ponovno zahvalo.

Društvo se je ustanovilo septembra 1953 in leto za letom napreduje. Žal pa so se v preteklem letu pojavila med nekaterimi društvenimi funkcionarji trenja, ki so privedla do odstopa društvenega tajnika Tineta Arka in člana nadzornega odbora tov. Alojzija Volkarja. O tem se je obširno razpravljalo tudi na občnem zboru, kjer je bil sprejet sklep, da se osnuje posebna komisija, ki naj ugotovi vzroke teh nesoglasij.

PD RADEČE. Delo društva se je vršilo v glavnem po načrtanih smernicah. Izvedba planinskega tedna je tudi preteklo leto nad vse dobro uspela. Izlet na Veliko Kozje in Lovrenc je bil množičen pohod, saj so se na tem vrhu zbrali člani PD Radeče, taborniki, savski brodarji iz Radeč in planinci iz Sevnice. Izleta so se udeležili tudi hrastniški planinci. Tov. Kambič iz Ljubljane je imel dvoje predavanj z barvnimi diapozitivi, za kar so se mu poslušalci v dvorani Doma Svobode v Radečah in v Domu Partizana na Hotemežu zahvalili. Zadnji dan planinskega tedna je bil izlet na zasavski Triglav - Kum, ki je bil prav tako množičen in ki je dokazal, da so ti planinski tedni priljubljeni. Društvo vključuje 110 članov, 57 članic, 41 mladincev, 15 mladink, 17 pionirjev in 9 pionirk, skupaj torej 249 članov.

Markacijski odsek je sodeloval pri markiranju zasavske transverzale, na vrhu Lovrenca pa namestil vpisno knjigo in štampiljko, isto pa tudi v zavetišču na Lovrencu, ki leži ob zasavski transverzali. Vpisna knjiga na vrhu Lovrenca je lansko leto zabeležila obisk 840 obiskovalcev. Pregledal je tudi stanje markacij in jih delno obnovil, deloma pa je tudi markiral obnovljeno pot M. M. Debelakove, ki drži od kočee na Prehodavcih čez severno steno Kanjavca na Dolič. Ker je preostali del poti markiral komisija za planinska pota pri PZS, je bila ta lepa pot dokončno urejena.

Največ izletov so mladinci naredili na Kum. Od teh sta bila dva organizirana s skupno udeležbo 51 mladink in mladincev ter pionirjev iz Radeč, Jagnjenice ter Tovarne papirja. Dva izleta sta bila organizirana na Lisco. Prvega je pripravila mladina Vrhovega, drugega pa radeška mladinska organizacija. Skupna udeležba 63 mladincev. Obiskan je bil tudi Kal nad Hrastnikom s 16 člani in Kozje s 23 člani. Nekateri mladi planinci so se udeležili pohoda na Triglav in v Kamniške

planine. Partizanskega pohoda Radeče-Ivje se je udeležilo 53 mladincev in mladink. Na Ivju je bila pri spominski plošči padlim kurirjem tudi žalna komemoracija. Partizanskega pohoda Radeče-Svibno in Radeče-Podkum se je udeležilo 71 mladincev. Pohodi so bili zaključeni s športnimi tekmovanji v lahki atletiki, odbojki in prostih igrah. Pred volitvami v obč. ljudske odbore je bila vrsta manjših pohodov na vse strani te občine s skupno udeležbo 224 mladine.

Planinska sekcija Radeče-Hotemež obstaja že drugo leto in šteje 7 mladincev, 2 pionirja in 11 starejših članov. V preteklem letu je imela skupina dva sestanka, organizirala pa skupinski izlet na Partizanski vrh in Čemšeniško planino pri Zagorju z udeležbo 27 članov ter izlet na Lisco z udeležbo 37 članov. Skupina je naročena na Planinski Vestnik, iz katerega so dobivali glavni propagandni material in ga posredovali preko njihovega domaškega studia »Kresniček«. V okviru skupine so tudi izvedli samostojno skioptično predavanje.

Društvo oskrbuje Zasavsko kočoo na Prehodavcih, ki je zabeležila po vpisni knjigi 2053 obiskovalcev. Postojanka je bila oskrbovana od 10. VII. do 15. IX., postrežba v njej pa se je bistveno izboljšala. Promet postojanke je znašal 337 835 din. Koča je zaključila sezono z 61 729 din izgube, v skupnem poslovanju pa je društvo imelo dobička 34 809 din. Režijo obremenjujejo predvsem nošnje živil in drv iz Trente.

Občnega zbora se je od skupno 249 organiziranih članov udeležilo 155 članov, kar je vsekakor lep uspeh. Društvene posle bo tudi v bodoče vodil dosedanj večletni marljivki predsednik tov. Stane Koselj.

PD LAŠKO. Članstvo se je povečalo za 7 mladincev in 20 pionirjev, tako da šteje društvo vsega skupaj 638 članov. Planinski Vestnik prejema 58 članov, 3 izvode društvo. V okviru mladinskega tekmovanja so v letu 1957 posvečali več pozornosti mladim planincem, za kar gre zahvala predvsem vodji mladinsko-pionirske sekcije tov. Engelbertu Rataju, ki mu je uspelo pridobiti lepo število šolske mladine. Mladinski odsek šteje 265 članov in je v preteklem letu izvedel 8 poučnih izletov, za kar je društvo porabilo 21 000 din.

Društvena gospodarska dejavnost se je odražala predvsem v oskrbovanju planinskega doma na Smohorju, v izpopolnjevanju objektov in izboljšanju inventarja. Dogradili so teraso in napravili okoli nje lepo leseno ograjo, nabavili so motor za žaganje drv, nekaj posode in rje prostega jedilnega pribora in ustanovili režijski odbor za gradnjo vodovoda na Smohorju. K stroškom prispevajo živinorejski odsek KZ, RK v Laškem, PD ter kmetje z udarniškim delom, vožnjami in lesom. Občina Laško pa je prispevala za

nabavo cevi. Značilno je, da pride na Šmohor že skoraj več zagrebških kot pa laških planincev. Koča je v preteklem letu dosegla promet v višini 2 479 540 din, od tega so znašale prenočnine 57 630 din. Čisti dobiček celotnega društvenega poslovanja je znašal 13 665 din.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen dosedanj večletni predsednik tov. Franjo Medvešek. PZS je poslala pismene čestitke.

PD TRBOVLJE. Društvo šteje 826 članov in je v primerjavi z letom 1956 nazadovalo za 212 članov ali 20,4%. Nekoliko naj bi po zatrjevanju društva ta izpadek šel na račun zamenjave članskih izkaznic, v ostalem pa le za prestop v PD Kum. Pionirski mladinski odsek na osnovni šoli Vode, ki je ob svoji ustanovitvi štel 19 članov, je dvignil število članstva na 65 mladih planincev. To število je kar zadovoljivo, če upoštevamo, da na tej šoli deluje že mladinski odsek PD Kum Trbovlje. Odsek je bil po svoji dejavnosti precej agilen, saj je priredil v okviru šolske razstave samostojno planinsko razstavo in organiziral tri predavanja. Nadaljeval je tudi s pisanjem planinske kronike. Njegova največja pridobitev pa je bila mladinsko glasilo »Mladi planinec«, katerega izdajanje mu je omogočilo matično društvo ob sodelovanju njegovih starejših članov. Manj razveseljivo je bilo poročilo mladinske skupine na gimnaziji, ki navaja, da je število članov tega odseka zelo padlo. Že prejšnja leta so člani te skupine plačevali članarino, niso pa prirejali nikakih izletov. Ko so lansko leto hoteli reorganizirati skupino, pri mladini za to niso našli več razumevanja in zanimanja. Stanje se je nekoliko izboljšalo v drugi polovici leta. V manjših skupinah so pričeli obiskovati zasavske gore, obiskali pa so tudi Storžič. Organizirali so tudi nekaj predavanj. Zadnji skupinski izlet so izvedli na Mrzlico, kjer so tudi pomagali pri postavitvi televizijskega stolpa. Dan pred tem pa so imeli v koči svoj občni zbor, na katerem so si izvolili novo vodstvo odseka.

Alpinistični odsek je štel 12 članov, od katerih pa sta bila samo dva aktivna. Če ne bo delo tega odseka v tem letu oživel, bo društvo odsek ukinilo, plezalno opremo pa oddalo komisiji za alpinizem pri PZS.

Plan izletov so le delno izvršili. Med najbolj uspele izlete moramo šteti obisk Trente, Loga pod Mangrtom in sedla Mangrt, medtem ko sam vrh ni bil dosegljiv, ker ga je zametel sneg. Oglasna omarica je pod geslom »Spoznaj lepote svoje domovine« kar dobro vršila svojo funkcijo. Planinski teden je društvo organiziralo skupno s PD Kum, vendar pa je bil po mnenju društva preskromen za dokaz življenja dveh planinskih društev v Trbovljah. V dopisništvu niso dosegli zelenega uspeha. Objavljeno je bilo sicer ne-

koliko člankov v lokalnem in republiškem tisku, večje število člankov pa ni bilo objavljenih — najbrž zaradi pomanjkanja prostora. Za prvo slovensko planinsko transverzalo vlada še vedno veliko zanimanje. Tej se je pridružila še »zasavska pot«, ki bo šla iz Kumrovcia preko zasavskih vrhov na Kum.

Dolžina vseh poti, za katere skrbi markacijski odsek, znaša 49 km, kar pomeni 24 ur zmerne hoje. Odsek je markiral s posebnim znakom (Z) tudi del zasavske poti, ki vodi na njihovem področju.

Gospodarski odsek je z veliko prizadevanostjo društvene uprave uspel premagati vse finančne težave v zvezi z adaptacijo in opremo postojanke na Mrzlici. Preuredil je dosedanjo kuhinjo v točilnico, dosedanjo oskrbnikovo sobo pa v kuhinjo. S tem so povečali kapaciteto kuhinje, z ureditvijo vodovodne instalacije pa ima sedaj kuhinja toplo in mrzlo vodo. Dalje so položili na skupnem ležišču nova tla in montirali nove pograde. Žimnice in odeje so temeljito očistili. Popravili in preplekali so vsa okna, zgradili 30 m opornega zidu z dveh strani depandanse in po celi dolžini vrata pred depandanso, popravili motor za vodno črpalno, uredili sanitarije in izvršili pogozditev okolice koč. Končno so nabavili precej posteljnega perila, odej in drobnega inventarja ter televizijski aparat. Z oskrbniki niso imeli srečne roke in so morali v letu kar dva zamenjati. Sedanjemu so oddali kuhinjo v lastno režijo, s čimer se je neprimerno zmanjšala društvena administracija. Po vpisni knjigi je koč obiskalo 4518 planincev, k čemur pa je seveda prišteti še precejšnje število tistih, ki se v knjigo niso vpisali. Koča je imela 1 417 144 din prometa in izkazala pribitek 24 513 din.

Predsedniški posli so bili ponovno poverjeni dosedanjemu marljivemu in agilnemu predsedniku tov. Alojziju Dularju.

PD OBRTNIKOV MARIBOR. Društvo je v preteklem letu opravilo plodno delo. Izvedlo je celotni program, sprejet na zadnjem občnem zboru, razen v pogledu gradbenih del na novem planinskem domu. Najbolj razgibani so bili člani mladinskega in alpinističnega odseka, saj so v preteklem letu organizirali vrsto izletov oziroma plezalnih vzponov. Ostali člani društva na čelu z upravnim odborom, so bili v preteklem letu več ali manj angažirani pri težki in odgovorni nalogi na izgradnji nove postojanke na Kozjaku.

Precej pozornosti je odbor posvetil tudi vprašanju propagande ter pridobivanju novih članov — mladine. V zvezi s tem je mladinski odsek izvedel akcijo za pridobivanje novih članov po vajenskih šolah in v ta namen v teh šolah organiziral vrsto predavanj. Hkrati so izvajali akcijo za pridobitev naročnikov na Planinski Vestnik. Po sklepu zadnjega

občnega zbora je bil ustanovljen alpinistični odsek, prav tako pa tudi mladinski odsek. Mladinski odsek pa je poleg pionirskega ustanovil še smučarski odsek. Članstvo so podvojili, za kar gre zasluga predvsem mladinskemu odseku. Akcija za pridobivanje članstva po vajenskih šolah pa še ni zaključena in društvo zato računa, da se bo število mladincev še zvišalo. Alpinistični odsek šteje 4 člane in 8 pripravnikov. Izvedel je 10 letnih in 9 zimskih plezalnih vzponov ter 1 zimski prvenstveni vzpon. Poleg tega so izvedli več raznih pohodov po Kamniških in Julijskih Alpah. Veliko pa se je alpinistični odsek ukvarjal tudi z mladinskim vprašanjem. Odsek je dalje organiziral tridnevni zimski alpinistični tabor na Okrešlju, kjer so se vežbali v zimski alpinistiki in izvedli več zimskih vzponov. Delno je tudi izpopolnil svojo opremo. Mladinci pa so še 115 mladincev in mladink, je imel 34 sestankov, na katerih je poleg razgovorov o izletih bilo prirejenih tudi 12 internih predavanj o flori in favni, geološkem sestavu naših gora, o zgodovini planinstva in alpinizma v Sloveniji, o planinski literaturi, o nevarnostih v gorah in podobno. Mladinci pa so tudi udeleževali udarniškega dela pri gradnji postojanke. Pionirski odsek, ki deluje v okviru mladinskega odseka, šteje 40 članov. V smučarski odsek je vključenih 20 članov. Ta odsek je že v zimskih počitnicah 1957/58 organiziral štiridnevni smučarski tečaj za začetnike pri Ribniški koči, čemur je sledil smuk čez Pohorje. Med letom je mladinski odsek izvedel 21 izletov, katerih se je v celoti udeležilo 264 mladincev in mladink. Izletnike so vodili člani in pripravniki alpinističnega odseka. Razen okoliških vrhov so obiskali še Boč, Celjsko kočo, Mozirске planine, Svetino nad Celjem, organizirali pa so tudi petdnevni izlet v Julijce. Za člane mladinskega odseka je priredilo društvo ob zaključku leta družabni večer in pogostilo tudi pionirje na izletu na Tuzlov vrh.

Tudi v preteklem letu je bilo vložena mnogo truda in ogromno dela pri gradnji njihove nove postojanke na Tuzlovem vrhu. Nadaljevali so s polaganjem vodovodnih cevi od rezervoarja do gradbišča in s sečnjo lesa, junija 1957 pa so pričeli tudi že s samo gradnjo. Zato so mogli dograditi le klet z betonsko ploščo in obodne zidove pritličja. Upoštevati pa je treba, da je vsa stavba podkletena. Da so mogli voziti material na gradbišče, so morali prej še zgraditi zadnji del ceste v dolžini okrog 150 m. Do sedaj vložena vrednost materiala oziroma dela za izgradnjo vodovoda in doma presega že 4 000 000 din, sredstev pa bodo potrebovali še najmanj 10 000 000 din. Računajo, da bodo stavbo spravili pod streho junija 1958, do 29. novembra 1958 pa naj bi gradnja napredovala vsaj v

toliko, da bi bili uporabni spodnji gostinski prostori. Začasna postojanka je po vpisni knjigi zabeležila obisk okrog 800 planincev, prometa je imela okrog 350 000 din, ki je dal 50 000 din čistega dobička. Postojanka je bila odprta skozi vse leto. Velik planinski ples jim je vrgel čistih 215 000 din. Poslovni dobiček društva je znašal 355 538 din.

Občni zbor je v imenu PZS in PD Maribor pozdravil tov. Gubenšek. Za društvenega predsednika je bil z aplavzom izvoljen dose-danji agilni predsednik tov. Alojz De Corti.

PD KAMNIK. Ob navzočnosti 88 članov je društvo imelo svoj občni zbor dne 8. II. 1958. V imenu PZS se je občnega zbora udeležil načelnik Gospodarske komisije tov. Rudolf Kavčič, dalje so bili navzoči predstavniki PD Mengeš in Slov. Konjice, zastopniki krajevnih okrajnih oblasti in prosvetnih delavcev, PD Ljubljana-matica pa je poslala brzojavne čestitke.

PD Kamnik šteje sedaj 885 članov, od tega 134 pionirjev in 149 mladincev.

Od vseh odsekov je bil najdelavnejši gospodarski. Ustanovitev mladinskega odseka konec leta 1956 je v preteklem letu rodilo še skromne rezultate, ki pa vendarle društvu vlivajo upanje, da se mladina vključuje. Društvo bo poskrbelo za boljšo povezavo s kamniško osnovno šolo in gimnazijo. Propagandni odsek je organiziral dvojje kvalitetnih predavanj in dva skupinska izleta za mladino, t. j. v Logarsko dolino ter preko Okrešlja na Kamniško sedlo, drugega pa na Kokrsko sedlo. Povečal je tudi število naročnikov na Planinski Vestnik. Zasluga tega odseka je tudi, da so društvene postojanke v lanski sezoni prvič bile zadostno založene s kvalitetnimi razglednicami. Udarniško so člani izvršili 1160 prostovoljnih delovnih ur. Alpinistični odsek šteje 12 članov, od katerih so bili štirje lansko leto sprejeti na novo. Organizirali so zimski in letni plezalni tečaj in se udeležili plezalnega tabora v Vratih. V preteklem letu so opravili 50 letnih in 9 zimskih plezalnih vzponov. Dalje so izvedli 7 letnih in 10 zimskih bivakov v steni in izvršili dve prvenstveni plezalni smeri v Kamniških Alpah in dve v Durmitorju. Skupno s postajo GRS Kamnik so organizirali 12-člansko alpinistično odpravo v Durmitor. Člani odseka pa so tudi sodelovali v reševalnih akcijah.

Obisk društvenih postojank je bil nekoliko manjši od preteklega leta: v letu 1956 je obiskalo njihove postojanke skupno 9329 gostov (3528 nočnih), v letu 1957 skupno le 7564 z 2725 nočninami, ali Kamniško sedlo 2335, Kokrsko sedlo 1035 in Stari grad 4194 gostov. Postojanke so bile vzorno oskrbovane, le oskrba v Cojzovi koči na Kokrskem sedlu zaradi nesposobnosti oskrbnika nekaj časa ni povsem ustrezala. Promet vseh postojank je znašal 4 266 175 din, dobiček pa je znašal na

Kamniškem sedlu 159 784 din, na Kokrskem sedlu 56 584 din in na Starem gradu 111 349 din. Društvo se bo moralo nujno lotiti adaptacije Kokrskega sedla, ki bo odigrala važno vlogo, brž ko bo dograjena žičnica na Krvavec. Ker pa so za vsa ta dela potrebna nova finančna sredstva, društvo pa ima še okrog pol milijona dolga, zato društvo vse dotlej, dokler se ne bodo povečali njihovi finančni viri, vztrajal pri svojem predlogu, da se postojanka v Kamniški Bistrici dodeli v upravljanje PD Kamnik, kar bo med drugim tudi omogočilo društvu boljše oskrbovanje njegovih visokogorskih postojank. Ta sklep je občni zbor potrdil z dolgotrajnim aplavzom. Nato je zbor med drugim tudi sklenil predlagati skupščini PZS več zaslužnih članov za podelitev častnega zlatega in srebrnega znaka. Za novega predsednika je bil izvoljen tov. Karel Benkovič.

PD KRIŽE. Društvo upravlja kočo na Križki gori, zavetišče v Gozdu in Zavetišče na Trsteniku. Stanje zavetišča na Gozdu se je med letom sicer nekoliko izboljšalo, še vedno pa ni urejena higienska plat, kakor to zahteva sanitarna inspekcija. Vendar so pa tudi ta dela v teku. Ker oskrbnik še vedno ne vodi rednih obračunov, pride kajpada vsako leto do raznih nevspešnosti. Zavetišče v Trsteniku vzorno posluje. Koča na Križki gori je imela v letni sezoni stalnega oskrbnika, medtem ko so jo v zimskih in spomladanskih mesecih oskrbovali društveni funkcionarji. Pri postojanki gradi društvo verando, ki bo letos dograjena. Delo bi bilo že zdavnaj opravljeno, če bi društvo le razpolagalo s potrebnimi finančnimi sredstvi. Z lastnimi sredstvi bo društvo zmoglo le del tega, v ostalem pa je odvisno od podpor oz. posojila. Društvo se tudi poteguje za popravilo poti iz Gozda do senožeti, ki naj bi ga opravilo skupno z Gozdno upravo. S tem ne bi bil društvu samo omogočen prevoz s konjem do senožeti, temveč bi bil znatno olajšan napor turistov pri hoji. Zavetišče Trstenik je dosegel promet v višini 971 280 din, zavetišče Gozd v višini 489 143 din in kočna na Križki gori 204 053 din. Dobiček celotnega poslovanja je znašal 129 302 din.

Društvo pa se ni bavilo samo z gospodarskimi problemi. Iz poročila načelnice pionirskega odseka Milice Studen je namreč razvidno, da ima društvo na osnovni šoli Križe in na osemletki v Dupljah pionirsko-mladinski odsek, ki šteje skupaj 160 pionirjev in 30 mladincev. Odsek je s pomočjo matičnega društva organiziral smučanje na Križki gori.

Zbor je nato izvolil 5-članski upravni odbor z dosedanjim predsednikom Dobrotom Tomažem na čelu. Društvu je v imenu PZS čestital k doseženim uspehom tov. Vekoslav Sršen.

PD RUŠE. Ob številni udeležbi članov, kjer je prednjačila zlasti mladina, je društveni predsednik tov. Ivan Čuček dne 8. II. 1958 otvoril 57. redni občni zbor tega društva in pozdravil zastopnika PZS tov. Mirka Feštiha, predstavnika PD Maribor tov. prof. Šumljaka in tov. Bredo Voglar, prav tako pa tudi vse zastopnike krajevne upravne oblasti, zastopnike političnih in drugih množičnih organizacij ter zastopnike delovnih kolektivov in sindikatov.

Število članstva, ki se veča iz leta v leto, se je v preteklem letu povzpelo na nepričakovano višino. Društvo je leta 1956 štelo v celoti 696 članov, v letu 1957 pa že 1203 članov, od tega 541 članov, 142 mladincev in 520 pionirjev. S tem se je PD Ruše povzpelo med prvo desetorico PD v Sloveniji, torej takoj za Ljubljano, Mariborom, Celjem, Kranjem in Jesenicami. Glede na število prebivalstva pa je društvo nedvomno na prvem mestu, saj je že vsak tretji ali četrti prebivalec Ruš član PD Ruše. Občni zbor je bil zato mnenja, da bo tudi skupščina PZS uvidela upravičenost njegovega predloga, da izvoli v Glavni odbor PZS zastopnika tega društva. Mladinski odsek šteje 662 članov. Odbor tega odseka so sestavljali pionirji gimnazije, vajeniška mladina, zastopnik LMS, zastopnik industrijske šole kemične stroke in zastopnik širšega odbora matičnega društva. Kakor vsako leto so se pionirji, člani PD Ruše, odločili za šolske izlete v planine. Tako so skupine odšle na Kozjak, na srednji in zapadni del Pohorja, starejši pa preko Vršiča v Trento in peš iz Kranjske gore v Bovec. Izleta se je udeležilo 82 pionirjev iz II. in III. razreda gimnazije. Tako so spoznali del Julijcev in sploh prvič videli visokogorje. Izlet je trajal 5 dni. V počitnicah so po skupinah odhajali na Pohorje ter si tako za transverzalo dobili potrebne pečate vzhodnega in srednjega Pohorja. 55 pionirjev-planincev ima transverzalo knjižico. Večji pohod preko celega Pohorja so izvedli šele oktobra in tako je 42 pionirjev zaključilo prvi del obveze v tem delu transverzale. Tudi med mladinci je 20 članov, ki so se odločili za transverzalo. Ti so že prehodili Pohorje ter del Savinjskih in Julijskih Alp. Poleg teh množičnih izletov je bilo še 12 izletov v manjših skupinah s povprečno udeležbo 35 pionirjev. Pionirji so se udeležili tudi planinskega tabora na Ribniški koči. Po Pohorju so pionirji hodili po partizanskih poteh, obiskali bolnišnico pod Kopo in poslednje bojišče Pohorskega bataljona, spoznali zgodovino Pohorske čete, razne prehode preko Drave na Kozjak, javke, o kurirjih pa so se pogovarjali z domačini. Na teh izletih so tudi govorili o markacijah, o transverzali, o čuvanju planinske flore ter vadili v orientaciji s karto

in busolo, jih opozarjali na obnašanje v gorah in s poslovanjem društva, z delom društvenih funkcionarjev, z delom oskrbnika itd. Pozimi pa so pionirji na svojih rednih sestankih pridno prebirali Planinski Vestnik in s tem poglobljali idejo planinstva. Zaključili so tudi tečaj o prvi pomoči v gorah. V semestrskih počitnicah so izvedli 8-dnevni smučarski tečaj na Pohorju. Stanovali so prvič v svoji pionirski koči, hranili pa se v Ruški koči. Tečaja se je udeležilo 15 pionirjev. Kriterij je bil dobro vedenje, planinsko udejstvovanje in uspeh v šoli. Tečajniki so bili iz II., III. in IV. razreda gimnazije. Na tečaju so predelali glavne like, jih utrdili, nato pa jih uporabljali pri turnih vožnjah po Pohorju. Prevozili so vse vzhodno, srednjo in jugozapadno Pohorje. Za pionirje je bilo prirejenih tudi 5 predavanj z epidiaskopom, eno predavanje o planinstvu pa je načelnik odseka priredil tudi za LMS Ruševas. Pri matičnem društvu je tudi skupina mladincev, ki se udejstvuje v alpinistiki — so študentje, obrtniki in vajenci. Pri njihovem udejstvovanju jim nudijo vso pomoč člani celjskega alpinističnega odseka, predvsem tov. Ciril Debeljak. Načelnik mladinskega odseka tov. Marjan Zlender se je udeležil seminarja za vodje mladinskih odsekov, ki ga je lansko leto pripravila PZS. PD Ruše je za odsek odobrilo podporo v višini 50 000 dinarjev.

Propagandni odsek je izvršil obširne priprave za proslavo 50-letnice Ruške koče, ki je velik del svoje aktivnosti posvetil organizaciji ureditve okolja Ruške koče in napolnjenosti daljnovoda od Ruš do Sedovca ter dalje do Ruške koče. Pri koči so bile odstranjene vse ruševine nekdanjih domov in teren splaniran, ledenica je bila smiselno preurejena, alpinetum je bil v osnovi obnovljen in pripravljen za dokončno ureditev. Nekdanja kaplanija je bila odstranjena, s čimer šele je bila ustvarjena pravilna harmonija med objekti in okoljem. Kljub velikim materialnim in organizacijskim težavam pa je uspelo pripeljati električni tok v koč, ki so jo opremili s frižiderjem in električnim štedilnikom. Na ta način pripravljeni so pričakali dan svojega planinskega tabora, ki so ga posvetili 50-letnici obstoja Ruške koče.

Predavanj so imeli sicer samo dvoje, vendar pa obe visoko kvalitetni. Dokaz temu je bila vsakokrat nabito polna dvorana. Društvo se je po svojih predstavnikih stalno udeleževalo prireditev sosednjih društev, sodelovalo pri odkritju nagrobnih kamnov na grobovih padlih borcev XIV. divizije pri koči nad Šumikom, na dan vstaje pa je skupina članov obiskala bojišče I. Pohorskega bataljona in počastila spomin padlih junakov z društvenim vencem.

Kočo nad Šumikom je obiskalo po vpisni knjigi 2853, evidentiranih pa je bilo 705 nočnin, medtem ko je imela Ruška koč v pisanih 6648 obiskovalcev s 3602 nočninami.

Zbor je ponovno izvolil dosedanji upravni odbor z agilnim predsednikom tov. Ivanom Čučkom na čelu.

PD GORJE. Društvo je v minulem letu oskrbovalo Dom Planiko pod Triglavom in Tržaško koč na Doliču. Planiko je obiskalo 3249, Tržaško koč pa 3827 obiskovalcev. Obe postojanki sta bili aktivni in sicer je Planika izkazala 21 622 din, Tržaška koč pa 252 524 din dobička. Oskrba obeh postojank je bila dobra, zlasti Tržaške koče, medtem ko je na Planiki nekoliko trpela po krivdi osebja postojanke, katero je bilo primorano društvo zato tudi zamenjati. V domu Planiki so postavili nov štedilnik in hkrati preuredili peč v jedilnici, tako da jo bo sedaj ogreval štedilnik.

Propagandni odsek je organiziral le dvoje predavanj, katerih se je članstvo udeležilo polnoštevilno. Na Planinski Vestnik je naročenih komaj 7% članov. Tudi v tem pogledu bo moral propagandni odsek storiti malo več in zbrati nove naročnike. Društvo šteje 277 članov, 87 mladincev in 57 pionirjev, v celoti torej 421 članov. Mladinski odsek so ustanovili na občnem zboru, ni pa iz zapisnika občnega zbora razvidno, kaj vse je društvo storilo za mladino. Ker društvo bremeni posojilo, ki ga je pred leti najelo za potrebe Tržaške koče na Doliču in pri svojih dohodkih ni zmožno plačevati anuitete, namerava na skupščini PZS predlagati ustanovitev sklada, v katerega naj bi finančno prispevala društva, ki upravljajo nizkogorske postojanke. Ta sredstva pa bi se uporabljala izključno za visokogorske postojanke, ki obratujejo v višini nad 2000 m in samo v letni sezoni, predvsem pa za postojanke, ki denarna sredstva najnujnejše potrebujejo.

Društvo bo tudi v bodoče vodil dosedanji predsednik tov. Matija Klinar.

PD PODBRDO. Dasi društvo obstaja komaj leto dni, je vendarle lahko ponosno na opravljeno delo. Pri vključevanju članstva se je angažiral celotni odbor in dosegel lep uspeh. Okoli sebe je zbral 134 članov, 36 mladincev in 17 pionirjev, skupaj torej 187 članov, od tega 130 moških in 57 žensk. V tem času se je društvo učvrstilo in izoblikovalo v pomembno središče družabnega življenja v kraju.

Društvo je organiziralo 5 skupinskih izletov. Udeležili so se prekopa padlih borcev na Kneži in ob tej priliki položili zaslužnim junakom društveni venec. Na Dan mladosti so izvedli več krajših izletov s pionirji, ob prazniku delovnega ljudstva na dan 1. maja pa so zakurili kres na Poreznu. Tesno je bilo njihovo sodelovanje s sosednjim PD Most na

Soči, katerim so preskrbeli oskrbnika in nosača za njihovo postojanko na Črni prsti. V vseh krajih, kjer ima društvo svoje člane, so namestili oglasne deske, poleg tega pa so na več mestih namestili tudi smerne tablice. V prostorih železniške postaje Podbrdo so razobesili kažipot poti in planinskih postojank od Tolmina do Bohinja. Dne 1. XII. 1957 so tudi odprli skromno zavetišče na Petrovem brdu v hiši tov. Franca Jensterla. Prostor, s katerim sedaj razpolaga društvo, je majhen in skromno opremljen, kjer za ležišča sploh ni prostora. Zato pa je društvo drugje najelo sobo, kjer ima nekaj zasilnih ležišč. Sicer pa je bila to le zasilna rešitev, kajti lastnik poslopja namerava še letos svoje prostore adaptirati tako, da bo več prostora za gostinske prostore kot za ležišča. Društvo je imelo v postojanki v decembru 1957 prometa za 140 000 din in ustvarilo 7174 din, v mesecu januarju 1958 pri prometu 169 100 din pa 16 850 din čistega dobička. Društvo dela brez obratnih sredstev oziroma s kreditom svojih dobaviteljev.

Predsedniški posli so bili ponovno poverjeni dosedanjemu delovnemu predsedniku tov. Ivanu Anderle.

PD ČRNUČE. Društvo se že dve leti intenzivno ukvarja s problemom mladine. V odbor so vključili predstavnika mladinske organizacije, vendar pa brez uspeha. S pionirji so imeli v preteklem letu več uspeha. Organizirali so jih, opremlili s članskimi izkaznicami ter izvedli z njimi izlet v Planico ter organizirali taborjenje na Mali planini. Pri organiziranju taborjenja sta nudila finančno in materialno pomoč občinski odbor SZDL in RK. Organizirali so 4 izlete, in sicer s pionirji v Planico, katerega se je udeležilo 36 pionirjev, izlet na Korošico in Ojstrico z udeležbo 14 članov, izlet čez Grintovec z 8 člani in taborjenje pionirjev na Mali planini z obiskom Konja. V dveh izmenah se je letovanja udeležilo 48 pionirjev. Na Mali planini so organizirali tudi planinski ples, katerega se je udeležilo 40 članov. Niso pa pri tem všteti izleti poedincev, ki so jih opravili člani sami oziroma v manjših skupinah. Predvajali so tudi dva ozkotračna filma. Članstvo je nekoliko nazadovalo in je štelu ob koncu leta 89 članov, 21 mladincev in 24 pionirjev. Struktura članstva je precej različna in so zastopani vsi sloji prebivalstva, le kmetje so redki. Vse važnejše društvene sklepe so objavljali na društvenih oglasnih deskah, kjer so objavljali tudi razne članke, ki so jih prispevali člani. Društvo upravlja postojanko na Mali planini, katere dohodki pa onemogočajo boljše ureditev postojanke. Tokrat jim je občinski ljudski odbor SZDL obljubil znatnejšo finančno podporo. Ob koncu lahko ugotovimo, da je bilo delo odbora dokaj aktivno, da pa čaka novi odbor še

mного dela, predvsem pa v vključevanju in vzgajanju mladine. Društvo bo tudi v bodoče vodil dosedanji predsednik tov. Miha Rode.

PD LJUTOMER. Občnega zbora tega društva, ki se je vršil dne 10. II. 1958 v dvorani kegličišča, se je udeležilo nad polovico vsega članstva. Zbor je v imenu PZS pozdravil tov. ing. Jelenc iz Maribora.

Razveseljivo je, da se število tur in izletov kljub obremenitvi upravnega odbora z različni deli okrog ureditve postojanke v Jeruzalemu ni zmanjšalo. Tri ture so bile izvedene v Julijce in dve na Pohorje. Rekordno število tur in izletov pa je v preteklem letu izvedla lahonska skupina, in sicer po številu 18, iz česar se vidi, da se njihova dejavnost iz leta v leto močno razvija. Kljub svojem delu v Jeruzalemu društvo ni pozabilo, da skoraj več kot polovico celotnega članstva tvorijo pionirji. Kljub pomanjkanju vodilnega kadra se je društvu posrečilo organizirati za pionirje tri daljše izlete, in sicer na Pohorje, na Boč in na Uršljo goro. Vse tri izlete je vodil tov. Vlado Porekar, na Boču pa je bila s pionirji tudi tov. Modričeva. Poleg omenjenih izletov so bili pionirji še dvakrat v Jeruzalemu in enkrat na Kapeli. S pionirji so imeli tudi 6 sestankov, kjer so jim predavali o obnašanju planincev v gorah, o opremlitvi in postavljanju šotorov. Najtežje področje društvenega udejstvovanja je bilo vsekakor okrog adaptacije društvenega doma v Jeruzalemu. Kljub temu, da se je društvo dolgo vrsto let borilo za svoj dom, je večina članstva potem, ko je društvo dom dobilo, ostala pasivna, saj je med člani dosti takih, ki si doma niti niso ogledali, kaj šele pomagali pri njegovi ureditvi. Celotno breme je ležalo na ramenih društvenega gospodarja Janka Ivanjšiča, po administrativni plati pa je opravila levji delež tov. Vida Ivanjšičeva. Dasi sta k ureditvi doma znatno prispevala Lovsko in Turistično društvo, OLO Murska Sobota in ObLO Ljutomer poleg različnih delovnih kolektivov in poedincev in je tudi društvo storilo vse, kar je bilo v njegovi moči, se je zaradi velikih investicij, ki bi jih bilo potrebno še vložiti v stavbo, s katerimi pa ne razpolaga, moralo odpovedati svoji postojanki in jo staviti na razpolago ObLO Ljutomer. Društvo je ponosno, da je s svojimi skromnimi sredstvi usposobilo Dom v Jeruzalemu tako daleč in se bo tudi v bodoče trudilo, da bo ostal Jeruzalem žarišče turistične dejavnosti, saj je nadvse priljubljena izletniška točka.

Ob koncu se je občni zbor spomnil 40-letnice članstva v PD agilnega tov. Vlada Porekarja, ki je bil skozi vso to dolgo dobo član PD Ruše in Maribor, sedaj pa je že vsa leta član PD Ljutomer, kjer je najagilnejši skupinovodja pionirjev. Zbor mu je k temu visokemu jubileju izrekel iskrene čestitke.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen agilni in neutrudljivi tov. Avgust Loparnik.

PD MAJŠPERK. Društvo se je precej trudilo okoli priprav skupinskih izletov, žal pri tem niso dosegli zaželenih uspehov. Razen tega pa je prišlo še do epidemije azijske gripe, kar je za določene čas popolnoma zavrla njihovo udejstvovanje. Kljub vsemu so izvršili skupinske izlete na Donačko goro, Pohorje, Jalovec in Triglav. Izletov se je udeležilo od 5 do 30 članov. Izlet na Triglav so izvedli v času letnega dopusta z 11 člani in v smeri Kranjska gora—Vrščič—izvir Soče—Zlatorog v Trenti—Dolič—Triglav—Triglavska jezera—Komna—Bohinj. Izlet je izredno uspel in so bili udeleženci kljub muhavosti vremena izredno zadovoljni in presenečeni nad lepotami omenjenih predelov. Tudi v preteklem letu so organizirali taborjenje v Poreču s 16 člani. Planinski Vestnik prejema nad tretjino njihovega članstva. Dalje so poslušali predavanje tov. Kambiča »Pomlad pod Triglavom« ter »Kalifornija — Niagarski slapovi«, ki je vse poslušalce zelo navdušilo, zlasti pa številno šolsko mladino.

Društvo vzorno vodi 8 članski odbor pod vodstvom vedno prizadevnega predsednika tov. Franja Kelnerja. Udeležba na sejah je bila vedno stoodstotna, kar je pri društvi sicer redki primer. Društvo vključuje 97 odraslih članov, 3 mladince in 10 pionirjev. Društvo si resno prizadeva, da bi pričelo z gradnjo lastne postojanke na Donački gori. V mislih imajo le skromno zavetišče z eno sobo in kuhinjo, saj bi le na ta način lahko uresničili svojo zamisel. Ker je vpisna knjiga s štampiljko na vrhu Donačke gore že večkrat izgubljena, je društvo sklenilo, da bo oboje namestilo pri kmetu v vzhodju gore, na vrhu pa na vidnem mestu označilo, kjer je štampiljka in vpisna knjiga. V tem letu namerava društvo tudi obnoviti markacije na Donačko goro. Da bi poglobili delo s šolsko mladino, so v odbor izvolili tudi predstavnika šole.

Društvo bo še nadalje vodil dosedanji predsednik tov. Franjo Kelner.

PD TOLMIN. Minulo leto je poteklo v dokončni likvidaciji njihove postojanke Jalovec v oddaljeni Trenti, na drugi strani pa so povečali in ojačili svojo dejavnost na njihovi razvijajoči se postojanki na Razor planini. Brž ko so namreč prejeli obvestilo PZS o odobritvi polmilijonskega kredita, so pohiteli z odobritvijo načrta in takoj pričeli z adaptacijo doma. Še pred zimo jim je uspelo pokriti in zavarovati glavni prizidek in nadzidek stare koče. Stari del koče, ki se sedaj izgublja v novi povečani stavbi, so ponovno usposobili, tako da so ga za silo še vedno lahko uporabljali in se bo tudi še lahko uporabljali vse dotlej, dokler ne bodo končali z notra-

njimi deli v novem delu poslopja. Manjka pa še stranski prizidek, kjer bo shramba, drvarnica, soba za oskrbnika, stranišče in umivalnica. Prva sredstva, ki jih bo uspelo društvo prejeti, bodo porabili za ta prizidek in vsaj za zasilno ureditev nove koče, predvsem skupnega ležišča. O gradnji oziroma adaptaciji te postojanke je na občnem zboru podal obširno in izčrpno poročilo načelnik gradbenega odseka prof. Hinko Uršič. Poročilo je nadvse zanimivo in vredno, da ga društvo ob primerni priliki objavi.

Koča na Razor planini je bila oskrbovana od 23. VI. do 18. X. 1957. Koča je imela 18 skupnih ležišč. To kapaciteto je društvo med letom dvignilo na 28 ležišč. Med gradnjo so se preselili v sirarno na isti planini. K sreči je bilo to potrebno šele v drugi polovici septembra, ko je število gostov padlo na minimum. Vpisna knjiga je zabeležila nekaj čez 900 obiskovalcev s 373 nočitvami. Denarni promet koče je znašal din 231 980.— V Tolminskih Ravnah ima društvo v hči kmeta Ivana Klobučarja okrepčevalnico, kjer so planincem na razpolago topla in mrzla jedila ter alkoholne in brezalkoholne pijače. Promet je znašal skoraj prav toliko kot v koči na Razor planini, t. j. din 231 261.— Pri tem pa je važno, da so pri tej okrepčevalnici znatno manjši režijski stroški, ker je Klobučar udeležen le na dobičku.

Rednih odborovih sej ni bilo mnogo, gradbeni odsek, katerega so tvorili najagilnejši odborniki, pa se je sestajal za časa gradnje skoraj dnevno ter sproti reševal tekoče probleme. Na gradilišču so bili skoraj vsako nedeljo, predvsem pa gospodar koče tov. Vlado Sorli, ki je za svojo požrtvovalnost prejel na občnem zboru posebej zahvalo.

Dne 17. aprila 1957 so ustanovili mladinski odsek in izvolili odbor, vendar dalje od ustanovnega sestanka niso prišli. Danes se v tem pogledu društvo ne more ponašati z drugim kot s tem, da ima poleg 150 odraslih članov včlanjenih tudi 61 mladincev in 21 pionirjev. Skupno število je torej 232 članov, kar je nekoliko manj kot prejšnje leto. Število članov se je na splošno sicer povečalo, zmanjšalo pa se je zaradi kakih 30 članov iz vrst JLA, ki iz neznanega vzroka ni obnovilo članstva v letu 1957.

Planinsko razstavo v Trenti so dokončno oddali PD Bovec. Za trud in delno povračilo vloženih sredstev je društvo prejelo od okrajnega turističnega sveta v Gorici din 100 000.— To vsoto je vložilo v investicijski sklad za gradnjo koče na Razor planini. Prav tako so opustili Dom Jalovec v Trenti in ga vrnili občini Bovec, opremo pa porabili na Razor planini. Razveseljivo je, da je bila obnovljena kamionska cesta, ki drži iz Tolmina preko Ljubinja do planine Lom v višini nekaj nad 1000 m. S tem jim bo znatno olajšan prevoz

gradbenega materiala, saj je od planine Lom do Razorja le še pičlo poldrugo uro hoda in to skoraj po ravnem. Kaže, da bo cesta obnovljena do Podkuka. Potem bodo lahko prišli do svoje postojanke tudi z motornimi vozili.

Za društvenega predsednika so ponovno izbrali dosedanjega predsednika tov. Janka Filija. PZS je društvu k doseženim uspehom brzojavno čestitala.

PD LJUBLJANA - MATICA. Glavni problem, s katerim se je upravni odbor največ bavil in ki mu je povzročal največ skrbi, je vprašanje društvenih prostorov. Zivljenje društva ni tako, kot bi moralo biti in bi glede na število članstva lahko bilo, če bi društvo imelo primerne prostore, kjer bi se delo posameznih odsekov lahko razvijalo tako, kot si ga posamezni člani odsekov zamišljajo. Društvo šteje 6985 članov. Društveni prostori pa niso samo premajhni, temveč tudi zdravstveno škodljivi za društvene uslužbenke, ki morajo ob umetni razsvetljavi preživeti ves svoj delovni čas, ki traja običajno od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer.

Drug problem, ki je vznemirjal društvo, je bila fluktuacija predvsem mlajših uslužbenecv na planinskih postojankah. Vzrok je najbrže predvsem v tem, ker za postojanke ne velja 8 urni delavnik.

Propagandni odsek se je skupno z nameščenci pisarne trudil, da bi iz vrst aktivnega članstva pridobil sodelavce za izvrševanje obširnih in važnih nalog. Odsek je imel 14 sestankov, na katerih je obravnaval predvsem organizacijska vprašanja, nanašajoča se na izlete, predavanja, propagando v tisku, radiu, izložbah, povezavo z ljubljanskim PD in medrepubliškega planinskega sodelovanja s PD Zagreb in Treskavico. Priredil je 20 skupinskih izletov, ki se jih je udeležilo 383 članov. Stara oblika vodstva izletov, ko je le peščica tovarišev vodila izlete, se je že v poletju spremenila. Razveseljivo je, da so se v odsek prijaviili novi tovariši. Odsek je dalje organiziral 11 predavanj, ki jih je obiskalo 3135 ljudi. Predavanja so v tem društvu tradicija in zelo vpoštevana kulturna dejavnost. Po sugestijah, danih na lanskem občnem zboru, je odsek tudi posredoval pri Zavodu za varstvo prirodnih znamenitosti, izdelavo novega statuta za varstvo že redkega planinskega cvetja, med katerimi so pretežno zdravilne rastline. Zavzel se je tudi za to, da se v določena področja ne nadelajo in zaznamujejo planinska pota. Odbor se je na Lisci sestal z odborom PD Zagreb. Misel za medrepubliško sodelovanje je sprožilo PD Treskavica iz Sarajeva. Namen sestanka je bil, ustvariti pogoje za medsebojno spoznavanje, spoštovanje in skupno delovanje za razvoj planinstva. Dogovorili so se za organizacijo skupnih izletov, o medsebojni izmenjavi predavateljev,

izmenjavi izkustev v organizaciji gospodarstva in vrsto drugih vprašanj. Po navedenem sestanku so se srečali s tovariši iz Zagreba na Slavniku, v večjem številu pa ob Dnevu republike na Smrekovcu in Golteh, kjer so izvedli skupno proslavo.

Njihov najmlajši odsek — mladinski odsek — se je vse leto boril z organizacijskimi težavami in zaradi tega tudi ni mogel do sedaj pokazati vidnih uspehov. Da podpre prizadevnost organizatorjev, je upravni odbor namenil zavetišče na Bogatinskem sedlu v prvenstveno uporabo mladini po minimalnih režijskih cenah, sčasoma pa bi to postojanko odbor predal mladinskemu odseku v popolno upravljanje. Mladinski odsek je organiziral nekaj predavanj s skioptičnimi slikami in izletov. Kakih večjih uspehov niso dosegli, vendar pa se je ob koncu leta pokazal že dokajšen napredek in zato društvu upa, da bo v prihodnjem letu zaživel tudi ta odsek. Društvo vključuje 1570 mladincev in 504 pionirje.

Delo markacijskega odseka je razdeljeno na bližnjo ljubljansko okolico in del Julijcev. Obnovili so Tominškovo pot in pot čez Prag, ki so ju prevzeli od PD Mojstrana, razen tega pa Tominškovo pot pod Kredarico predstavili na grušč ob ledeniku in se s tem izognili strmemu in dolgo v pomlad zasneženemu in skalovitemu terenu. Markacije so obnovili tudi v predelu Sedmerih jezer in Bogatinskega sedla ter na novo speljali pot preko Komarče pod tkim. prižnico, kjer jo je poškodoval velik zemeljski plaz. Komisija za planinska pota pri PZS je k tem delom prispevala znatna finančna sredstva.

Društvo upravlja Triglavski dom na Kredarici, Kočo pri Triglavskih jezerih, Dom na Komni, Zavetišče na Bogatinskem sedlu, Kočo pri Savici in Dom v Kamniški Bistrici, do februarja 1957 pa je upravljalo tudi kočo na Smarni gori. Obisk v teh postojankah je bil takle: Kredarica 4342 (lani 4109), Triglavska jezera 4482 (lani 4211), Dom na Komni 4655 (lani 4008), Zavetišče na Bogatinskem sedlu 791 (lani 873), Koča pri Savici 1740 (lani 2539), Dom v Kamniški Bistrici 2256 (lani 2734). Iz teh podatkov sledi, da je nekoliko narastel obisk visokogorskih in nekoliko nazadovol v nižinskih postojankah. Iz oskrbe vseh svojih postojank so prejeli skupno din 3 086 990.— dohodkov, če pa upoštevamo še razne druge vire kot dotacije, dohodke planinskega plesa itd., je društvo v celoti ustvarilo din 4 563 076.— dohodkov. Primanjkljaj iz oskrbe so imeli Dom na Komni, Kredarica, Savica in Šmarna gora. Ker so za investicije in vzdrževanje koč v celoti porabili din 4 502 935.—, izkazuje njihovo gospodarstvo v pretekli dobi dobiček din 60 141.—. Če se upošteva, da so prejšnje leto zaključili z izgubo din 318 810.—, so z zaključkom tega leta lahko kar zadovoljni. Ne

smemo tudi pozabiti, da bi bil dobiček še izdatno večji, če ne bi društvo imelo amortizacijskega sklada, ki znaša din 1.800.109.—. Omembe vredno je, da je bil Dom na Komni tokrat prvič aktiven, kar pa je pripisati dejstvu, da so imeli v zimski sezoni v nefrekventnih mesecih januar in februar stalne skupine po 50 aviatičarjev. Investirali so din 104.991.— v Kredarico za ureditev greznice in sanitarnih naprav, za prizidek pri Triglavskih jezerih din 2.000.000.—, ki jih je društvo prejelo kot posojilo od PZS, dalje din 484.648.— v Dom na Komni za zgraditev dodatne cisterne, popravilo strehe, žlebov in centralne kurjave, din 33.022.— za električno napeljavo v kočo pri Savici in din 1.011.084.— za nabavo hladilnika, opremo vrta z novimi klopmi, naprave gnojnične jame, zamenjavo električne instalacije ter za redno vzdrževanje Doma v Kamniški Bistrici. Za propagando so porabili din 15.580.—, za pota din 79.703.—, za alpinistični odsek din 82.235.— in za GRS dinarjev 59.671.—. Pomembno postavko tvorijo stroški za društveno upravo, ki znašajo 1629.363 din.

Alpinistični odsek je že v začetku leta doletela huda nesreča. Marko Dular je preminul pri zimskem vzponu v severni steni Ojstrice, kasneje pa se je tragično ponesrečil še plezalec Janez Drnovšek. Obe nesreči sta odsek težko prizadeli. Neugodne snežne razmere so to pot preprečile zimske vzpone večjega formata, izvedli pa so smučarski pohod od Komne preko Sedmerih jezer na Kredarico in za Cmirom v Vrata. Udeležili so se alp. smučarskih tekem pod Storžičem, kjer so zasedli II. mesto, na VTK memorialu pod Jalovcem pa so zasedli ekipno in med posamezniki I. mesto in s tem osvojili prehodni pokal. Vsakoletna plezalna šola na Turncu je odpadla. Kondicijski trening v Vratih in Tamarju ni prinesel zaželenih uspehov. Imeli so dva cilja: Sfingo v severni steni Triglava in steber Šit. Vmes je poseglo vreme, tako da je Sfinga ostala še odprto vprašanje, v Šitah pa so kljub novi smeri po steburu, problem še ni dokončno rešen. Udeležili so se alpinističnega tabora v Vratih in izvedli smučarsko šolo, ki je pokazala dobre rezultate. Skupina, ki je odšla v Chamonix, je prišla tja tako, da je lahko videla začetek katastrofalnega vremenskega preobrata, ki je terjgal skozi dva tedna dnevno po več smrtnih žrtev samo v Montblanškem masivu. Njihovi načrti, ki so veljali dvema najtežjima stenama francoskih Alp, so tako padli v vodo. Zato lahko beležijo le bivake pod vstopi v Grandes Jorasses, Petit Dru, polovico vzhodne stene Grand Charmoz, isto za severno steno Aiguille Verte in še vzpon na Mont Blanc. Večina članov odseka je sodelovala tudi v GRS, ki je močno povečala aktivnost postaje GRS, kar pa je tudi eden od vzrokov za delni zastoj odseka.

Postaja GRS je izvedla 9 reševalnih akcij in so domala vse nesreče terjale življenja planincev. Za reševalno opremo postaje je porabila din 224.000.—, ki jih je sama zbrala. Pri delu postaje v zaledju moramo predvsem poudariti izreden napredek v obveščanju ob nesrečah in radijsko povezavo reševalcev v akciji med seboj in s centrom. Zahvala za to gre predvsem TNZ, ki je postaji stavila na razpolago svoje moderne pripomočke kot avtomobile, telegrafska in telefonska sredstva ter prenosljive radijske sprejemnike in oddajnike. Dragoceno je tudi sodelovanje s Sodno medicinskom inštitutom, da v zapletenih primerih ugotovijo vzrok nesreče. S stalno službo TNZ se je postaja tudi dogovorila, da jo takoj obvesti o nesreči v gorah. Zato naj planinci oziroma očividci nesreč, ki bi izvedeli o nesreči, to takoj sporoče Stalni službi, telefon 02, ki ima nadrobna navodila za ukrepanje v vsakem primeru.

Reševalna postaja šteje 44 reševalcev, od teh je 17 zdravnikov. Med zdravniki so naši najvidnejši slovenski medicinski strokovnjaki. Na sestankih so zdravniki rešili problem zdravniškega kompleta. Pri tem jih je vodila misel, da bi »bolnišnico« čim bolj približali ponesrečencu. Naloga zdravnika-reševalca naj bi bila: omiliti bolečine ponesrečencu, preprečiti šok in opraviti življenjsko važne operativne posege ter tako preprečiti transport, kadar škoduje ponesrečencu. Pri tem bi mu pomagal zdravniški komplet, ki ga je moč sestaviti v 15 minutah. Je lahek, zato ga lahko nesemo tudi v steno. Zdravniški komplet je mogoče dobiti vsak čas na kirurški kliniki, na nezgodni postaji. Zdravniki so svoje sodelovanje v GRS razširili tudi v študijsko središče, ki se loteva reševanja zdravniških problemov, specifičnih za nezgode v gorah. Pripravljata se dva referata — o šoku in oživljanju ter o zmrzlinah. V okviru postaje deluje tudi tehnična skupina, ki s pomočjo strokovnjakov ljubljanske univerze rešuje razne probleme. V delu je elaborat o jeklenih vrveh (dosedanji sistem spuščanja ne prenaša dinamičnih obremenitev), največjo pozornost pa so posvetili problemu vitla. Doslej so le redkokdaj lahko dvignili ponesrečenca iz stene — in še to z rokami — ker ni bilo potrebnih priprav. Načrte za vitel pripravljata dva reševalca in so tik pred koncem.

Zbor je za predsednika ponovno izvolil dosedanjšega predsednika tov. Toneta Štajdoharja, ki društvo vodi že 10 let. Občni zbor je v imenu PZS pozdravil njen predsednik tov. Fedor Košir, ki doseženim uspehom pa so društvu čestitali še predstavniki PD Kum Trbovlje, Ptuj, Kokra, Sežana, Lisca, Videm-Krško in Univerza.

PD GOZD MARTULJEK. Društvo je izvedlo svoj občni zbor dne 12. II. 1957 ob na-

vzočnosti 20 članov, navzoči pa so bili še zastopnik PD Kranjska gora, ZK in ZB Gozd Martuljek. Poročilo o društvenem delu je podal predsednik. Društvo se je skozi vse leto borilo s financami, saj ni dobilo od nikoder nobene podpore, članarina sama pa tudi ni zadoščala za vse izdatke. S prostovoljnimi delom so markirali pot na Špič, ker pa so pionirjem izdali brezplačno članske izkaznice, je vse to društveno blagajno tako izčrpalo, da bi nastal občuten primanjkljaj, če ga ne bi društveni tajnik in blagajnik poravnala iz svojega žepa. Društvo je imelo namen organizirati dvodnevni izlet pionirjev preko Vršiča k izviru Soče, za kar pa pri starših niso našli razumevanja in je moral zato izlet odpasti. Društvo predlaga ustanovitev samostojnega Turističnega društva v Martuljku, ker meni, da bi na ta način pritekel denar tudi v Martuljek, saj prejema dotacijo za Martuljek sedaj TD v Kranjski gori, ki pa že več let ni ničesar investiralo v Martuljku. O tem bodo razpravljali na prvi seji SZDL za Gozd-Martuljek.

PD ŠENTJUR. Društveno delo je bilo tudi v preteklem letu živahno in razgibano. Organiziralo je sedem skupinskih izletov, katerih se je udeležilo 32 članov, 45 mladincev in 29 pionirjev, izvedlo pa je tudi eno skioptično predavanje, katerega je obiskalo preko 200 ljudi. Društvo ima v celoti 204 člane, od tega 108 odraslih, 48 mladincev in 48 pionirjev. Na Planinski Vestnik je naročenih 28 članov, sicer pa kažejo člani precejšnje zanimanje tudi za ostale knjige PZS. Društvo upravlja na Resevni manjše zavetišče z razglednim stolpom, kar je oboje zgradilo s svojimi lastnimi sredstvi. Naraščajoči obisk Resevne pa vedno bolj terjajo večjo postojanko. Predvsem bi se tu razvil zimski šport, ker že sedanji tradicionalni Lahov smuk privablja na Resevno vedno več ljudi. Na strminah Resevne bi se po mnenju društva lahko organizirala okrajna mladinska in članska smučarska prvenstva (teki, skoki, slalom in veleslalom), z dograditvijo nove postojanke pa bi bila tudi povezana veriga planinskih postojank od Tolsta do Rifnika. Računajo pri tem na brezobrestno posojilo PZS, udarniško delo članstva in na pomoč podjetij, medtem ko bi potrebni les za gradnjo dali Obč. ljudski odbor in kmetje. Pri gradnji naj bi sodelovala tudi domača lovska družina. Blagajniško stanje izkazuje pribitek din 27 705.—.

Zbor je v imenu PZS pozdravil njen podpredsednik tov. Tone Bučer.

PD SLOV. BISTRICA. Društvo je pričelo občni zbor z zanimivim predavanjem o razvoju in nastanku planinstva, ki ga je na prijeten način podal prof. Arko iz Zg. Poljskave. Na zboru je bilo navzočih 150 članov, zastop-

nik PZS tov. Vekosláv Sršen in predstavnik Obč. odbora SZDL tov. Štefan Brumec. Po 5 minutnem molku v počastitev spomina smrtno ponesrečenega vodje AO Frangeša, so pionirji izročili dosedanjemu predsedniku tov. Ivanu Černetu, ki odhaja na novo službeno mesto, šopek cvetlic in darila, pionir Stančič Utenkar pa je recitiral pesmico.

Največji uspeh je društvo doseglo pri zvišanju števila članstva, ki znaša danes 650 članov s plačano članarino, poleg tega pa ima v evidenci 135 članov z neporavnano članarino in 15 članov na odsluženju kadrovskega roka. Na novo so pridobili v preteklem letu 150 članov, kar je vsekakor lep uspeh. Pri tem delu se je najbolj izkazala tov. Jožica Utenkar, ki že vrsto let pridno pobira članarino in vestno vodi člansko kartoteko. Skupina v Šmartnem je zaradi premajhne pomoči s strani matičnega društva pričela pešati in je znižala število članov od 38 na 28. Skupina v Zg. Poljskavi je dala dobre rezultate. Tudi Planinski Vestnik ima še kar dovolj naročnikov. Propagandni odsek je bil v stalni povezavi z ostalimi društvi in političnimi organizacijami in se udeleževal na vseh političnih manifestacijah kakor na proslavi Dneva mladosti, na proslavi Dneva borcev, na Dan vstaje na mestu, kjer je padel Pohorski bataljon, pri razvitu prapora TVD Partizan, na občinskem prazniku in podobno. Skupinskih izletov ni bilo veliko. Uspelo jim je organizirati le en mladinski izlet v Martuljek, kjer so si pionirji ogledali mesto velike tragedije, ki je tako občutno prizadejala društvene vrste. Izleta se je udeležilo 14 članov in 13 pionirjev. Od starejših članov je le ena skupina izvršila dva izleta po poti transverzale in to na Kamniške planine in od Maribora preko Pohorja do Ribniške koče. V času počitnic je 60 pionirjev taborilo pri Treh kraljih, na drugem kraju pa je taborilo še 7 pionirjev in 1 član. Organizacija taborjenja je bila odlična, pionirji pa so z njega odnesli nadvse lepe vtise. Potrebna finančna in materialna sredstva so prispevala tovarna Impol, RK in podjetje Mesnina. Društvo je mišljeno, da naj bi se mladinski odsek, ki šteje 162 članov in je dokaj agilni, osamosvojil, skrbel sam za potrebna finančna sredstva in tudi samostojno prirajale. Problem za društvo pa je še vedno vzajemna mladina. Tozadevno pričakuje pomoč od podjetij, ki naj bi svoji mladini pomagala do izletov in obiskovanja raznih planinskih predelov.

Začasno planinsko postojanko pri Treh kraljih je obiskalo 2347 planincev, med temi tudi nekaj inozemcev. Promet postojanke je znašal brez kuhinje, ki je v režiji oskrbnice, din 1 210 000.—. Veliko pomoč pri raznih popravilih stare koče, ki praznuje letos avgusta svojo desetletnico, sta društvu nudila delovni kolektiv tovarne Impel in tov. Karl Podhra-

ski, ki je brezplačno opravil razna dela v vrednosti din 17.000.—. Zelo marljiv je bil gradbeni odsek, ki je vodil dela na gradnji nove postojanke pri Treh kraljih. Nadaljevanje gradnje je omogočila tovarna Impol, ki je uvidela važnost dopgraditve tega objekta ter iz svojih sredstev poleg ostalih priskočila na pomoč tudi v preteklem letu z dotacijo dveh milijonov dinarjev. S tem denarjem so uredili spodnje prostore, društvo pa bo potrebovalo še najmanj 5 milijonov dinarjev za popolno dovršitev doma.

Za novega predsednika je zbor izvolil tov. Franca Pristovška, za društvene častne člane pa tov. Marijo Uršič, Karla Podhraški in kolektiv tovarne Impol.

PD SLOV. KONJICE. Občni zbor se je vršil dne 19. II. 1958 v veliki dvorani kulturnega doma. Poleg številnega članstva so bili še navzoči tov. Riko Jerman, predsednik OLO Celje, tov. Adolf Šuc, predsednik ObLO Slov. Konjice, podpredsednik PZS tov. Tone Bučer in sekretar tov. Mirko Fetih, predsednik PD Zreče tov. Jurij Mlinar in mariborski oktet, ki je za uvod zapel dve pesmi.

Društvo deluje že sedmo leto in je v tem času imelo kar lepe uspehe. Tudi članstvo kaže zelo velik interes za društveno delo, kar dokazuje med drugim 305 navzočih članov. V Vitanju ima agilno skupino, nič manj marljiv pa ni mladinski odsek. Skupina v Zrečah, ki je prej delovala v tem društvu in je bila tudi zelo delavna, pa je 4. I. 1957 postala samostojno društvo. Medtem ko je bilo društveno delo prejšnja leta v glavnem usmerjeno na gradnjo železnega razglednega stolpa na Roglji, jim je v tem letu v glavnem ta skrb odpadla in se je zato društvo lažje posvetilo vzgoji svojega članstva. Dvignilo je število članstva, skrbelo za izlete, zlasti za svoje najmlajše ter širilo planinsko čtivo. V navzočnosti celotnega upravnega, nadzornega in disciplinskega odbora so na slovesni način izročili srebrni častni planinski znak še vedno aktivnemu najstarejšemu svojemu članu 70 letnemu Alojziju Malenšku. Pionirji in mladinci so organizirani in imajo tudi svoj odbor. Dne 1. maja so organizirali trodnevni pionirski izlet na Rogljo, nato so imeli pionirji skupaj s taborniki izlet na Konjiško goro — Stolpnik, julija pa so imeli štiridnevni izlet z osemnajstimi mladinci v Julijske Alpe. Za mladino KONUS-a so priredili izlet na Rogljo. Člani pa so opravili več izletov v manjših skupinah v razne alpske predele. Društvo se je prvotno interesiralo za pastirsko kočjo na Roglji, ki naj bi jo prevzelo od pašniške zadruge, vendar so se odločili, da bodo v bližnjih letih rajši zgradili novo kočjo, ki bo povsem ustrezala planinskim zahtevam. Koča naj bi stala v neposredni bližini stolpa, kjer je izvir vode, lep razgled in dostop mo-

žen z raznimi vozili. Okolica nudi idealna smučišča, kar bi nedvomno privabljalo številne smučarje. Imeli so trden program, da bodo razgledni stolp prebarvali, vendar jim pa to zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ni bilo mogoče. To delo so preložili na letošnje leto. Za požrtvovalno in nesebično delo, ki sta ga doslej opravila v društvu, zlasti pa pri postavitvi razglednega stolpa na Roglji, sta bila predlagana predsednik tov. Franc Lobnik in tov. Stefan Vivoda za odlikovanje s častnim planinskim znakom.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Franc Lobnik.

PD NOVO MESTO. Društvo je ustanovilo mladinski odsek, ki zaenkrat še ni začel delati samostojno, pričakuje pa se, da bo delo steklo letos. Odsek vključuje 65 dijakov, vodi pa ga prof. Fabjan. Društvo ima še 155 odraslih članov in 15 pionirjev. Organizirali so dva skupinska izleta, enega na Polom in enega na Gospodično. Skušali so sicer prirediti še več izletov, vendar jim pa to ni bilo omogočeno zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev. Da bi omogočilo večji stik s članstvom, je društvo uvedlo dva dežurna dneva v tednu, ko tov. tajnica sprejema v pisarni Putnika članarino in daje članom potrebne informacije.

Paderšičev dom na Gorjancih, ki ga oskrbuje to društvo, je v preteklem letu obiskalo po vpisni knjigi 1440 planincev. Kapaciteto postojanke so nekoliko povečali s tem, da so dogradili nad kletjo dvojno sobo, uporabnih tudi pozimi. Nad temi so namestili novo ostrešje, ki bo služilo tudi za skupna ležišča. Ob stavbi so napravili betonski hodnik s primerno betonsko ograjo. Obe sobi imata dvojno zasteklenitev in dvojna vrata ter vsaka svojo peč. Ostrešje, ki so ga sneli nad kletjo, so popravili in uporabili za kritje letos na novo zgrajenega hleva in svinjaka. Za izvršitev teh del so poleg gradbenega materiala, ki so ga zbrali že prejšnje leto, porabili še din 613.083.—. Društvo so finančno podprli OLO in ObLO Novo mesto ter PZS, v znatni meri pa tudi Društvo prijateljev prirode. Dom je bil primerno oskrbovan, vendar pa bi bil lahko boljše. Kljub prizadevanju društvo ni moglo v domu uveljaviti popolno čistočo, preveč preprosta pa je bila tudi hrana. Društvo je svoje gospodarstvo zaključilo s čistim pribitkom din 2083.—. Lansko leto je bilo mnogo govora o bodoči cesti na Gorjancih od Velikega placa do Miklavža, od katere bi postojanka nedvomno imela velike koristi. Kakor pa se zadnji čas sliši, s to cesto ne bo nič, ker so za gozdno gospodarstvo važnejše druge gozdne ceste. Sekajo na debelo, v najlepših predelih, bosanski konjičji pa so stepali vse lepe steze v blato in spremenili najlepše košenice v blatne njive. Tako so napra-

vili pri znamenitem Krvavem kamnu, kjer so postavili barake ter spremenili prelepo košenico v skladišče lesa. Padale so bukve, poleg tega pa tudi vse ostalo, kar je bilo v tem predelu lepega. Krvavi kamen se je spremenil v oguljeno skalo. Drevo, ki je dajalo Krvavemu kamnu senco in romantičnost, so posekali ter okolico steptali v blato. Gorjanske steze so postala blatna pota, kar planincev gotovo ne privlačuje. Posebno od Gosposdične do Miklavža je bila narava strašno upostožena. Planincu, ki gre skozi ta predel, se stisne srce, ko vidi tako spremembo. Društvo sicer uvideva potrebo po sečnji, vendar pa sodi, da mora biti tudi nekdo odgovoren za red in popravilo poti v Gorjancih.

Agilni markacijski odsek je z markacijami medsebojno povezal zgodovinsko pomembne kraje iz NOB v roških gozdovih, markiral pot Veliki plac—Maličev krč—Trdinov vrh—Konj—Gospodična, s čimer je bilo zaključeno markacijsko omrežje jugozapadnega dela Gorjancev, ostali, severovzhodni del Gorjancev pa so premarkirali planinci, ki so se mudili na Gorjancih in prostovoljno prevzeli dolžnost markacistov. Na košenicah so bila na petih mestih postavljena nujno potrebna komunikacijska znamenja v obliki 30 kažipotov. Obnovili so poti od Krvavega kamna po gozdni strmini naravnost na Trdinov vrh, dalje od razpotja v železnogorje Trdinovega vrha v smeri nekdanjega železniškega tira čez košenice do Miklavža in druge. Zbor dolenskih markacistov v Novem mestu, ki ga je sklicala komisija za planinska pota pri PZS, zaradi odsotnosti zastopnikov PD Kočevje in Črnomelj ni imel zaželenega uspeha. Na sestanku je bilo med drugim govora tudi o možnosti izpeljave samostojne poti po Dolenjskem — dolenske transverzale — ki bi povezovala zasavske predele, cele Gorjance, roško pogorje do Kočevja in bi končala na transverzali pri Postojni. Za določitev končne trase je pač vsekakor odločilen skupen dogovor in pristanek vseh dolenskih PD, ki so poklicana, da to delo skupno oživotvorijo. Društvo bo tudi v tem letu vodil dosedanji večletni predsednik tov. Roman Kobe.

PD JANEZ TRDINA MENGEŠ. Poteklo je le malo več kot leto dni od ustanovitve mladinskega odseka, in že je dosegel uspehe kakor malokateri mladinski odsek. Ob ustanovitvi je odsek štel 137 mladincev, mladink, pionirjev, pionirk in cicibanov, v tem razdobju pa je število naraslo za 192, tako da šteje danes že 329 mladincev. Delo njihovega odseka je našlo lep odziv pri prosvetnih delavcih in to na gimnaziji in osnovni šoli v Mengšu ter na gimnaziji v Mostah. Na vsaki šoli imajo svojega predstavnika, ki skrbi za povezavo med mladinci in mladinskim odsekom. Niso pa še našli prave povezave z vaje-

niško mladino. Prvi izlet so organizirali na Dan mladosti. To je bil enodnevni izlet mladine na Šmarno goro, katerega se je udeležilo 100 mladincev in pionirjev. Po tem izletu so organizirali taborjenje na Veliki planini, ki se je pričelo 28. julija in končalo 10. avgusta. Skupno je taborilo 90 mladincev in mladink. Za ta namen so najeli od PD Črnuče plan. postojanko, hrano pa so prejeli po posredovanju SZDL Mengeš od mednarodne organizacije CARE, deloma pa so jo sami nabavili. Vsi udeleženci so bili iz gimnazije in osnovne šole. Poleg izletov mladine iz Mengša so priredili mladinci iz Most samostojni izlet na Vrščič ter dvodnevni izlet na Veliko planino. V jeseni so imeli štiri predavanja, katerih se je udeležilo 75 % mladine. V novembru so razpisali natečaj za najboljši spis na šolah v Mengšu in Mostah. Odziv je bil dokaj velik. Strokovna komisija za ocenjevanje teh spisov je prejela 34 raznih spisov s poljubno temo, v glavnem pa o doživljajih s planin. Nagradila je 10 najboljših del. Mladinci so v sklopu z mladinsko organizacijo sodelovali pri proslavi Dneva mladosti, na občinskem prazniku in organizirali skupno s TVD Partizan smučarske tekme, ki so kaj dobro uspele. En član odseka se je udeležil tudi seminarja za vodje mladinskih odsekov, ki ga je organizirala mladinska komisija pri PZS.

Zivahno je bilo tudi delo propagandnega odseka. V okviru proslave 5-letnega obstoja društva so organizirali 10 kvalitetnih predavanj, katerih se je udeležilo 1900 poslušalcev, za ta kraj nadvse ugodna številka. Število naročnikov na Planinski Vestnik so dvignili od 53 na 60. Za starejše člane so organizirali skupinski izlet v Kamniške planine in v Martuljsko skupino.

Alpinisti so bili tudi v preteklem letu vključeni v PO Kamnik. Skupaj z njimi so se spomladi urili v svojem plezalnem vrvcu — v skalah kamniškega starega gradu, tako da so proti koncu maja že lahko vstopili v stene popolnoma pripravljeni. Kljub slabemu vremenu jim je uspelo preplezati nekaj težjih smeri kot direktno smer v severni steni Štajerske Rinke, centralno smer in rumeno za jedo v Koglu, Herletovo smer v severni steni Ojstrice, Gregorinov steber v Kalški gori itd. Udeležili pa so se tudi odprave kamniških alpinistov in gorskih reševalcev na Durmitor. Dve novi smeri so preplezali v domačih gorah, in sicer direktno varianto na raz Kalške gore (IV in V) in levo varianto centralne smeri južne stene Kogla (V in VI). Pozimi so švršili v Julijcih in Kamniških Alpah tri zimske vzpone.

Njihova postojanka na Gobavici je bila kar dobro obiskana. Izkazala je znaten pri bitek, ki je društvu omogočil v redu vzdrževati postojanko, hkrati pa preostanek investirati za ostale društvene potrebe.

Občni zbor je v imenu PZS pozdravil in društvu čestital k doseženim uspehom tov. dr. Miha Potočnik. Predvsem je društvo pohvalil, ker je znalo vključiti v svoje vrste številno mladino in ker se trudi, da bi ji moglo nuditi čim več.

PD RADLJE OB DRAVI. Društvo je še zelo mlado, saj je bilo ustanovljeno komaj 10. II. 1957. Zato tudi ni prav nič čudno in je samo ob sebi razumljivo, da se je moralo boriti s precejšnjimi začetnimi težavami. Vztrajnosti in požrtvovalnosti odbora, predvsem pa društveni tajnici tov. Anici Znidaršič se je treba zahvaliti, da je društvo vse te težave srečno prebrodilo in si tudi že pridobilo potrebno avtoriteto. Zbralo je okrog sebe 74 članov, od tega 54 mladincev in uredilo evidenco članstva. Kljub vsemu pa je društvo že takoj spočetka svojega obstoja pričelo intenzivno delati z mladino. Z namenom, da prevzame delo MO, je društvo poslalo v seminar za vodje mladinskih odsekov, ki ga je organizirala avgusta mladinska komisija PZS, tajnico tov. Znidaršičevo. Ze oktobra je bil ustanovljen MO, ki zajema v glavnem dijake iz višjih razredov. Razveseljivo je dejstvo, da se za planinstvo zanima zlasti vajeniška mladina. MO je imel z mladinci 8 rednih sestankov, na katerih so se učili planinske pesmi, čitali članke v Planinskem Vestniku, študirali navodila iz priročnika za planince in se o marsičem pomenili, kar naj bi jim pozneje koristilo pri hoji v gore. Organizirali so več izletov. Prvega na Partizanski vrh z 28 mladinci, med katerimi je bilo dosti takih, ki so prvič prekoračili višino 1000 m, nato na taborniško kočo na Brezovici s smučmi in sankami, da poživijo zimski šport, ter izlet s smučmi na Ribniško kočo. Osem mladincev pa se je udeležilo tudi turnega smuka po Koroški, ki ga je organiziralo PD Prevalje. Proga je potekala od Prevalj ob robu Uršlje gore mimo smučarske koče Slema, nato pa iz Slemenca po cesti v Črno s smučmi. Prehodili so 32 km poti in zato prejeli spominsko značko. Na predvečer 29. novembra so nad Radljami kurili kres. MO dela v sklopu koordinacijskega odbora Mežiško-Dravske doline. Prvega tečaja za vzgojo vodnikov na Uršlji gori se je udeležila tov. Anica Znidaršič, drugega na Smrekovcu mladincev Mirko Lajtinger in Gretka Blaznik, tretjega na Peci pa mladinci Mirko Lajtinger, Herbert Pavlič in Kranjc.

Markacisti so markirali novo pot na Partizanski dom od razpotja Ribnica—Antonski graben naravnost na Kopnik in nato po novi poti. Dalje so markirali tudi del poti od Kopnika do Pungtra, ki je bila doslej slabo markirana. Društvo je imelo v preteklem letu din 32 280.—dohodkov in din 28 683.—izdatkov tako, da je konec leta izkazalo pribitek din

3597.—. Med dohodki je tudi din 15 000—dota-cija OOSZDL Radlje.

Z veseljem moramo ugotoviti, da je društvo pravilno prišlo za delo in da se ni dalo motiti od nekaterih užaljenih funkcionarjev, ki se niso udeležili niti občnega zbora, da bi podali svoja poročila. Mladi planinski delavci so šli preko tega in raje krepko prijeli za delo.

Občni zbor je v imenu PZS pozdravil njen podpredsednik tov. Tone Bučer. Društvu je čestital k doseženim uspehom tudi vodja mladinskega odseka PD Prevalje tov. Ernest Vauh.

Za novega predsednika je bil z aplavzom izvoljen tamkajšnji zdravnik tov. Alfonz Debeljak.

PD KRANJSKA GORA. Društvo je s primerno propagando uspelo doseči večji obisk svojih postojank kot v preteklem letu, kar se je končno odražalo tudi v letni bilanci. Društvo oskrbuje kočo v Krnici, kočo na Gozdu, Mihov dom in Korensko sedlo, ki so konec leta pokazale aktivno bilanco. Med letom so izvršili v postojankah razna popravila kakor vodovod na Korenskem sedlu, električni vod na Koči na Gozdu ter nabavili nujno potrebne žimnice za Kočo na Mihovem domu.

Najbolj pereče vprašanje je bilo ureditev knjigovodstva in ostale administracije. Ni pa prišlo na zeleno vejo glede mladine. Propadli so vsi poizkusi. Društvo je mnenja, da je glavni vzrok neuspeha v tem, ker tamkajšnja mladina živi v planinskem predelu in da je v stalnem stiku s planinami. Drugi vzrok naj bi bil ta, da društvo ne more nuditi mladini to, s čimer naj bi jo pritegnilo kot n. pr. izlete, predavanja itd., ker za to nima potrebnih finančnih sredstev. Kakor pa morda do neke mere drži prva trditev, to ne more veljati za drugo trditev. Društvo, ki upravlja štiri postojanke in so vse aktivne, bo pač moralo najti tudi sredstva za vzgojo mladine, če bo hotelo priti do naraščaja in uspešno nadaljevati s svojim delom. Je pa tudi še vrsta drugih možnosti priti do finančnih sredstev, potrebnih za prirejanje izletov, predavanj itd., kar na vse zadnje ob pravilni organizaciji niti ne zahteva toliko denarnih sredstev. Na Planinski Vestnik je naročenih samo 8 članov, kar je za društvo, ki šteje 170 članov, vsekakor preizkorno število. Izkazali pa so se pri prodaji blokov za gradnjo Doma Zlatorog, zlasti šola, ki je prodala 203 komade.

V diskusiji so med drugim obravnavali vprašanje Ruske kapelice na Vršiču, ki je zgodovinski spomenik, vendar pa razpada. Sklenili so, da bodo skupno s PD Jesenice postavili varuha za ta spomenik. Dalje je bilo predlagano, naj bi društvo v Kranjski gori postavilo kiosk in v njem prodajalo spo-

minčke, kvalitetne razglednice itd., kar običajno v Kranjski gori primanjkuje.

Zbor je izrazil svoje nezadovoljstvo, ker običnega zbora ni obiskal predstavnik PZS, ki je poslala le brzojavne pozdrave.

Za predsednika je bil ponovno izbran dosedanji predsednik tov. Alojz Ankon.

PD KOČEVJE. Društvo vključuje v celoti 79 članov, torej 33 manj kot v prejšnjem letu. Po navedbah društva povzročajo to nazadovanje starejši dijaki, ki odhajajo iz gimnazije, mlajši dijaki pa ne čutijo potrebe do vključitve v PD, ker imajo svojo taborniško organizacijo in so vključeni tudi v Počitniški zvezi. Ob koncu leta je društvo vključevalo le še 20 mladincev in 2 pionirja. Zadevo, ki jo predlansko leto niso mogli rešiti, so rešili lani. Dobilni so oskrbnika za svojo postojanko pri Jelenovem studencu za Mesnim vrhom, ki je oskrboval kočo ob sobotah in nedeljah ter praznikih. Za to delo je prejel din 5000.— mesečno. Koča je lansko leto obiskalo 540 obiskovalcev ali povprečno vsako nedeljo in praznik okrog 18 obiskovalcev, kar pa je za Kočevje, ki šteje 6000 prebivalcev, vsekakor premalo. Koča je sicer še v dobrem stanju, treba pa jo bo čimprej podzidati in prekriti streho s škodljivci. V lanskem letu je bila odprta 5 mesecev od 1. maja dalje. Koča ne posluje z dobičkom in je konec leta izkazala din 13 000.— izgube. Društvo je veliko razpravljalo o tem, kako bi pridobila mladino, prirejalo predavanja in izlete. Žal, da zaradi nezainteresiranosti članstva niso mogli izvesti niti enega skupinskega izleta. Menijo, da bo mladina veliko rajši posečala domačo postojanko, če bodo pred njo uredili igrišče in nabavili žogo.

Predsedniški posli so bili ponovno poverjeni tov. Jožetu Kalanu. V imenu PZS je zbor pozdravil tov. Drago Hude.

PD POSTOJNA. Ker je bilo v glavnem osredotočeno društveno delo na dograditev pionirske kočice na Pečni rebri, je naravno nekoliko popustila delavnost v ostalih oddelkih.

Mladinski odsek je imel redno mesečne sestanke, na katerih so v glavnem poslušali predavanja o vsej planinski dejavnosti. Sami so tudi vodili krožke, za katere so črpali gradivo v Pl. Vestniku. Teoretično so se seznanjali o visokogorskem smučanju. To so praktično izkoristili v zimskih počitnicah, ko se je vršil na Nanosu visokogorski smučarski tečaj. Zaradi velikega števila udeležencev se je moral tečaj vršiti v dveh izmenah. Tečaj sta omogočila Rdeči križ in Društvo prijateljev mladine. 1. maja je društvo priredilo skupinski izlet v Borovniški Pekel. Tega izleta so se največ udeležili mladinci in pionirji, medtem ko so manjše skupine članov izrabile ta dan

za manjše bližnje izlete na Nanos, Idrijski Javornik, Blažon itd., t. j. v glavnem po poti transverzale. Prvo nedeljo v avgustu se je vršil kot vsako leto tradicionalni planinski tabor na Nanosu. Ko se je konec junija delo pri pionirski koči nekoliko umirilo, je društvo s sodelovanjem RK in Društva prijateljev mladine priredilo taborjenje v Trenti — Zadnjici. Taborjenje je trajalo 12 dni ter so se ga v glavnem udeležili pionirji in mladinci skupno z odraslimi člani PD. To 12-dnevno življenje pod šotōri jim je omogočilo vzpon na Triglav, Razor, Prehodavce itd. V istem času pa se je mladinec Drago Jordan udeležil seminarja za vodje mladinskih odsekov, ki ga je organizirala PZS. Markacijski odsek je obnovil vsa potrebna pota, na novo pa je markiral transverzalo, ki po zamisli PD Koper poteka iz Postojne na Pečno reber, od tam na Sv. Trojico, Petelinje jezero, Pivko, Vremšičico, Škocijanske jame itd., in ki se konča v Kopru. Za novi del transverzale je veliko zanimanje med tamkajšnjimi planinci, še večje pa med pionirji in mladinci, ki se že z veliko vnemo pripravljajo na ta pohod.

Težišče dela je bilo na dograditvi pionirske kočice na Pečni rebri. Koča je bila dograjena in 7. VII. 1957 izročena svojemu namenu. Vrednost vseh izvršenih del v tem letu, skupno z nabavo opreme in inventarja, znaša din 643 655.—, medtem ko znaša vrednost vseh investicijskih sredstev, vloženi v to kočico, din 1 459 191.—. V tej vsoti so upoštevana tudi vsa sredstva, ki so jih prispevale gospodarske in družbene organizacije ter oblastni organi, pa najsi bo to v denarju ali materialu. Vključeno je tudi prostovoljno delo, ki so ga pri tej gradnji napravili člani in ljubitelji narave. Z veliko vnemo in požrtvovalnostjo so h gradnji prispevali tudi domači študenti-akademiki. Le tako so z združenimi močmi dogradili dom pionirjem in mladincem, v katerega pa, kot kaže, zelo radi prihajajo tudi odrasli člani. Poleg omenjenih del pa je društvo v preteklem letu v celoti preuredilo vsa ležišča v Vojkovi koči na Nanosu. Leseni pogradi so bili zamenjani z mrežami. V ta namen je društvo že leta 1956 najelo pri PZS dolgoročni brezobrestni kredit v višini din 240 000.—, OLO pa je prispeval din 60 000.—. Vojkova kočica na Nanosu je poslovno leto zaključila z izgubo din 2694.—, nasprotno pa je nova pionirska kočica Mladika na Pečni rebri izkazala din 10 334.— dobička. Upoštevati pa je treba, da so oskrbništvu na novi postojanki ves čas vršili društveni odbojniki brezplačno. Poslovno leto je društvo zaključilo z dobičkom din 83 690.—. Članstvo je poraslo za 65 članov in je konec leta v celoti štel 315 članov. Med temi je 18 študentov ter 141 učencev in dijakov.

Zbor so pozdravili in društvu čestitali k doseženim uspehom predstavniki številnih

družbenih organizacij, JLA in sveta za telesno vzgojo. Zelo laskava je bila pohvala predstavnika Sveta za telesno vzgojo, ki je obljubil društvu tudi v bodoče še večjo pomoč, saj jo to društvo zasluži, ker je planinsko društvo najbolj razgibano društvo v Postojni. Zbor je z odobravanjem sprejel predlog, da se predlagata PZS v odlikovanje s častnim planinskim znakom dolgoletni tajnik tov. Stane Zwölf in markacist Franc Klemenc. Po zboru je bila prirejena zakuska pionirjem, ki so se občnega zbora udeležili v zelo velikem številu.

Društvo bo tudi v bodoče vodil dosedanji marljiv predsednik in oče pionirjev tovariš Ivan Rozman.

PD LITOSTROJ. Preteklo leto je bilo najuspešnejše za društvo. Njihov cilj in njihove dolgoletne želje, da bi imeli svoj planinski dom, so se jim uresničile. Danes na lepi Sorški planini (1300 m) stoji Litostrojska koča.

Gradbena dela je od početka pa do konca nesebično vodil tov. Ludvik Šarf, medtem ko je organizacijo prostovoljnih delovnih akcij odlično izpeljal tov. Miro Vrhovec. Oba sta od občnega zbora prejela iskreno zahvalo. Zahvala pa je veljala tudi tov. Korenu in Kregarju, društvenima najstarejšima članoma, ki sta se udeležila vseh delovnih akcij in sta s svojo požrtvovalnostjo in marljivim delom služila vsem za zgled. Za gradnjo so se odločili leta 1956, ko so ugotovili, da je Sorška planina lahko dostopna. Ker društvo ni razpolagalo s potrebnimi finančnimi sredstvi, so se s podjetjem Litostroj pogodili, da po podjetju dajo potrebna finančna sredstva in da bo postojanka last sindikata, društvo pa prevzame gradnjo koče. Na seji delavskega sveta dne 7. II. 1957 je podjetje za začetna gradbena dela odobrilo dotacijo 2 700 000.—, predračun za ta dom, ki naj bi bil počitniški dom odprtega tipa s kapaciteto ca. 30 postelj in 20 skupnih ležišč, pa je znašal din 12 000 000.—. Težave pa so se pojavile pri izbiri načrta, za kar je bilo izdelanih 6 predlogov. Pred dokončno odločitvijo pa jih je presenetilo obvestilo uprave podjetja, da se sklep o dodelitvi sredstev razveljavlja. Tako so ostali brez finančnih sredstev. Sredstva, s katerimi je razpologala sindikalna podružnica, pa so zahtevala generalno spremembo idejnega osnutka doma. Odločiti so se morali za gradnjo manjše lesene koče, ki jo je izdelalo podjetje Jelovica v Skofji Loki iz montažnih elementov, kar pa naj bi bila le začasna rešitev do tedaj, ko bodo na razpolago finančna sredstva. Konec julija so pričeli s prostovoljnimi delom urejati dovozno pot ter pripravljati gradbeni material in z delom nadaljevali, čeprav so se stalno srečavali s številnimi nevšečnostmi. Verjetno je edinstven primer, da je tov. Kregar, ki ni več daleč od

upokojitve, s kolesom v slabem vremenu prevozil 56 km in se povzpel na višino 1300 m, in to samo za to, da se je lahko udeležil prostovoljnega dela. Koča je bila otvorena dne 30. novembra 1957. Ima pa napako, da je premajhna. Prostovoljnega dela se je udeležilo 171 prostovoljcev, ki so opravili skupno 2835 delovnih ur. Zazidana površina znaša 7,70 × 7,02 m, koča ima vežo, sanitarije, shrambo za smuči in jedila, kuhinjo, obednico za trideset oseb, sobo s 4 posteljami, v podstrešju pa 2 shrambi in skupno ležišče za 20 oseb. Maksimalna kapaciteta koče je 28 oseb.

Zaradi gradnje je društvo priredilo manj skupinskih izletov in tudi nazadovalo za 90 članov. Ob koncu preteklega leta je štelo le 212 članov, 9 mladincev in 5 pionirjev. Društvo se je sicer mnogo bavilo s problemom mladine, žal pa ni uspelo. Bolj razveseljivo število pa kažejo naročniki na Planinski Vestnik, ki jih je 129, ali z drugo besedo 57 % celotnega članstva, kar je brez dvoma lepo število. Letos bo društvo obhajalo 10-letnico svojega obstoja in namerava ta jubilej skromno proslaviti.

Alpinistični odsek, ki šteje 7 alpinistov in 1 pripravnik, je opravil v letni sezoni 37 plezalnih vzponov od II—V. Poleg tega pa je poleti opravil tudi precej tur v visokogorski in srednjegorski svet. V zimski sezoni je opravil 19 vzponov na vrhove nad 2000 m, nekatere tudi v zelo neugodnih snežnih in vremenskih okoliščinah, to 2 vzpona na Špik in 3 na Kočno. V snegu so opravili tudi 3 vzpone III. Pretežna večina članov pa je sodelovala pri gradnji postojanke.

V imenu PZS se je občnega zbora udeležil tov. Živojin Prosenc, ki je društvu čestital k doseženim uspehom in mu dal tudi nekaj napotkov za nadaljnje uspešno delo. Za društvenega predsednika je bil soglasno izvoljen dosedanji predsednik tov. Marjan Smerajc.

PD MOZIRJE. Društvo šteje 97 članov in 75 pionirjev ter mladincev. Dasi ima razmerna znatno število mladine, vendar uspehi niso bili taki, kot bi jih bilo želeli. Izgovor, da ni bilo ljudi, ki bi se posvetili mladini, ni dovolj prepričljiv in tudi ne bi smel biti v kraju, kot je Mozirje, kjer je eno najstarejših planinskih društev in kjer ima planinstvo staro tradicijo. Da se je društvo premalo bavilo s propagiranjem planinske ideje, je sklepati tudi po tem, da je imelo društvo v vsej lanski poslovni dobi le 3 seje in en organiziran skupinski izlet na Pohorje, kate-rega se je udeležilo 7 članov. Zatržno smo prepričani, da novoizvoljeni odbor ne bo dopustil nadaljnega hiranja društva in da bo pokrenil vse, da se bo društveno delo zopet poživilo in zavzelo ono mesto, ki mu gre. To tem bolj, ker je zbor sklenil, da se bo pove-

zal s krajevno mladinsko organizacijo in turističnim društvom, s katerim bo vzajemno prirejalo izlete in predavanja. Svojo nalogo je prevzel tudi markacijski odsek. Za finančno pomoč se bo društvo obrnilo na ObLO v Mozirju.

V imenu PZS je zbor pozdravil tov. Marjan Keršič, ki je pred občnim zborom tudi predaval o lepota naše gorske narave.

PD MURSKA SOBOTA. To društvo ima menda edinstven položaj ne samo med društvi v Murški Soboti, temveč sploh med planinskimi društvi. Najbrže je edino v Sloveniji, ki je najbolj oddaljeno od planin in eno redkih PD, ki nimajo svojega skromnega doma niti v naravi niti v kraju svojega poslovanja.

V svojo sredo so vključili že 64 mladincev in 33 pionirjev, medtem ko društvo v celoti šteje 173 članov. S pionirji so imeli kakih deset sestankov, na katerih so govorili o naravi, domovini, lepoti naših gora in podobnem. Z enim samim predavanjem, imel ga je tov. prof. Kučan, pa so skušali vnesti sistematično dejavnost tudi med ostalo mladino. Poleg predavanj pa so imeli v načrtu več skupinskih izletov pionirjev, od katerih pa so izvedli le dva. To je bil pomladanski izlet pionirjev k njihovi bivši koči na Dolliču (udeležilo se ga je 23 pionirjev) in tridnevni zlet na Pohorje (udeležba 14 mladincev in pionirjev). Za člane je organiziralo skupinski izlet v Jeruzalem in na Boč, sicer pa sodelovalo z nasveti pri majniških izletih gimnazije in ekonomske šole, ki so izvedli izlete na Pohorje, na Peco, k izviru Soče itd. Večje število članov pa se je udeležilo tudi smučarskega tečaja na Vel. planini. Društvo pa bi za vzgojo svojih članov storilo lahko še mnogo več, če bi našlo potrebno razumevanje pri merodajnih faktorjih, ki bi lahko, čeprav s skromnimi sredstvi, podprli lepe društvene zamisli in načrte. Ko so se obrnili za finančno podporo na okraj in občino, so naleteli na gluha ušesa. Za društvo so vedeli šele tedaj, ko so bili prisiljeni zapreti edino planinsko postojanko v Prekmurju, t. j. na Dolliču. Zaprli so jo zato, ker ni bila več zatočišče planincev, temveč navaden gostinski lokal.

Poleg navedenih izletov pa so člani društva napravili individualno več tur v razne gorske predele. Med redkimi, ki ima častni znak planinske transverzale, je prof. Kučan, ki je 25. po vrstnem redu prehodil transverzalo. V celoti jih hodi po transverzali še 20 članov, od katerih so trije člani lanske leto prehodili že dve tretjini poti. Na Planinski Vestnik je naročenih 15 članov.

V diskusiji, ki je bila zelo živahna, so mnogo razpravljali o nadaljnjem vključevanju mladine. Če bi jim društvo nekaj nudilo, bi dijaki gotovo imeli večje razumevanje za

planinstvo. Svoje izlete naj bi povezovali z izletmi sosednjih PD, zlasti z društvi na desnem bregu Mure, boljša povezava pa naj bi bila tudi s taborniki, ki tudi prirejajo izlete. Boljše sodelovanje bi bilo zaželeno s TVD Partizan.

PZS je poslala brzojavne pozdrave.

PD SEZANA. Na zadnjem občnem zboru sprejete sklepe je društvo le deloma izvršilo. Pomanjkljivo in neuspešno je bilo predvsem delo z mladino, kar po mnenju odbora ni njegova krivda. Oseba, ki ji je bila od prosvete naročena povezava z mladino — ni naredila prav nič. Tudi pri zbiranju sredstev, da bi vsaj delno omogočili mladini obisk gora, niso imeli posebne sreče. Dobro je delal propagandni odsek, ki je izvedel vrsto uspešnih predavanj z rekordnim obiskom poslušalcev. Med drugimi je predaval tov. Grom o kraški flori in tov. dr. Savnik o mednarodnem pomenu Krasa. Dasi imajo v Kozini precej članov, samostojne skupine niso ustanovili, ker so izrazili člani željo po ustanovitvi samostojnega PD. Priprave so v teku. Številni pa so bili skupinski izleti, od katerih se je povprečno vsakega udeležilo okrog 15 članov. Tako so dvakrat obiskali Nanos, Vremščico, Slavnik ob otvoritvi koč, Skocijanske jame, 6 članov iz Dutovelj pa je napravilo izlet v Trento ter izlet preko Gorenjske, Vršiča in izvira Soče nazaj v Sežano. Tega izleta se je udeležilo okrog 30 članov PD ali 60 članov kolektiva Telekomunikacij. S tem skupinskim izletom, ki je izredno lepo uspel, so pridobili lepo število novih članov. Markacisti so ponovno markirali pot iz Vrem na Vremščico, na novo pa iz Sežane na Zidovnik. Kljub nezadovoljstvu poedincev pri Turističnem društvu so ustanovili pri društvu jamarski odsek, ki je pridno na delu. V tem letu so si tudi nabavili že precej jamarske opreme, ki jim je nujno potrebna. V programu imajo raziskovanje jam v globino preko 200 m. Pričakujejo finančno pomoč od OLO, okrajnega sveta za telesno vzgojo in od okrajne trgovinske zbornice, ki so jim že v preteklem letu izdatno pomagale. Skupno s člani SPD Trst so raziskali pet jam, sami pa še 16 večjih in manjših jam. Navezali so tudi stike z Inštitutom za raziskovanje kraških jam.

Društvo ima 132 članov, od tega 116 odraslih, 13 mladincev in 3 pionirje. Število članov se je od lanskega leta zvišalo za 45 članov. Na Planinski Vestnik je naročenih 28 članov. Društvo se tudi resno bavi z mislijo da bi si postavilo na Zidovniku lastno planinsko postojanko. Računajo, da bodo s prostovoljnimi deli znatno pocenili gradnjo. Koče bi želeli otvoriti že v prihodnjem letu.

Vodstvo društva so ponovno zaupali dosedanjemu predsedniku tov. Mirku Burji. Za PZS se je zbora udeležil tov. Janez Kmet.

R. L.



Državni zavod zavod

DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa priroda!
Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!
Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

Telefon 39-121

Zastopniki v vseh večjih krajih

Tovarna •

• *dokumentnega*

in kartnega •

• *papirja*

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov,
specialne papirje,
surovi heliografski in foto papir,
paus papir,
kartografski, specialni risalni „Radeče“,
papirje za filtre itd.

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Železn. postaja: ZIDANI MOST — Telefon št. 24

TOVARNA DUŠIKA RUŠE

33 800
7 500
41 300

18,500

PROIZVAJA



KALCIJEV KARBID

KALCIJEV CIANAMID

NITROFOSKAL

FEROKROM

ELEKTROKORUND IN

KOMPRIMIRANE PLINE

RUŠE P R I M A R I B O R U

tel.: 35-48 In 36-48 Maribor — brzojav: Azot Maribor — teleprinter: 03312

intertrade

podjetje

za mednarodno

trgovino

in zastopstva

LJUBLJANA, CANKARJEVA 1



OGLEJTE SI V LJUBLJANI NAŠE NASLEDNJE LETOŠNJE SEJME:

II. sejem prometnih sredstev
od 4. do 13. julija

IV. mednarodni vinski sejem
od 29. VIII. do 7. IX.

V. mednarodni sejem radia
in telekomunikacij
od 31. X. do 9. XI.

Za vse prireditve izkoristite 25% popust na železnici!



GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE
LJUBLJANA

Železarna JESENICE

PROIZVAJA CEVI:

vodovodne

plinske

parovodne

konstrukcijske

pohištvene

pancirne

v dimenzijah 1/8 »—3«

spojke za cevi

loki za cevi

ZAHTEVAJTE KATALOG PROIZVODOV ŽELEZARNE JESENICE